

Mijn wijk in de media

Een onderzoek naar de representativiteit van de berichtgeving over herstructureringswijken in de media

**Dewi van Veldhuizen, s0316628
November 2008 Nijmegen**

Mijn wijk in de media

Een onderzoek naar de representativiteit van de berichtgeving over herstructureringswijken in de media

**Dewi van Veldhuizen,
Studentnummer 0316628
November 2008 Nijmegen**

**Masterthesis Sociale Geografie
Faculteit der Managementwetenschappen
Radboud Universiteit Nijmegen
November 2008 Nijmegen**

**Onder begeleiding van:
Dr. L. Smith
Dr. M. van der Velde**

**Correspondentieadres:
Dewi van Veldhuizen
Heyendaalseweg 127 C3-05
6525 AJ Nijmegen
van_veldhuizen@yahoo.com**

www.mijnwijkindemedia.blogspot.com

Voorwoord

Voor u ligt het resultaat van mijn onderzoek naar de representativiteit van de berichtgeving over herstructureringswijken. Dit onderzoek begon met een zekere verwondering toen ik over de selectie van de 40 Vogelaarwijken in de krant las. Dit onderzoek heeft antwoord gegeven op vragen die twee jaar geleden in mijn hoofd opkwamen: zijn er echt zoveel problemen in die wijken en wat vinden de bewoners hier nou van? Naast het bevredigen van mijn nieuwsgierigheid heeft dit onderzoek mij ook veel geleerd over mijzelf: nee, rondlopen in een wijk en een praatje aanknopen met onbekenden is niet eng en ja, ik ben er klaar voor om een baan te zoeken en aan het werk te gaan. Ironisch genoeg mag ook minister Vogelaar op de laatste dag van mijn onderzoek naar een andere baan gaan uitzien.

Deze thesis vormt de afsluiting van de Master Globalisation and Development Sociale Geografie aan Radboud Universiteit Nijmegen en van mijn tijd als student. Graag wil ik hier mijn scriptiebegeleider Lothar Smith bedanken, door de discussies met hem heb ik dingen scherper leren formuleren. Mijn ouders ben ik dankbaar voor de steun die ze mij hebben gegeven en de vragen die ze niet hebben gesteld toen ik gestrest was. Vrienden wil bedanken voor de momenten dat ze mij hartelijk hebben uitgelachen en hebben verteld over hun eigen scriptieproblemen. Tot slot zou ik graag alle personen die ik heb geïnterviewd en gesproken in Klarendal en Overvecht hartelijk willen bedanken voor hun bijdrage aan het tot stand komen van deze thesis.

Ik wens u veel leesplezier.

Dewi van Veldhuizen
Nijmegen, 13 november 2008.

Samenvatting

Het onderzoek

Herstructureringswijken zijn regelmatig in het nieuws. Het gaat hierbij om wijken waar de woonkwaliteit en de leefbaarheid onder druk staat. Deze wijken probeert de overheid samen met woningbouwcorporaties om te vormen tot wijken waar mensen weer graag wonen. Dit doen ze onder andere door de woningvoorraad aan te passen, zodat er meer koop- en minder sociale huurwoningen komen. De berichtgeving in het journaal of in de kranten over deze wijken lijkt vaak negatief, bijvoorbeeld als het gaat om rellen in de wijk. De media kunnen er zo voor zorgen dat de problemen in de wijken onder de publieke aandacht komen. Hoe een wijk in beeld gebracht wordt heeft een effect op de wijk en hoe de bewoners van de wijk worden gezien, daarom is het belangrijk de berichtgeving in beeld te brengen. In dit onderzoek is onderzocht of de Nederlandse dagbladen in 2007 een representatief beeld hebben gegeven van de wijk Klarendal in Arnhem en de wijk Overvecht in Utrecht. Dat betekent dat het beeld dat naar voren komt uit de berichtgeving is vergeleken met het beeld van de bewoners in de wijken.

De media zijn betrokken in een proces dat de consensus in de maatschappij versterkt. De verschillende verhalen, betekenissen en tips die mensen met elkaar delen op de hoek van de straat of via het scherm van de televisie, vormen een kader waarbinnen interpretaties over de wijken ontstaan. Dit kader wordt het discours genoemd. De rol van de media in de samenleving kan het beste worden omschreven als een agendamenstellende rol. De media kunnen de aandacht van het publiek richten doordat zij een selectie maken van het nieuws en belangrijke gebeurtenissen. In dit onderzoek is er gebruikt gemaakt van de agendasetting theorie. Volgens deze theorie bepalen de media waar het publiek het over heeft, maar de media zouden op hun beurt weer informatie over de werkelijkheid moeten verschaffen. De berichtgeving van de media is daarbij niet los te zien van het discours. Het discours is altijd op de achtergrond als journalisten en redacteurs beslissen over welke onderwerpen ze berichten en welke invalshoek zij daarbij kiezen.

Berichtgeving

De berichten die in het nieuws komen lijken objectief, maar ze zijn het gevolg van een heel aantal keuzes die door de journalist zijn gemaakt. Als eerste kiest de journalist voor een onderwerp uit honderden mogelijk andere onderwerpen. Als tweede kiest de journalist ook welke woorden of beelden hij gebruikt om het nieuws te vertellen. Hij kiest een invalshoek waardoor hij de lezer een bepaalde richting in stuurt. In dit onderzoek is eerst gekeken wat er in de kranten is geschreven over de wijken en op welke manier er over de wijken is geschreven,

Er is een selectie gemaakt van honderd krantenartikelen uit 2007 over Overvecht en Klarendal. Door kwalitatieve inhoudsanalyse, het zorgvuldig en systematisch lezen van alle berichten te lezen is er een analyse gemaakt van de berichtgeving over de wijk. Uit de analyse blijkt dat het beeld in de berichtgeving vooral bepaald wordt door de thema's in de berichtgeving. In Klarendal werd veel geschreven over de aanwijzing van Klarendal als aandachtswijk door minister Vogelaar. Ook werd er veel geschreven over drugsoverlast en andere incidenten in de wijk waren ook dankbare onderwerpen voor de dagbladen. Tot slotte besteden de journalisten van de dagbladen veel aandacht van uitzendingen die NRCV een week lang in Klarendal heeft gemaakt. In Overvecht gaan er ook veel artikelen over de lijst met veertig wijken van Vogelaar waar Overvecht ook op staat en wat voor gevolgen dit heeft voor de wijk. Een ander belangrijk thema is de opvoeding en de overlast van de kinderen in de wijk. Het derde onderwerp waar journalisten veel over hebben geschreven zijn de incidenten in de wijk, bijvoorbeeld over een man die met een geweer in de lucht schoot. De manier waarop er door de journalisten over de wijken wordt geschreven, de woorden die zij kiezen zijn niet echt opvallend. Er wordt geen negatieve toon gebruikt, zoals misschien wel was verwacht. Wel komen er erg veel beleidsmakers en professionals aan het woord in verhouding met het aantal bewoners.

Beeld van de bewoners

In dit onderzoek is het beeld van de berichtgeving vergeleken met het beeld van de bewoners. Het beeld van de bewoners is onderzocht door middel van een korte enquête en door middel van een aantal interviews. De bewoners hebben hun wijk beschreven en verteld hoe het hun bevalt in de wijk. Daarnaast hebben de bewoners ook hun mening gegeven over de berichtgeving over de wijk. Iedere bewoner beleeft de wijk anders, afhankelijk van zijn of haar persoonlijke perspectief. Mensen met kinderen ervaren dingen anders dan mensen die in een verzorgingstehuis. Voor de bewoners van de beide wijken is het vooral belangrijk dat ze prettig wonen in de wijk. Bewoners van Overvecht geven aan dat ze het belangrijk vinden dat het rustig is in de groene wijk. In sommige gebieden ervaren de bewoners overlast, dat gaat soms om rotzooi, maar ook soms over de kinderen en de opvoeding daarvan. Voor de bewoners van Klarendal is het sociale aspect van de wijk vooral erg belangrijk. Naast de contacten in de buurt vinden de bewoners het belangrijk dat hun buurt er netjes uitziet, zonder troep en hondenpoep.

Representativiteit

De verhalen van de bewoners zijn anders dan dat je op basis van de berichtgeving in de krant misschien zou verwachten. Dit komt doordat de directe woonomgeving, het praatje met de burens, de zaken die voor de bewoners centraal staan, weinig voorkomen in de berichtgeving. De bewoners worden soms geciteerd, maar het zijn vooral de beleidsmakers en de professionals die aan het woord komen. Het gevolg is dat er een negatiever beeld ontstaat dan dat de bewoners ervaren.

Het beeld in de berichtgeving past binnen het Nederlandse discours over steden en herstructurering. Hierin staan economische groei en het aanpakken van overlast centraal. Dat betekent niet dat de berichtgeving over de wijken alleen over deze thema's kan gaan. De bewoners, de journalisten en de bij de wijk betrokken beleidsmakers kunnen een ander perspectief laten zien. Journalisten kunnen vaker berichten over wat er in de wijk leeft, door vaker de wijk in te gaan. Ook kunnen zij samenwerken met bewoners door hen de ruimte te bieden om via het internet zelf een bijdrage te leveren aan de berichtgeving over de wijk. Beleidsmakers moeten zich bewust zijn van het belang van een goed wijkimago. Zij kunnen een positief imago bevorderen door bijvoorbeeld goede resultaten onder de aandacht van de media te brengen. Heel veel bewoners vinden dat hun wijk te negatief in het nieuws komt. Ze geven aan dat de media toch alleen maar geïnteresseerd zijn in dingen die niet goed gaan in de wijk, omdat negatief nieuws beter verkoopt. Toch kunnen de bewoners wel vaker hun perspectief op de wijk laten zien door hun verhalen te verspreiden via een wijkkrant of het internet. De bewoners van de wijk hebben echter minder mogelijkheden om het beeld van de wijk te beïnvloeden dan de journalisten, omdat de media het portaal vormen naar een groter publiek.

Inhoudsopgave

1. Inleiding	8
1.1 Aanleiding	8
1.3 Wetenschappelijke relevantie	10
1.4 Doel- en vraagstelling	12
1.5 Leeswijzer	13
2. Representaties van plaatsen in de media	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Behaviourale geografie	15
2.3 Interpretatieve perspectieven?	17
2.4 De media over herstructureringswijken	21
2.5 Het Nederlands discours over de stad	22
2.6 Conclusie	23
3. Methode	25
3.1 Inleiding	25
3.2 Centrale begrippen	25
3.3 Onderzoeksmethode	32
3.4 Conclusie	39
4. De berichtgeving over de wijken	40
4.1 Inleiding	40
4.2 Klarendal	40
4.3 Overvecht	44
4.4 Uitbreiding selectie	48
4.5 Vergelijking	50
4.5 Conclusie	52
5. Analyse van het beeld van de bewoners	53
5.1 Inleiding	53
5.2 Klarendal	53
5.3 Overvecht	58
5.4 Conclusie	65
6. Vergelijking wijken en de media	66
6.1 Inleiding	66
6.2 Agendasetting op het eerste niveau	66
6.3 Agendasetting op het tweede niveau	67
6.4 Representativiteit	68
6.6 Conclusie	69
7. Gevolgen voor de theorie over de stedelijke vernieuwing	70
7.1 Inleiding	70
7.2 De media	70
7.3 Beleidsmakers	71
7.4 De bewoners	71
7.5 Conclusie	73
8. Conclusie	74
8.1 Inleiding	74
8.2 Hoofd- en deelvragen	74
8.3 Reflectie	77
8.4 Vervolgonderzoek	78
Literatuurlijst	79

Bijlagen	85
Bijlage 1 Lijst met alle geanalyseerde berichten	85

Lijst der figuren

Figuren

Agendasetting theorie.	10
Onderzoeksmodel.	13
Model Agendasetting.....	27
Lay-out voorpagina de Volkskrant 19 April, 2007.....	27
Ligging Klarendal in Arnhem.	30
Ligging Overvecht in Utrecht.	31
Voorbeeld flip-over enquête bord.....	35
Spectrum van mogelijke frames.	38
Verdeling berichten Klarendal dagbladen over de frames.	43
Verdeling berichten dagbladen Overvecht over de frames.....	47
Verdeling berichten weekkrant over de frames.	49
Verdeling berichten Nijmegen-Oost over de frames.....	50
Model van het beeld van de bewoners van Klarendal.....	56
Model van het beeld van de bewoners van Overvecht.....	62
De representativiteit van de berichtgeving.....	76

Tabellen

Bereik dagbladen.....	33
Thema's berichtgeving.	51
De gebruikte frames in de berichtgeving over de drie wijken.....	51
Schema vergelijking onderwerpen.	66
Bereik dagbladen.....	84

Grafieken

Verdeling berichten Klarendal over dagbladen.	41
Verdeling berichten Overvecht over dagbladen.....	45
De bewoners over het nieuws over Klarendal.	58
De bewoners over het nieuws over Overvecht.	64

Boxen

Klarendal op televisie.	44
Overvecht op televisie.....	48
Tips van actieve bewoners.....	72

1. Inleiding

Een paar weken geleden sloeg ik het regiokatern van de krant open en daar stond:

Hangjongeren Orden boezemen angst in.

APELDOORN - Bang? Nou, je let op sommige plekken wel extra goed op, zeggen wijkbewoners van Orden. Rianne Proper (20) heeft overdag nergens last van. „'s Avonds ga ik echter niet langs de flats. Je moet niet vragen om moeilijkheden en daar hangt toch het nodige rond” (Leeflang, 2008).

Ik weet niet wat voor beeld u nu heeft van de wijk, maar het is de wijk waar ik ben opgegroeid. Bij mijn ouders in de straat staan flats, rijtjeshuizen en een aantal koopwoningen. De bevolking is even gemêleerd, als de huizen in de straat. Het is er saai en rustig. Het spannendste wat in de wijk gebeurd is misschien wel als iemand verdwaalt als gevolg van het eenrichtingsverkeer. Een slaperige woonwijk dus, maar nu behoren mijn ouders en ik, als regelmatige bezoeker, tot die driekwart van de mensen die zich wel veilig voelt in de wijk en bij de flats bij ons in de straat. Wat betekent een dergelijk artikel over hangjongeren nu voor de wijk? Orden is een rustige wijk die niet zo vaak in het nieuws komt, maar hoe is dat voor de zogenaamde Vogelaarwijken, wijken waarin extra investeringen worden gedaan gezien de stapeling van problemen in die wijken. Wat wordt er over deze wijken geschreven en zijn de inwoners soms ook verbaasd als ze de krant open slaan? Daar gaat dit onderzoek over.

1.1 Aanleiding

Herstructureringswijken zijn regelmatig in het nieuws. De berichtgeving in het journaal of in de kranten lijkt vaak negatief. Het gaat over de slechte inburgering van allochtonen of over rellen in de wijk. Natuurlijk zijn de wijken niet voor niets in aanmerking gekomen voor herstructurering. Er is vaak meetbare armoede en groepen bewoners leven langs elkaar heen. Toch worden de wijken niet door alle betrokkenen als 'probleemwijken' of 'achterstandswijken' ervaren. Bewoners zijn blij met de lage huren en wijzen er vaak op dat er al veel verbeterd is in de wijk. Zo stelt Anne Pek (2007) uit Amsterdam-Oost in een ingezonden brief aan de Volkskrant dat zij "domweg gelukkig" is in een achterstandswijk en zegt zij: "Het voelt zo naar als de krant ons aan probeert te praten dat we ongelukkig zouden moeten zijn." En als een wijkagent uit Kanaleneiland zijn twijfels uit over het ingestelde samenscholingsverbod zegt hij: "Wat wij hier hebben opgebouwd, wordt kapot gemaakt door de media. Een samenscholingsverbod is niet nodig. Huiszoekingen en arrestaties doe ik alleen. Er is een kleine groep van probleemjongeren, de rest is top" (Keicentrum, 25-09-2007). Toch lijken koppen zoals deze uit de Telegraaf van 2 oktober 2007 het beeld te bepalen: "Oude Noorden glijdt af naar pauperwijk; Van vijfje naar dikke vier". Ook worden de wijken vaak in verband gebracht met geweld, criminaliteit en lastige (allochtone) jongeren.

1.2 Maatschappelijke relevantie

De media zorgen ervoor dat de maatschappelijke problematiek in herstructureringswijken onder de publieke aandacht wordt gebracht. Soms kan de negatieve media-aandacht daardoor gerechtvaardigd worden. De media-aandacht zorgt ervoor dat de politiek niet om het probleem heen kan en gedwongen wordt om met oplossingen te komen. De negatieve berichtgeving zorgt dus dat problemen onder de aandacht worden gebracht. De aanhoudende stroom van negatieve berichtgeving over wijken als Kanaleneiland is daardoor misschien beter voor de wijk, dan als de problemen genegeerd worden (Grunsvan, 2004).

Negatieve berichtgeving heeft echter alleen een positief agenderend effect als de media erop gericht zijn om objectief en kritisch te willen vastleggen wat er gaande is. Het is echter te betwijfelen of de media wel zo te werk gaan. Nieuws is een kwestie van vraag en aanbod en een pakkende uitspraak doet het vaak beter bij de doelgroep dan

een genuanceerde mening. Daarbij is het publiek vaak breder dan de groep waarover wordt geschreven, bijvoorbeeld als het gaat over een wijk in een landelijke krant of regionale krant. Als er negatief over een wijk wordt geschreven in de krant, dan is dit niet alleen gericht op de bewoners van die wijk, maar ook op de lezers die de wijk niet kennen. Dit publiek vraagt om duidelijkheid en wil weten wat het probleem is en wie daarvoor verantwoordelijk is. Kranten en omroepen moeten voldoen aan de verwachtingen van hun publiek.

Het uitvergroten van problemen zorgt voor meer duidelijkheid, maar het zorgt er ook voor dat de werkelijkheid vertekend wordt. Het is dan ook belangrijk om te vragen wie er gebaat is bij de negatieve beeldvorming. De redacteurs of programmamakers, omdat zij zich verzekerd weten van een publiek? Wellicht ook wel de beleidsmakers, omdat de rapportages en artikelen ervoor zorgen dat er meer draagvlak komt voor grootschalige ingrepen en dat er meer subsidiegeld wordt toegewezen aan de wijk. Of misschien de lezers en de televisiekijkers omdat zij in hun ideeën worden bevestigd. Moeten de bewoners blij zijn omdat hun problemen op de kaart worden gezet of zijn het slachtoffers van stemmingmakerij en worden zij gestigmatiseerd? (Grunsvan, 2004).

De massamedia nemen een steeds belangrijkere rol in het politieke besluitvormingsproces. Politicoloog Jos de Beus zei daarover in zijn oratie: "De grenzen tussen debat, besluitvorming en uitvoering vervagen. Het gezag van de politiek staat of valt bij haar bereidheid en vermogen om het lopend beleid steeds opnieuw uit te leggen en bij te stellen zonder daarbij de eenheid van partij, coalitie en koers prijs te geven" (2001, p.12). Stedelijke vernieuwingsprocessen hebben een lange looptijd, vaak een omvangrijk plangebied en er wordt een nationaal belang aan deze projecten gehecht. Als er niet goed wordt gecommuniceerd met maatschappelijke organisaties en de media dan kan dit leiden tot formele bezwaren en minder investeringen. Een goede communicatie draagt bij aan het creëren van het maatschappelijke en het politiek draagvlak voor een herstructureringsproject in de stad (De Lijn, 1993).

Bij herstructureringswijken zijn een veelheid van partijen met een diversiteit aan belangen betrokken. In elke herstructureringswijk zijn het rijk, de gemeente, de corporatie, welzijnsorganisaties, bewonersorganisaties en private partijen betrokken. Daarnaast zijn er per wijk ook nog adviesbureaus en lokale organisaties zoals scholen, ondernemersorganisaties en sportclubs betrokken. De activiteiten van deze betrokken partijen kunnen het beeld van de herstructureringswijken bij het publiek beïnvloeden. Als minister Vogelaar of een wethouder een vlammende toespraak houdt en dit wordt opgepakt door de media dan kan dat invloed hebben op de publieke opinie. Ook de woorden die gekozen worden en definities die gebruikt worden, kunnen de manier waarop er over de wijken wordt gedacht beïnvloeden. Wie bepaalt bijvoorbeeld dat een wijk een probleemwijk is? En hoe wordt zo'n wijk vervolgens genoemd, probleemwijk of krachtwijk? De media doen verslag van het beleid en de activiteiten van de verschillende instanties die met de wijken te maken hebben en brengen deze daarmee onder de publieke aandacht. Daardoor kunnen zij het draagvlak voor deze activiteiten vergroten of juist de effectiviteit in twijfel trekken. De media zijn een belangrijke schakel tussen het beleid en het publiek.

Het is duidelijk geworden dat de media een belangrijke rol spelen in de beeldvorming van de herstructureringswijken. In dit onderzoek staat het beeld dat in de media wordt gegeven in vergelijking met het beeld van de bewoners centraal. De bewoners ervaren de wijk vooral vanuit directe en persoonlijke ervaring. De verschillen die er zijn tussen het verhaal van de bewoners en het beeld dat de media neerzetten voor hun publiek is gekozen als de invalshoek voor dit onderzoek, omdat het de eventuele negatieve berichtgeving het beste in beeld kan brengen.

Beeldvorming en stereotypering kunnen zeer bepalend zijn voor de toekomst van herstructureringswijken. Mensen handelen naar het beeld dat ze hebben met als gevolg dat het beeld bevestigd wordt. Bij de totstandkoming van deze beelden spelen media en opinieleiders onmiskenbaar een rol. De representatie van de herstructureringswijken in de media heeft een effect op de wijk en hoe de bewoners van de wijk worden gezien, daarom is het belangrijk de berichtgeving in beeld te brengen. Als blijkt dat de

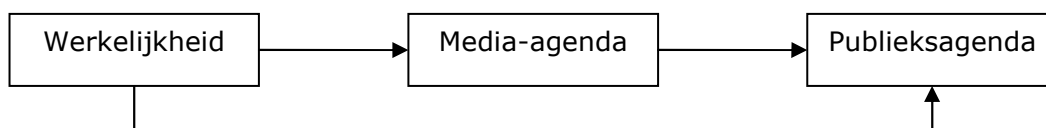
berichtgeving scheef of eenzijdig is kan er hier beter op worden ingespeeld door beleidsmakers, bewoners en andere betrokkenen bij de wijk.

Uit dit onderzoek zullen aanbevelingen voortkomen die zowel voor beleidsmakers en overige betrokkenen relevant zullen zijn. Voor de media is het interessant om te weten waar en of het beeld dat zij schetsen afwijkt van het beeld van de bewoners. Voor beleidsmakers kan een afwijkende berichtgeving aanleiding zijn tot het heroverwegen van hun communicatiestrategie met de media. Als het beeld dat in de media geschetst wordt, heel anders blijkt te zijn dan het beeld van de bewoners, dan zou het gewenste imago wellicht meer leidend moeten zijn voor het beleid. Bewoners kunnen het imago van hun wijk in de media gebruiken als startpunt om dit imago te versterken of te verbeteren.

1.3 Wetenschappelijke relevantie

Dit theoriegerichte onderzoek heeft als onderwerp 'representativiteit van mediaberichtgeving over herstructureringswijken'. In het geografische onderzoek hebben de media lang weinig aandacht gekregen. Tussen de verschillende disciplines in het geografische mediaonderzoek zijn er veel verschillen, maar er is wel overeenstemming over de rol die de media spelen in het onderhouden of het veranderen van sociale relaties. De klassieke studies dachten dat de media een negatieve rol hadden bij het veranderen en/of versterken van sociale relaties. Zij gingen er echter vanuit dat de media almachtig waren bij het veranderen van waarden en overtuigingen in de samenleving. Inzichten uit structuralistische stromingen hebben echter laten zien dat de media niet betrokken zijn in een proces dat de waarden van de samenleving alsmar veranderd, maar in een proces dat de consensus in de maatschappij versterkt. Deze rol kan worden omschreven als een agendasamenstellende rol. De media kunnen de aandacht van het publiek richten doordat zij een selectie maken van het nieuws en belangrijke gebeurtenissen.

Binnen de communicatiewetenschappen wordt sinds het begin van de jaren zeventig de agendasetting theorie gebruikt om te onderzoeken of de media-agenda wordt bepaald door de werkelijkheid. Het volgende citaat van Bernard Cohen wordt vaak gebruikt om de basisgedachte van de agendasetting te typeren "The press may not be successful much of the time in telling people what to think, but it is stunningly successful in telling people what to think about" (Cohen in Stibon, 2005 p.5). In de agendasetting theorie wordt dus verondersteld dat de media beïnvloeden welke onderwerpen mensen belangrijk vinden en waar zij een mening over vormen (de publieksagenda). De hoeveelheid aandacht die de media schenken aan een onderwerp bepaalt in de perceptie van de mensen het belang van dat onderwerp. De agendasetting theorie is gebaseerd op de psychologische verklaring dat de mens een sociaal wezen is en zich daarom voortdurend oriënteert op zijn omgeving. Naast de media-agenda en de publieksagenda speelt nog een derde variabele een rol binnen het onderzoek naar de agendasetting de zo genoemde 'echte werkelijkheid'. De media bepalen waar het publiek het over heeft, maar de media zouden op hun beurt weer informatie over de werkelijkheid moeten verschaffen (Stibon, 2005). In de agendasetting wordt dus verondersteld dat er een werkelijkheid is, waar de media over berichten en die tegelijkertijd ook door het publiek wordt ervaren.

Figuur 1 Agendasetting theorie.
Gebaseerd op: Stibon (2005).

In de agendasetting theorie kan de publieksagenda naast de media-agenda ook beïnvloed worden door de werkelijkheid. Volgens de agendasetting theorie bepaalt de werkelijkheid de media-agenda en de publieksagenda. Door de werkelijkheid te

onderzoeken en te vergelijken met de media-agenda kan worden vastgesteld of de media agenda wordt bepaald door de werkelijkheid.

De agendasetting theorie is heel bruikbaar in het onderzoek omdat het van een eenvoudig model uitgaat waarin de 'echte werkelijkheid' een variabele is. De werkelijkheid is echter nooit onbetwist, maar bestaat uit verschillende interpretaties. Er is geen objectieve weergave van de werkelijkheid mogelijk, omdat er alleen verhalen en interpretaties zijn. Wat de werkelijkheid is hangt af aan wie je het vraagt. De 'echte werkelijkheid' bestaat niet, wel ontstaat er uit de verschillende interpretaties een verzameling van beelden die gedeeld worden en het begrip van de werkelijkheid vormen.

Er is tot op heden geen onderzoek gedaan naar de representatie van Nederlandse herstructureringswijken in de media, maar in Amerika hebben een aantal geografen wel onderzoek gedaan naar de relatie tussen de media en 'Inner City neighbourhoods'. Meerdere onderzoekers laten zien dat het beeld dat de media van de Inner City geven naar hun idee gekleurd is. De wijk zelf wordt neergezet als gevaarlijk en vervuild, terwijl van de voorgestelde 'oplossingen' de negatieve aspecten onderbelicht worden. De onderzoeken naar de Inner City laten ook zien dat de berichtgeving over de Inner City niet los te zien valt van het grotere discours over de stad en over vernieuwing (Lees en Demeritt, 1998).

Naar de beeldvorming van Nederlandse herstructureringswijken is nog geen onderzoek gedaan. Ook naar het algemene beeld van Nederlandse wijken of plaatsen in de media is nog weinig onderzoek gedaan. Wat betreft herstructureringswijken concentreert het onderzoek zich voornamelijk op het herstructureringsproces zelf. Hoe kunnen de verschillende partijen die betrokken zijn bij de herstructurering, zoals de woningbouwcorporaties en de gemeenten, het beste communiceren met de verschillende betrokken partijen? Volgens Evert-Jan Hopstaken (2003) neemt communicatie tegenwoordig een meer leidende rol in de herstructurering. Communicatie wordt niet langer als een kostenpost maar als een investering gezien. Binnen de herstructurering heeft communicatie vaak de volgende vijf doelen:

1. Een vlekkeloos lopend proces;
2. Perspectief op een andere toekomst voor bewoners;
3. Een 'dijk van een wijk' imago;
4. Imagovoordeel voor de producent;
5. Management van kennis en ervaring in de projectorganisatie.

(Hopstaken, 2003)

De communicatie met betrekking tot het 'dijk van een wijk' imago en het imagovoordeel voor de producent hebben wel te maken met de berichtgeving in de media. Het blijkt een grote opgave om een bestaand 'slecht' beeld van een wijk om te vormen naar een nieuw en aantrekkelijk beeld. Omdat het bij herstructureringswijken bijna altijd gaat om wijken met een slecht imago is het heel belangrijk om al vroeg het nieuwe imago van de geherstructureerde wijken te sturen. Ook wint de gedachte terrein dat het gewenste imago van een wijk wel eens leidend zou kunnen zijn in de inrichting van het proces van stedelijke vernieuwing. De gewenste identiteit wordt als leidraad gebruikt bij het ontwikkelen van plannen (Reinders, 2004).

Voor alle betrokkenen in een herstructureringsproces: plannenmakers, initiatiefnemers, professionals, maar ook de bewoners, is een positief imago belangrijk. Bij herstructurering gaat het altijd om grote projecten en minder populaire maatregelen zoals sloop en dit soort projecten leiden altijd tot oordelen. Volgens Hopstaken moet je op een positief imago sturen, anders leiden de negatieve kanten van het proces vanzelf naar een slecht imago. "Als niemand vertelt hoe woningcorporaties bijdragen aan en investeren in de kwaliteit en stabiliteit van de Nederlandse samenleving, dan houden corporaties een imago dat gebaseerd is op incidenten: huurverhoging, woninguitzetting, wachttijden, sloop en een lokale blunder met een investering" (Hopstaken, 2003 par. 15). Hopstaken is van mening dat er in een herstructureringsproces, dat vaak vele jaren duurt, veel kansen zijn voor alle betrokkenen om zich van hun beste kant te laten zien. "Je krijgt maar één keer de gelegenheid een eerste indruk te maken. Creëer dus zelf die gelegenheid!" (Hopstaken, 2003 par. 15).

Het is in deze paragraaf duidelijk geworden dat dit onderzoek kan bijdragen aan de specifieke kennis over de berichtgeving van herstructureringswijken in Nederland en meer in het algemeen de beeldvorming van oude stadswijken. Het draagt ook bij aan de kennis over het Nederlandse discours over steden en stedelijke vernieuwing. Door de berichtgeving te kwalificeren draagt dit onderzoek bij aan de kennis over het ontstaan en de ontwikkeling van reputaties van wijken in de media. De grondige inhoudsanalyse maakt duidelijk welke beelden de berichtgeving oproept en hoe die zich verhouden met de beelden uit de wijk. Als bekend is op welke gebieden de berichtgeving niet representatief is, kan er kritisch worden nagedacht waardoor dit ontstaat.

1.4 Doel- en vraagstelling

In dit onderzoek wordt onderzocht of dagbladen een representatief beeld geven van de leefbaarheid in herstructureringswijken. Met andere woorden, of het beeld dat de kranten schetsen (media-agenda) overeen komt met de werkelijkheid. De werkelijkheid wordt hier gedefinieerd als de gedeelde interpretaties van de bewoners van de wijk. De doelstelling sluit aan op de probleemstellingen en het onderwerp en luidt dan ook als volgt:

Het doel van dit onderzoek is de theorie over de communicatie met de media in de stedelijke vernieuwing verder te helpen ontwikkelen, door inzicht te geven in de representativiteit van de berichtgeving in Nederlandse dagbladen over de herstructureringswijken Klarendal in Arnhem en Overvecht in Utrecht in de periode van januari tot en met december 2007.

Om de doelstelling te bereiken moeten de verschillende aspecten van de vraagstelling worden onderscheiden. De vraagstelling is daarom gesplitst in de volgende drie deelvragen:

1. Wat is de media-agenda op het gebied van herstructureringswijken?

Om deze deelvraag te beantwoorden wordt er eerst onderzocht hoe je de media-agenda kunt achterhalen door middel van kwalitatieve inhoudsanalyse. Vervolgens wordt er een selectie gemaakt van krantenartikelen. Ook wordt er inzicht gegeven in de manier waarop de kwalitatieve inhoudsanalyse uitgevoerd zal worden. Tot slot zal worden bepaald wat de media-agenda is van de Nederlandse dagbladen op het gebied van de herstructureringswijken Klarendal in Arnhem en Overvecht in Utrecht.

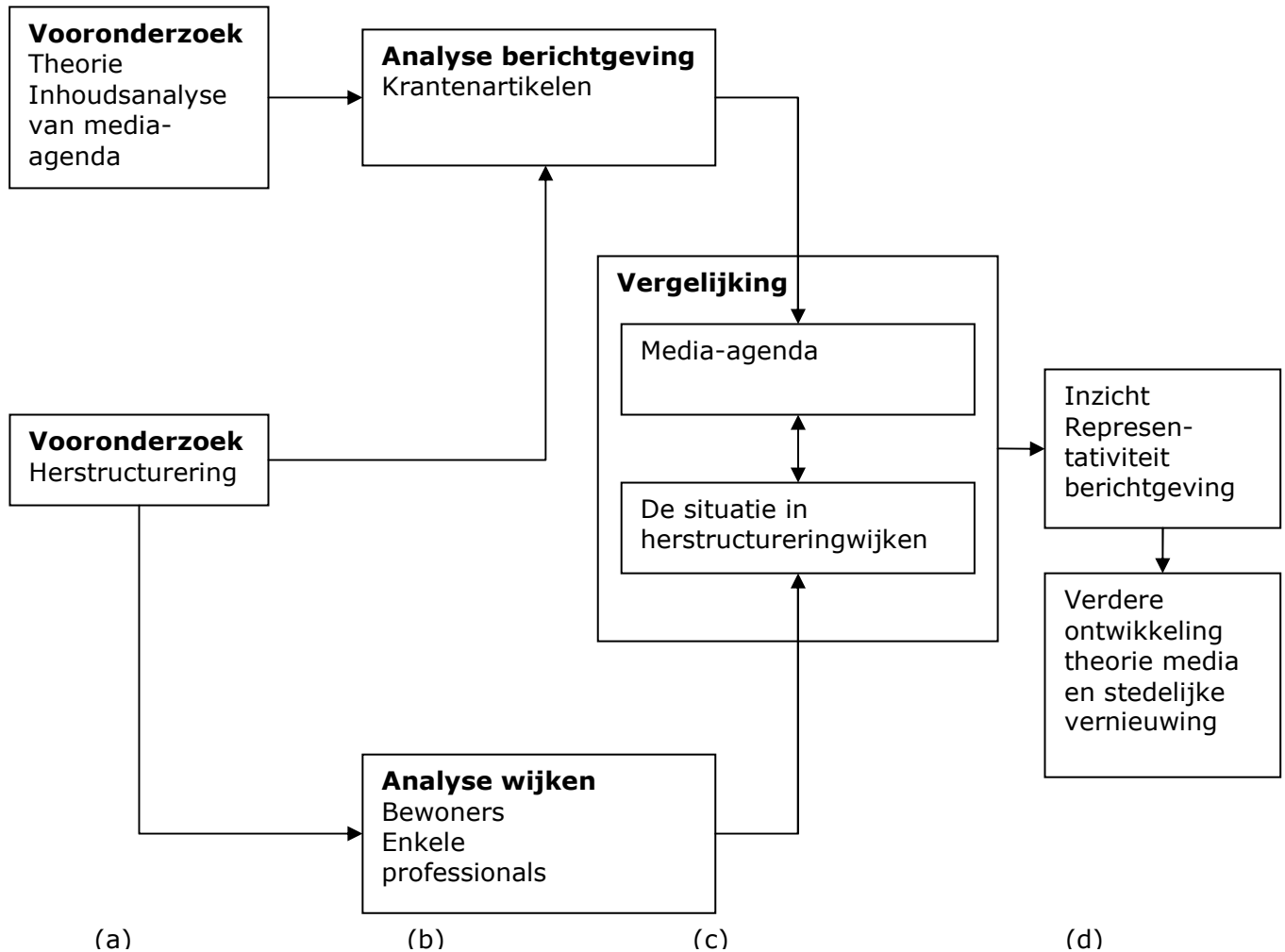
2. Wat is de werkelijke situatie in de herstructureringswijken?

De werkelijke situatie in de wijken is complex en de perceptie hierover zal verschillen. In deze deelvraag wordt geprobeerd een evenwichtig beeld te geven van de situatie in Klarendal en Overvecht. Hierbij staan de verhalen van de bewoners centraal. Er wordt gebruik gemaakt van informatie verzameld door middel van interviews en flip-over enquêtes.

3. Hoe verhouden de analysesresultaten van de situatie in de herstructureringswijken zich tot de media-agenda

Binnen deze deelvraag wordt onderzocht wat de verschillen en overeenkomsten zijn tussen de media-agenda en de werkelijke situatie in de herstructureringswijken Klarendal en Overvecht.

In figuur 2 wordt deze doel- en vraagstelling op een schematische manier weergegeven

Figuur 2 Onderzoeksmodel.

Dit model wordt als volgt verwoord:

(a) Een bestudering van de literatuur over herstructureringswijken levert een onderzoeksmethodiek op. De inhoudsanalyse van de berichtgeving en de analyse van de wijken Klarendal en Overvecht aan de hand van de gesprekken met bewoners en enkele betrokken professionals (b) maakt een vergelijking (c) tussen de media-agenda en de situatie in herstructureringswijken mogelijk. Dit levert inzicht op in de representativiteit van de berichtgeving. Dit inzicht kan bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de theorie over de media en stedelijke vernieuwing (d).

1.5 Leeswijzer

Na deze inleiding wordt in het volgende hoofdstuk gekeken naar de representatie van de Nederlandse herstructureringswijken binnen de context van het wetenschappelijke debat over de representaties van plaatsen in de media. Er wordt een kritisch perspectief op de media ontwikkeld. In hoofdstuk 3 worden de belangrijkste concepten geoperationaliseerd en de onderzoeksmethode toegelicht. De in hoofdstuk 3 beschreven kwalitatieve methode wordt in hoofdstuk 4 gebruikt om het taal en beeldgebruik in de krantenartikelen te analyseren en te interpreteren. In hoofdstuk 5 komen de bewoners van Overvecht en Klarendal aan het woord. Er wordt geanalyseerd wat voor beeld de bewoners van hun wijk hebben. Vervolgens wordt er in hoofdstuk 6 een vergelijking gemaakt tussen het beeld van de bewoners en de analyse van berichtgeving. Met andere woorden de media-agenda wordt vergeleken met de werkelijkheid om de representativiteit van de berichtgeving te bepalen. In Hoofdstuk 7 wordt gekeken wat de

gevolgen van de representativiteit zijn voor de manier waarop de partijen in de stedelijke vernieuwing met de media moeten omgaan. In het laatste hoofdstuk wordt het onderzoek kort samengevat, wat zal leiden tot de beantwoording van de hoofdvraag. Er wordt gereflecteerd en er worden aanbevelingen gedaan voor verder onderzoek.

2. Representaties van plaatsen in de media

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt gekeken naar de representatie van de Nederlandse herstructureringswijken binnen de context van het wetenschappelijke debat over de representaties van plaatsen in de media. Het is belangrijk om een kritisch perspectief op de media te ontwikkelen. Eerst zullen daarom de verschillende stromingen binnen de geografie die zich met mediaonderzoek hebben bezig gehouden worden behandeld. Daarna zal er specifiek worden gekeken naar de literatuur en de theorie in relatie tot de representatie van herstructureringswijken in de media. Vervolgens zal het Nederlands discours over de stad en stadsvernieuwing verkend worden. Bij wijze van conclusie zal ik beargumenteren dat de beeldvorming over herstructureringswijken gezien moet worden binnen de bredere discourses over de samenleving.

De media hebben lang weinig aandacht gekregen in het geografische onderzoek. Televisie, radio en krant zijn wellicht zo gewoon dat daardoor misschien het belang van deze media verborgen is gebleven. De media zijn echter een integraal onderdeel van de populaire cultuur. De werking en de instituties van de media verdienen daarom ook de aandacht van geografen. Jaquelin Burgess is een van de geografen die in de jaren zeventig en tachtig onderzoek naar de media hebben verricht. Zij concludeert dat in het grootste gedeelte van de onderzoeken uit die tijd de analyse beperkt bleef. Een belangrijk onderwerp voor deze onderzoeken was de grote groei van de telecommunicatie. De snelle verspreiding hiervan vanaf de jaren zeventig heeft veel sociale wetenschappers geïnspireerd om de impact die deze media op het sociale, economische en culturele leven hadden te onderzoeken. Er hebben echter relatief weinig geografen een bijdrage aan dit onderzoek geleverd. De geografische studies concentreerden zich voornamelijk op de ruimtelijke verdeling van economische activiteiten. Er was weinig discussie over de inhoud of het belang van de informatiestromen. Als er commentaar werd gegeven over de sociale impact ging het vaak over bekende clichés als 'de wereld wordt een global village'. Vooral binnen de behaviurale geografie waren de onderzoeken over de media van een laag niveau (Burgess, 1985).

2.2 Behaviurale geografie

In de behaviurale geografie wordt er vanuit gegaan dat individuen informatie verzamelen uit hun sociale en fysieke ervaring en daarmee hun eigen mentale representaties van de waarheid construeren. De geografen gingen er in navolging van Lowenthal (1961) vanuit dat deze informatie in twee soorten onder te verdelen is. Aan de ene kant is er de directe ervaring dat het ruwe materiaal voor perceptie en cognitie vormt. Aan de andere kant zijn er de secundaire informatiebronnen, zoals kranten en televisie-uitzendingen. Volgens Lowenthal vormen deze bronnen een hele andere vorm van ervaring dan de directe bronnen. Het onderscheid tussen primaire en secundaire informatie is erg eenvoudig, maar het polariseert ervaring in twee groepen. Het laat buiten beschouwing dat individuen persoonlijke informatie gebruiken om directe en indirecte informatie te interpreteren. Verder brengt deze indeling ook een waardeoordeel met zich mee, waarbij indirecte ervaring als minderwaardig ten opzichte van directe ervaring wordt beschouwd (Burgess, 1985).

Desalniettemin bleek de verdeling nuttig voor geografisch onderzoek naar de media als bron van secundaire informatie. Hierbinnen valt bijvoorbeeld het werk van Goodey (1971) waar hij het concept 'far place perception' introduceert. Met 'far place perception' bedoelt Goodey de mentale beelden van plaatsen waarover mensen alleen gehoord of gelezen hebben. De media werden dus gezien als een belangrijke bron van secundaire informatie. Voor het functioneren van de media was echter weinig aandacht (Burgess, 1985).

Zowel de methode als de theorie in het geografisch onderzoek uit deze periode was sterk gebaseerd op de sociale en cognitieve psychologie. Hierdoor werd het

verzamelde materiaal niet gerelateerd aan de sociale en culturele context. Er was weinig aandacht voor het functioneren van de media, maar ondanks dit zijn er toch een aantal interessante onderzoeken gedaan naar plaatsen in de media. Hierbij is het onderzoek onder te verdelen in onderzoek naar de stromen van de media en het onderzoek naar de inhoud van de berichtgeving (Burgess & Gold, 1985).

Het onderzoek naar nieuwsstromen concentreerde zich op de ruimtelijke spreiding van nieuwsrapportages. Als eerste hebben Cole en Whysal (1968) onderzoek gedaan naar de 'public information' die beschikbaar is via de media. Latere projecten van onder andere Kariel and Rosenvall (1978) en Walmsey (1980, 1982) hebben de analyse uitgebreid naar de productie van nieuws. In dit vroege werk werd bewezen dat de verslaglegging van het nieuws een ruimtelijke partijdigheid of eenzijdigheid kent. Walmsey toonde bijvoorbeeld aan dat de Australische kranten de voorkeur geven voor nieuws uit hun eigen regio. Deze studies hadden een gemeenschappelijke methode: de kwantitatieve inhoudsanalyse. Deze methodologie is voornamelijk in Amerika goed ontwikkeld (Burgess & Gold, 1985). Bij kwantitatieve inhoudsanalyse wordt er gekeken hoeveel ruimte (geschreven pers) of tijd (radio en televisie) aan een onderwerp of thema wordt besteed (Wester, 2006).

In het onderzoek naar de inhoud van de verslagen in de media is ook onderzoek verricht naar de verschillen tussen gedetailleerde lokale kennis en de mediabeschrijvingen van deze plaatsen. Er zijn studies gedaan naar de toevallige of incidentele stereotypering van plaatsen en regio's, maar ook naar opzettelijke pogingen, bijvoorbeeld marketing, om de media te beïnvloeden. Tevens is er zowel onderzoek gedaan naar de geschiedenis van plaatsen in de media als naar de hedendaagse weergaven. De onderzoeken van Thompson (1969), Jackson (1972) en Bowden (1976) zijn een voorbeeld van dergelijk historisch onderzoek. Zij laten zien dat migranten naar Amerikaanse Frontier, de Westelijke grens, werden gelokt, doordat verslagen over het leven aan de Frontier uiterst selectief waren.

Het onderscheid tussen beelden en stereotypen van plaatsen was erg belangrijk voor het onderzoek naar de inhoud van berichtgeving. Beelden worden geconstrueerd uit primaire data en zijn rijk aan informatie, terwijl stereotypes gesimplificeerde generalisaties zijn. Stereotypes bevatten impliciete en expliciete veronderstellingen over het karakter en het gedrag van de mensen en plaatsen (Burgess, 1985). Stereotypen zijn binnen de omgevingscognitie een manier om ruimtelijke kennis en geografische identiteit te organiseren. Stereotypen simplificeren dus en stellen ons daardoor in staat om dingen te begrijpen, maar het gevolg daarvan is wel dat de stereotypen simpel en traditioneel zijn. Dat wil overigens niet zeggen dat stereotypen altijd negatief hoeven te zijn. Er bestaan ook stereotypen van favoriete of gewilde plaatsen. Denk bijvoorbeeld maar aan Hawaï. Bij veel mensen zullen nu beelden van zon, zee en witte stranden opkomen. De media staan centraal bij het ontstaan en het onderhouden van stereotypen: "they create a vast matrix in which images can develop and persist irrespective of the reality they are supposed to represent" (Karlins et al, 1969, p.1).

Het wetenschappelijk onderzoek naar stereotypen en beelden van plaatsen heeft zich geconcentreerd op twee onderwerpen: de commerciële beelden van plaatsen en de vergelijking van de beelden van bewoners met de beelden van buitenstaanders en de media. Commerciële boodschappen zijn gemanipuleerd voor een praktisch nut en het effect van deze berichten is relatief eenvoudig te onderzoeken. Het onderzoek naar de commerciële beelden volgt het Amerikaanse model van het onderzoek naar massacommunicatie. Het mediaonderzoek in Amerika concentreert zich vaak op de effecten van de media op individuele instellingen en gedrag. De Amerikaanse school gaat er vanuit dat er een symmetrie bestaat tussen de media-instituten en het publiek waardoor er in de media alle verschillende visies in de samenleving aan bod komen (Burgess, 1985).

In de Europese visie op mediaonderzoek staat de relatie tussen de berichtgeving en beeldvorming in de media en de perceptie van lokale inwoners centraal. Europese onderzoekers hebben zich enerzijds geconcentreerd op vorming van betekenis en anderzijds op de relatie die de media hebben met andere politieke en culturele sectoren. De Europese school ziet de media als een conservatieve kracht die consensus en

tevredenheid met de huidige situatie probeert te bevorderen. De media hebben als ideologische rol om continue acceptatie van de bestaande situatie en de inhoud van de media te genereren (Burgess, 1985).

Een goed voorbeeld van Europees mediaonderzoek is het werk van Goodey (1974). Hij heeft onderzocht hoe de media verslag deden over de Britse New Towns. Hij merkte op dat de fysieke omgeving en het sociale leven steeds negatief en stereotiep werd weergegeven. Dit beeld contrasteerde sterk met het beeld van de bewoners. Burgess (1978) heeft de rol van de lokale, regionale en landelijke media onderzocht bij het in stand houden en het versterken van de bestaande beelden van de Stad Hulle in Noord Engeland. Het onderzoek onthulde dat de lokale media het beeld van de bevolking als basis voor hun verhalen gebruikten, maar dat de nationale kranten het externe stereotype gebruikten.

2.3 Interpretatieve perspectieven?

De theorie en de methode van de bovenstaande geografische onderzoeken waren sterk geïnspireerd door de psychologie. Dergelijke methoden waren echter niet in staat om vragen te beantwoorden over de betekenis van plaats. Met de opkomst van de humanistische geografie en de interpretatieve perspectieven werd de historische, sociale en culturele context waarin de individuele ervaring plaats vindt veel belangrijker. Het lag in de lijn der verwachting dat het thema media een significante positie in het interpretatieve onderzoek zou innemen. Maar in de jaren zeventig en tachtig is het onderzoek voornamelijk gericht op de literatuur en de kunst. De traditie in het mediaonderzoek was in de jaren zeventig sterk Amerikaans. Daardoor was het wellicht moeilijk voor onderzoekers in deze periode om in het mediaonderzoek een andere richting in te slaan, waardoor zij zich wellicht genoodzaakt zagen om andere bronnen te bestuderen. Daarnaast werd de literatuur al veel langer gebruikt in het geografisch onderzoek. Zo zijn door Darby (1948) en Watson (1983) streekverhalen gebruikt om historische landschappen te reconstrueren.

Er zijn drie doelen te onderscheiden binnen het literatuuronderzoek in de jaren zeventig en tachtig. Het eerste doel is het verkrijgen van inzicht in de ervaringen van mensen met hun omgeving. Dit kan door gewone mensen niet goed worden verwoord, maar is wel te vinden in de literatuur. Ten tweede werd literatuur gezien als een goed voorbeeld en streven voor de geografen. Het literaire niveau van de discipline zou daardoor verhoogd kunnen worden. Het derde doel is te begrijpen hoe literatuur gevoelens over plaatsen en landschappen kan beïnvloeden. Natuurlijk kunnen deze drie doelen ook samenkomen in een onderzoek. Het overheersende beeld is echter dat de geografen de literatuur behandelen als een bron van secundair materiaal. Er was dan ook commentaar op deze manier van onderzoek o.a. van Lowenthal (1976). De meeste geografen gebruiken literatuur als secundaire bron voor andere doeleinden en besteden daardoor niet veel aandacht aan de context waarbinnen de literatuur geschreven is.

Tot de jaren tachtig zijn geografen nogal elitair in hun keuzes om de literatuur te onderzoeken in plaats van de massamedia. Yi-Fu Tuan (1976) heeft een aanzienlijke bijdrage geleverd aan het debat over de geografie en de media. Hij maakt echter een onderscheid tussen literatuur van een hoge klasse en pulp. De eerste geeft een realistisch beeld van mensen en plaatsen, terwijl pulpliteratuur niet realistisch is. Deze is volgens Tuan geschreven op basis van de verlangens van de mensen, zoals de fantasieën in vrouwenromannetjes. Volgens Tuan heeft serieuze (wetenschappelijke) literatuur de kracht om het beeld van de wereld te veranderen, deze kracht neemt af naar mate de literatuur versimpeld en verstoord is.

Een andere invloedrijke schrijver is Relph geweest. Zijn boek *Place and Placelessness* (1976) is een commentaar op de media en de invloed hiervan op plaats en landschapservaringen. De ontmoetingen en ervaringen die mensen met een plaats of plek hebben worden door Relph gecategoriseerd van de meest authentieke persoonlijke relatie tot de meest oppervlakkige ervaringen die worden geboden door de massamedia. Deze massabeelden van plaats worden doorgegeven door opinieleiders en de media, vooral door advertenties. Deze beelden kunnen ervoor zorgen dat authentieke ervaringen van een hoger niveau verdwijnen, want de massa-identiteiten zijn niet gebaseerd op

symbolen en betekenissen, maar op stereotypen. De media zijn gericht op de gemiddelde mens en zorgen daardoor ervoor dat de plaatservaring van een lager niveau wordt. Dat bevordert weer de 'placelessness' van zogenoemde Disney landschappen. Volgens Relph zijn mensen kwetsbaar voor mediaconstructies van plaatsen, want stereotypes zorgen ervoor dat plaatservaringen verdraaid en verstoord worden. Deze mediaconstructen kunnen alleen door een sociale of intellectuele inspanning worden veranderd in een meer realistisch beeld. Onder de media verstaat Relph niet alleen de kranten en de televisie, maar ook de massacultuur, grote bedrijven, sterke centrale autoriteiten en het economische systeem waar al deze instituties binnen passen. Door deze massamedia hebben nationale belangen en waarden het lokale leven doordrongen, waardoor de gemeenschapszin en de verbondenheid verdrongen zijn door de gestandaardiseerde consument georiënteerde onauthentieke massasamenleving.

Relph was niet de enige die denkt dat de massamedia ervoor zorgen dat gewone mensen gemanipuleerd worden door adverteerders. De massamedia zijn volgens geografen uit deze periode verantwoordelijk voor de vernieling van de landschapskwaliteit en de speciale binding met plaatsen. Deze kritiek stamde aan de ene kant uit het Marxisme die de media verantwoordelijk hielden voor de onderdrukking van revolutionaire activiteit. Culturele controle door de massamedia zou tot doel hebben de arbeidersklasse rustig en volgend te houden. Deze kritiek op het functioneren van de massamedia werd vooral geuit door de leden van de zogenaamde Frankfurtschool, die geschokt waren door de invloed die de massamedia in hun ogen hadden op de Amerikaanse samenleving. De tweede bron van kritiek is bekend als de 'culture and society' stroming. Deze beweging is gebaseerd op literaire en culturele tradities die terug gaan tot het werk van T.S. Elliot en heeft de meeste navolging gehad onder geografen. Volgens deze traditie zijn de morele standaarden en esthetische waarden die belangrijk zijn voor de voorzetting van de beschaving te vinden in grote literaire werken. De elite, zoals schrijvers en de mensen die in staat zijn om hun werk te waarderen, moet zich staande weten te houden tegen een stroom van massacultuur. Deze geluiden waren te horen in een tijd dat het industriële kapitalisme in opkomst was en een groter deel van de bevolking vertegenwoordigd werd in de politiek. Een tijd waarin er nieuwe cultuurdragers in opkomst waren zoals de bioscoop, de televisie en drukwerk goedkoper werd. Deze ontwikkelingen werden gezien als krachten gericht op de vernietiging van het ideale harmonieuze pre-industriële leven in organische gemeenschappen. Door de grote veranderingen werd er gevreesd voor het spirituele leven (Burgess, 1985).

Het onderzoek naar de massamedia werd een groot gedeelte van de twintigste eeuw bepaald door de tegenstelling tussen de elite en de massa in combinatie met de verheerlijking van de pre-industriële volkscultuur. In de discussie ging het vaak over de teloorgang van de samenleving en de geografen maakten deel uit van deze discussie. Een steeds terugkerend beeld in het werk van geografen in deze tijd is het romantische authentieke platteland (Burgess, 1985). Het idee van een elite zorgde ook voor kritiek. Afgezet tegen een eenvoudige stomme massa zou het idee van een elite leiden tot arrogantie en scepticisme (Williams, 1958). Het onderzoek naar de literatuur heeft ook de aandacht afgeleid van de meer alledaagse teksten en beelden.

Naast de *elitaire culture and society* beweging waren er vanaf de jaren dertig ook bewegingen die juist het persoonlijke benadrukken en die zich voornamelijk bezig hielden met de 'working class'. Voorbeelden hiervan zijn het gedetailleerde etnografische werk van Tom Harrison (1961) die het leven van de 'middle class' in Bolton en Blackpool onderzocht door foto's en dagboeken te bestuderen. Deze onderzoeken en later boeken als 'the making of the English working class' (Thompson 1963) en 'the long revolution' (Williams, 1961) zorgen voor een herontdekking van de populaire cultuur.

Tijdens de jaren zeventig en tachtig hebben ook culturalistische en structuralistische perspectieven het mediaonderzoek verrijkt. Als eerste hebben ze de media geconceptualiseerd als een belangrijke culturele en ideologische kracht in het leven. De media hebben een centrale rol in de productie en consumptie van sociale kennis. Door de nadruk op het proces van significatie 'betekenis geven aan de wereld' wordt er meer aandacht besteedt aan de praktijk en de processen die zich afspelen bij het maken van (nieuws)berichten. De conventionele aanname dat de selectie van

nieuwswaardige verhalen vooral gebeurd op basis van bepaalde technische procedures, werd in twijfel getrokken door de realisatie dat mediaorganisaties gebaseerd zijn op een set van 'social practices'. Deze 'social practices' beïnvloeden de producten van de organisatie. Onderzoek richt zich dan ook op de autonomie van individuen binnen mediaorganisaties, de marketing van mediaproducten. Daarnaast werd er de vraag gesteld of de media een spiegel van de realiteit vormen of dat ze de realiteit mede vormen (Burgess, 1985). Binnen de geografie heeft Jenkin (1984) onderzoek gedaan naar een televisieserie genaamd 'Heart of the dragon'. Daarbij heeft hij gekeken wat de gevolgen van de persoonlijke, organisationele en productie-eisen zijn geweest op de representatie van China in de film.

Huw Thomas heeft in 1994 onderzoek gedaan naar de relatie tussen de lokale pers en stedelijke vernieuwingsprogramma's. Hij bestuurde de herstructurering van de Atlantic Warf, een weinig intensief gebruikt havengebied in het zuiden van Cardiff, South Wales. Hij onderzocht hierbij de berichtgeving van de 'South Wales Echo' over dit project van begin 1983 tot de herfst van 1984. Hij concludeerde dat de lokale pers niet kan worden gezien als een spreekbuis voor de elite, die aan een passief publiek een ontwikkeling probeert te verkopen. De pers zou moeten worden gezien als een organisatie die commerciële beperkingen kent. Door deze commerciële beperkingen bevindt de pers zich in een netwerk van lokale hoogwaardigheidsbekleders en ontwikkelaars. Maar de medewerkers moeten daarnaast ook in contact blijven met hun publiek en rekening houden met lokale gevoeligheden en symbolen.

Als tweede is het onderzoek naar teksten beïnvloed door de inzichten uit de linguïstiek en de semiotiek. Betekenis is binnen deze stromingen dubbelzinnig en niet transparant. Films, teksten, foto's, het zijn allemaal complexe symbolische structuren die in een bepaalde sociale werkelijkheid passen. De semiologie heeft duidelijk gemaakt dat de berichten ook als één geheel bestudeerd moeten worden, in plaats deze in stukjes te knippen zoals dat gebruikelijk is in de inhoudsanalyse. Daarnaast wordt in de semiotiek tekst geconceptualiseerd als een discours en als een onderdeel van de communicatie over het sociale leven. Het derde gebied van het onderzoek dat beïnvloed is, betreft het publiek. Een belangrijk effect van de mediastudies is de erkenning van de actieve rol van het publiek geweest. Verschillende groepen en individuen zullen berichten op een verschillende manier lezen, bekijken en interpreteren. De verschillende media opereren binnen institutionele en technische eisen, maar ook de ontvangers, het publiek, hebben een bepaalde en persoonlijke manier om de berichten te ontcijferen (Burgess, 1985).

In zijn boek uit 1993 *Voices of decline* beargumenteert Robert Beauregard dat de urbane theorie tot dan toe had gefaald om het probleem van de representatie op een zinvolle manier aan te pakken. Sinds dit boek heeft in de urbane geografie echter de 'discursive turn' plaats gevonden. Steeds meer onderzoekers proberen taal- en culturele studies in stedelijk geografisch onderzoek te integreren. De discursive turn bestaat in feite uit twee theoretische stromingen. De eerste stroming die uit de discursive turn is ontstaan komt uit de lange marxistische traditie, waarin discoursanalyse een manier is om bepaalde hegemonische manieren om bestaande belangen te beschermen te ontdekken. Een voorbeeld van een onderzoek in deze traditie is het onderzoek van Eisinger (2000) die het discours van stedelijke herontwikkeling op basis van de entertainment en kunsten heeft onderzocht. De studie laat zien dat publiekelijk gefinancierde sportstadia en congrescentra vooral de belangen dienen van de elite, de commerciële uitbaters en wat Eisinger de bezoekersklasse noemt. De lokale inwoners betalen op de lange termijn de kosten door middel van de belastingen. Discours staat in deze stroming bijna gelijk aan ideologie. Het discours zorgt ervoor dat de macht van de gevestigde belangen wordt verborgen en de onderdrukten instemmen met hun onderdrukking. Ander werk in deze traditie benadrukt de rol die discourscoalities spelen. Dit werk onderzoekt hoe coalities gevormd worden op basis van discours en overtuiging in plaats van gedeelde belangen. De nadruk ligt hierbij op groepen die samenkomen, omdat zij dezelfde termen gebruiken. Zo kan een term als diversiteit als een lijm middel werken omdat iedereen er achter kan staan, maar toch een andere interpretatie van de term erop na kan houden (Lees, 2004).

De tweede stroming in de discoursanalyse is gebaseerd op poststructurele theorie, in het bijzonder het werk van Foucault. Volgens deze stroming is een discours onderdeel van een proces waarbinnen identiteiten worden geconstrueerd. Discoursen zijn geen reflecties van de werkelijkheid, maar zij creëren hun eigen regimes van de waarheid, de geaccepteerde formulering van problemen en oplossingen voor deze problemen. Dit constructivistische perspectief is gebaseerd op Foucaults (1977) idee dat taal, kennis en macht verbonden zijn door discours. Deze tweede stroming is de meest dominante in de kritische geografie.

In de praktijk worden de twee vormen van de discoursanalyse al lang gemixt. Er is echter theoretische spanning tussen het idee van een constructief discours of een instrument van hegemonie. Bij het combineren van de beide perspectieven zal er dus duidelijk aangegeven moeten worden dat er spanningen zijn (Lees, 2004).

Naast Robert Beauregard stelt ook Jaquelin Burgess begin jaren negentig vast dat de bredere discoursen over relaties tussen groepen mensen en hun omgeving centraal moeten komen. In 1961 schreef David Lowenthal "the wider universe of discourse centres on knowledge and ideas about man (sic) and milieu; anyone who inspects the world around him is in some measure a geographer" (1961, p. 241). In de jaren negentig wil Burgess weer terug naar deze thematiek en zich concentreren op discoursen die door de media gecommuniceerd worden. Het centrale uitgangspunt van Burgess is dat de media-industrie participeert in een complex cultureel proces waardoor omgevingsbetekenissen geproduceerd en geconsumeerd worden. Volgens Burgess hebben geografen de neiging om de massamedia te negeren of om snel over hun rol heen te gaan. Geografen zouden denken dat mediacommunicatie weinig relevantie voor hen heeft, maar volgens Burgess zijn heel veel mediateksten in feite doordrongen met geografische berichten en betekenissen. Het probleem voor geografisch onderzoek is eerder het grote volume aan beschikbare mediateksten. Zo gebruiken veel advertenties bepaalde landschappen om hun producten te verkopen en in films of televisieseries worden bepaalde locaties en setting gebruikt om authenticiteit aan het verhaal te geven (Burgess, 1990).

Daarnaast wordt volgens Burgess door geografen verondersteld dat andere sociale wetenschappers met meer expertise in mediastudies wel onderzoek naar geografische kwesties als plaatsen zouden doen. Dit is echter niet het geval, sociologen, politicologen en andere wetenschappers hebben zich geconcentreerd op de structuur en organisatie van de media-industrie en de effecten van verschillende mediateksten op publieke waarden betreffende seks, geweld en politiek. Er wordt echter geen onderzoek gepleegd naar kwesties als het milieu, de significantie van de setting of het gevoel van een plaats in mediateksten (Burgess, 1990).

Tot slot hebben geografen volgens Burgess lang gedacht dat mediaonderzoek behaviuraal moet zijn. Dit is volgens haar het wellicht het meest beschadigend voor het geografisch onderzoek geweest. Er zijn namelijk zowel theoretische als methodische bezwaren aan te tekenen bij de behaviourale aanpak. Mediaberichten zijn geen signaal bestaande uit stukjes informatie maar zijn een onderdeel van complexe ideologische discoursen die bestaan uit verbale en visuele tekens waarin betekenissen verborgen zitten (Burgess, 1990).

De media hebben lang weinig aandacht gekregen in het geografische onderzoek. Het bovenstaande overzicht heeft echter laten zien dat er ondanks de beperkte aandacht heel verschillend over de media wordt gedacht. De klassieke studies vonden de media een negatieve rol hadden bij het veranderen en/of versterken van sociale relaties. Zij gingen er echter vanuit dat de media almachtig waren in het veranderen van waarden en overtuigingen. Volgens meer recente inzichten zijn de media niet betrokken in een proces dat de waarden van de samenleving alsmaar verandert, maar in een proces dat de consensus in de maatschappij versterkt. Deze rol kan het beste worden omschreven als een agendasamenstellende rol. De media kunnen de aandacht van het publiek richten doordat zij een selectie maken van het nieuws en belangrijke gebeurtenissen. In de agendasetting theorie wordt verondersteld dat de media beïnvloeden welke onderwerpen mensen belangrijk vinden en waar zij een mening over vormen. De agendasetting theorie is gebaseerd op de psychologische verklaring dat de mens een sociaal wezen is en zich

daarom voortdurend oriënteert op zijn omgeving. De hoeveelheid aandacht die de media schenken aan een onderwerp bepaalt in de perceptie van de mensen het belang van dat onderwerp.

Hoewel er veel tegenstellingen bestaan tussen de verschillende stromingen in het geografische mediaonderzoek is er algehele overeenstemming dat de media een belangrijke rol spelen in het onderhouden of het veranderen van sociale relaties. In de volgende paragraaf zal worden gekeken naar het onderzoek over de media en herstructureringswijken.

2.4 De media over herstructureringswijken

Er is tot op heden geen onderzoek gedaan naar de representatie van Nederlandse herstructureringswijken in de media, maar in Amerika hebben een aantal geografen wel onderzoek gedaan naar de relatie tussen de media en 'Inner City neighbourhoods'. Ley's onderzoek in Philadelphia getiteld 'The Black Inner City as the Frontier Outpost' (1974) laat zien dat de gangbare blanke media een verdraaid beeld gaven van de (zwarte) Inner City. De media lieten een beeld zien van een sterke en vijandige zwarte gemeenschap, terwijl er in werkelijkheid tussen de verschillende groepen in de wijk weinig samenhang bestond. De Britse Jacqueline Burgess argumenteert in het boek 'Geography, the media and popular culture', dat door berichten in de media "a Myth is being perpetuated of *The Inner City* as an alien place, separate and isolated, located outside white, middle-class values and environments" (1985, p.193).

Beauregard (1993) suggereert dat de media na de sociale onrust in de jaren zestig niet alleen de angsten in de samenleving weerspiegelden, maar deze angsten ook versterkten en vergrootten. Volgens Beauregard heeft de beeldvorming van steden in de media bijgedragen aan de suburbane vlucht uit de steden. Beauregard probeert door middel van zijn onderzoek betekenis aan het discours rondom steden in de Verenigde Staten te geven. Daarbij stelt hij vragen als: Wat heeft het discours betekend in het leven van de mensen die het stedelijk verval direct of indirect hebben meegemaakt. Wat heeft het discours over het lot van Amerikaanse steden betekend voor de mensen die er onderhevig aan waren? De betekenis van het discours kan gevonden worden in het praktische advies dat het discours geeft over hoe er moet worden omgegaan met stedelijk verval. Hij geeft een interpretatieve lezing is die gebaseerd is op het idee dat een discours geen objectieve weergave van een onbetwiste werkelijkheid, maar een collectie van instabiele aangevochten interpretaties. Gedeelde interpretaties worden verzonden en veranderen in een gedeelde neiging. Hoe weten huishoudens waar ze zich moeten vestigen? Hoe weten investeerders waar ze moeten investeren in winkels kantoren of fabrieken? Hoe beslissen overheden waar zij investeren in infrastructuur en welke plannen zij subsidiëren? Volgens Beauregard speelt hier het publiek discours een grote rol. In verschillende sociale settings, in de kroeg op de hoek van de straat komen mensen samen en maken de balans op: waar wonen ze, waar zouden ze moeten wonen en met wie als burens, wat zijn de voor- en de nadelen? In deze situaties als mensen bij elkaar komen en hun voorkeuren delen, vormen, verdedigen, ontwikkelen zij hun begrip van steden. De achtergrond voor deze representaties wordt verzorgd door de verschillende media: radio, tv, maar ook speciale rapporten en het commentaar van ambtenaren en ministers. De informatie en indrukken die we uit deze bronnen halen komen terug in onze discussies met vrienden, burens en collega's en vreemden.

Beauregard benadrukt dat het discours niet begrepen kan worden zonder naar de Amerikaanse waarden te kijken. De Amerikaanse ideologie staat in het teken van nieuwheid en groei. Elke interpretatie van het discours moet de Amerikaanse ideologie herkennen die nooit de ambivalentie met steden heeft opgelost. Ook moet volgens Beauregard erkend worden dat het discours ook een morele dimensie heeft. Hebben mensen in de suburbs sociale verplichtingen tegenover de mensen die opgesloten zitten in de Inner City? Het discours over stedelijk verval is niet alleen pragmatisch, het is ook moreel. Het zinspeelt op gedeelde verantwoordelijkheden in een onrechtvaardige samenleving.

Parisi and Holcomb hebben in 1994 onderzoek gedaan naar de berichtgeving in de The Central Jersey Home News over een stedelijk herontwikkelingsproject genaamd

RiverWatch in New Brunswick. Ze demonstreren dat door de conventies van de journalistiek, de kritische visie en de moeilijkheden bij het project worden verwerkt in de artikelen, maar op een zodanige manier dan deze ondergeschikt zijn aan de positieve geluiden. Zo worden kritische geluiden pas in de veertiende paragraaf genoemd en worden zij vaak gevolgd door een ontkenning of een tegenargument van officiële kant.

Martin (2000) heeft onderzocht hoe een wijk in St. Paul in de Amerikaanse staat Minnesota die onder andere te kampen heeft met overlast van de seksindustrie, wordt verbeeld in de grotere kranten in vergelijking met een lokale krant. Zij concludeert daarbij dat de grote bladen een dominante rol hebben in de beeldvorming van de wijk, maar dat lokale tegengeluiden over de identiteit van de wijk de hegemonie van de media wel kunnen ondermijnen en betwisten.

Lees en Demeritt (1998) laten zien dat de Canadese televisie sommige stedelijke gebieden als working class, crimineel en gevaarlijk portretteerde. Zij stellen dat er een anti-urbaan discours bestaat dat zij Sin City noemen. Binnen dit discours wordt de stad afgeschilderd als gevaarlijk en zondig. In de meest vervallen wijken woonden ook veel minderheden en de witte middenklasse voelde zich bedreigd door deze 'vreemde' groepen. In het Canadese discours speelt daarom ook racisme een rol. Termen zoals 'concrete jungle' moeten dan ook binnen de context van de racistische ideeën over deze groepen worden gezien. Volgens Lees en Demeritt is het Sin City discours het duidelijkst terug te vinden op de televisie. De strijd om de kijkcijfers heeft ertoe geleid dat de moord en doodslag het nieuws beheerst en infotainment series brengen de stedelijke criminaliteit bij iedereen in de huiskamer. Naast criminaliteit wordt het discours ook bepaald door het milieuvraagstuk. Steden worden voorgesteld als vervuild en vol met smog. Het Sin City discours staat tegenover het Sim City discours. Het Sim City discours gaat uit van een maakbare, leefbare en duurzame stad. Deze twee discourses zijn niet alleen tegenovergesteld maar ook van elkaar afhankelijk. Het beeld van een ellendige situatie in de Inner City legitimeert herstructurering en revitalisering van het type Sim City.

Meerdere onderzoekers laten zien dat het beeld dat de media van de Inner City geeft naar hun idee gekleurd is. De wijk zelf wordt neergezet als gevaarlijk en vervuild, terwijl van de voorgestelde 'oplossingen' de negatieve aspecten onderbelicht worden. Het Britse en Amerikaanse onderzoek naar de Inner City en de media heeft laten zien dat het discours over de Inner City niet op zichzelf staat. Het moet worden gezien binnen de bredere discourses over de positie van de stad en de etnische minderheden daarbinnen. Het beeld van verval is gekoppeld aan de noodzaak van stedelijke vernieuwing. Het discours over de Inner City vormt een kader waarbinnen interpretaties gedeeld worden en veranderen in een gedeelde neiging. In de volgende paragraaf zal daarom het Nederlands discours over de stad en stadsvernieuwing verkend worden.

2.5 Het Nederlands discours over de stad

Het denken over steden in Nederland is in de loop van de jaren veranderd. Tegenwoordig worden steden gezien als een bron van economische groei, waar steden een aantal decennia geleden nog werden gezien als een verzamelplaats van sociale problemen. Het denken over herstructureringswijken kan niet los worden gezien van de manier waarop er naar de stad en stadsvernieuwing wordt gekeken. In de jaren zeventig en tachtig werden de steden getroffen door de economische crisis. Het beeld van de stad werd bepaald door het maatschappelijk verval. In de hele westerse wereld werd de stad geassocieerd met criminaliteit, verloedering, verval en werkloosheid. Het stedelijk beleid bestond uit stadsvernieuwing en was er op gericht op achterstanden te bestrijden. De ommekeer kwam eind jaren tachtig toen de suburbanisatie afnam en hoogopgeleide jongeren de stad ontdekten als hun ideale woonomgeving. Tegelijkertijd vond er een economische opleving in de stad plaats (Lupi, 2007).

Lange tijd heeft de nadruk op stedelijke problematiek het denken over steden beïnvloed. De afgelopen tien jaar is stedelijkheid echter gaan staan voor economische groei en vooruitgang. Aan dit nieuwe vertrouwen zijn termen als creativiteit, innovativiteit, kennis en kansen verbonden. Eerst was deze visie op de stad beperkt tot de binnenstad, maar ook de wijken erom heen worden inmiddels gezien als kansrijk. De

kwaliteiten van grote steden staan de laatste tijd in de aandacht. In de in 2007 verschenen 'Atlas voor gemeenten' scoren oude steden als Amsterdam en Utrecht hoog op de 'woonaantrekkelijkheidsindex' die onder andere gebaseerd wordt op het cultureel aanbod, bezoekersaantallen en creatieve bedrijvigheid. Grootstedelijkheid leidt volgens deze visie tot meer economisch succes en steden als Almere moeten bruisender worden om hoogopgeleide culturele mensen te trekken (Lupi, 2007).

De krachtige stad is een korte tijd een heel succesvol beleidsconcept geworden. De krachtige stad staat bijvoorbeeld centraal in het onderzoeksprogramma van het NICIS (het Maatschappelijk Top Instituut voor de steden). Het advies 'Stad en Stijging' van de VROM-raad (2006) pleit er ook voor om de kansen en ambities als uitgangspunt te nemen in de wijkaanpak in plaats van beperkingen. In plaats van de toenmalige wijkgerichte fysiek-sociale aanpak moet het stedelijk beleid belemmeringen wegnemen en perspectieven bieden. In de tweede periode van het grotestedenbeleid werden steden omschreven als broedplaatsen van innovativiteit en creativiteit, maar in de tweede periode werd meer dan ooit de nadruk gelegd op de economische vitaliteit van de stad en het bieden van kansen aan bewoners. Zo heeft het kabinet Balkenende IV als ambitie om veertig krachtwijken om te vormen tot prachtwijken (Lupi, 2007).

Naast het discours over stad is voor herstructureringswijken ook het discours van de stadsvernieuwing belangrijk. Justus Uitermark stelt dat er in het begin van de jaren negentig in de stadsvernieuwing een discours is ontstaan dat zelden geanalyseerd wordt. Dit discours kan volgens hem het beste worden omschreven als een discours van gentrification en een meer repressieve aanpak van stedelijke problemen. Het progressieve stedelijke beleid waarbij er gesproken wordt over de achterliggende oorzaken van onaangepast gedrag is vervangen door een beleid waarin het aanpakken van overlast centraal staat. Ten aanzien van marginale groepen zoals daklozen wordt er een nul-tolerantie beleid gevoerd. Neil Smith heeft naam gemaakt met zijn onderzoek naar deze thematiek en heeft in de tweede helft van de jaren negentig de term 'revanchisme' geïntroduceerd. Hij gebruikte dit concept om het beleid van de voormalige burgemeester van New York, Rudy Giuliani, te beschrijven. Onder Giuliani wilden New-Yorkers de stad heroveren op de gemarginaliseerde groepen en het stedelijke landschap schoonmaken. Daklozen en overige groepen die 'anders' zijn worden door de middenklasse als een bedreiging gezien. Smith stelt nu dat het revanchisme niet alleen in New York een strategie is maar dat het een wereldwijde trend is. Overall ter wereld wordt het aantrekken van hogere inkomensgroepen gezien als een oplossing en de gemarginaliseerde groepen als deel van het probleem. Het aantrekken en behouden van de middenklasse is nu een centraal doel in bijna elke vorm van stedelijk beleid. Gentrification wordt voortgestuwd door de vastgoedsector. Vroeger was het beperkt tot de fysieke opwaardering van een klein aantal woningen, maar nu is het uitgegroeid tot de opwaardering van een veel groter gebied waarbij meerdere aspecten van stad worden getransformeerd. Uit casestudies in Europa blijkt dat het revanchisme in Europa wel een heel ander karakter heeft dan in de V.S. In de Europese steden is de sociaal democratische aanpak veel dieper verankerd en veel diensten worden publiek in plaats van privaat georganiseerd. Het revanchisme in Europa is volgens deze onderzoekers te omschrijven als behoedzaam. Lokale instituties werken in Nederland niet vanuit een geloof in zero-tolerance en combineren maatregelen die disciplinerend werken met maatregelen die integrerend werken (Uitermark, 2005).

2.6 Conclusie

In dit hoofdstuk is een overzicht gegeven van de verschillende stromingen in het geografische onderzoek naar de media. Binnen de behaviourale geografie is het onderzoek beïnvloed door de psychologie en is er weinig aandacht voor het functioneren van de media. De media werden voornamelijk gezien als een belangrijke bron voor secundaire informatie, maar dergelijke methoden zijn niet in staat om vragen te beantwoorden over de betekenis van plaatsen in de media. Culturalistische en structuralistische perspectieven hebben de media geconceptualiseerd als een belangrijke culturele en ideologische kracht in het leven. Door de nadruk op het proces van significatie 'betekenis geven aan de wereld' wordt er meer aandacht besteedt aan de

praktijk en de processen die zich afspelen bij het maken van berichten. Films, teksten, foto's, het zijn allemaal complexe symbolische structuren die in een bepaalde sociale werkelijkheid passen. Geografen hebben lang de neiging gehad om bepaalde bronnen minderwaardig te vinden voor hun onderzoek en zich te verstoppen in de literatuur. Meer alledaagse teksten en beelden zijn echter minstens zo belangrijk voor het onderzoek, omdat deze bronnen terug komen in de dagelijks gesprekken die mensen met elkaar hebben. Deze bronnen vormen de achtergrond van de verschillende interpretaties die mensen met elkaar delen (Beauregard, 1993). De media kunnen de aandacht van het publiek richten door dat zij een selectie maken van het nieuws en de belangrijke gebeurtenissen.

Uit dit overzicht van de theorie rondom de representatie van plaatsen in de media en het geografisch onderzoek daarnaar is gebleken dat het belangrijk is om alledaagse teksten en beelden te onderzoeken en hierbij de context van deze bronnen niet te vergeten. De onderzoeken naar de Inner City laten zien dat de berichtgeving over de Inner City niet los te zien valt van het grotere discours over de stad en over vernieuwing (Lees en Demeritt, 1998). Ook de Nederlandse berichtgeving over herstructureringswijken moet gezien worden binnen de bredere discourses over de stad en stedelijke vernieuwing. Steden worden in het Nederlandse discours gezien als een bron van economische groei. De nadruk wordt gelegd op de economische vitaliteit van de stad en het bieden van kansen aan bewoners. Het aantrekken van hogere inkomensgroepen is een belangrijk onderdeel van het stedelijk beleid. Binnen het discours van de stadsvernieuwing is een meer repressieve aanpak van stedelijke problemen de trend. Geconcludeerd kan worden dat discours van groei en kansen een kader vormt waarbinnen interpretaties over herstructureringswijken ontstaan. Deze interpretaties staan centraal in dit onderzoek over de representativiteit van de berichtgeving over Nederlandse herstructureringswijken. In het volgende hoofdstuk wordt de vertaalslag gemaakt van theorie naar empirie. De belangrijkste concepten worden geoperationaliseerd en de onderzoeksmethode wordt toegelicht.

3. Methode

3.1 Inleiding

Het aanbod van mediateksten waarin geografische betekenis verborgen ligt is enorm. Zelfs als je alleen naar Nederlandse herstructureringswijken kijkt, zijn er stapels krantenartikelen, maar ook uren beeld en geluidsmateriaal te vinden waarin deze wijken op enige wijze een rol spelen. Naast het beeld van de media wordt er in dit onderzoek ook gekeken naar het beeld van de bewoners. De verhalen van de bewoners vormen eveneens een rijke bron van informatie: Wie ruimt er ochtends vroeg het straatvuil op tijdens een wandeling met het hondje, waarom moest Marianne van Scherrenburg vroeger altijd de wielen van de kinderwagen schoonmaken? Allemaal verhalen, maar hoe kunnen zij het beste gelezen worden?

In het vorige hoofdstuk heeft u kunnen lezen dat geografen door de jaren heen op een hele verschillende manier zijn omgegaan met deze bronnen. In dit hoofdstuk wordt duidelijk hoe de belangrijke variabelen in dit onderzoek gemeten worden. Er wordt uitgelegd hoe er uit de enorme hoeveelheid potentiële data een selectie gemaakt is en hoe deze vervolgens is geanalyseerd. In de eerste paragraaf volgt een verdere operationalisatie van de kernbegrippen in dit onderzoek te weten representativiteit, media-agenda en herstructureringswijken. In deze paragraaf worden ook de wijken Klarendal en Overvecht geïntroduceerd. In paragraaf 2 worden vervolgens de verschillende fases in het onderzoek behandeld. Welke stappen worden er ondernomen om tot een antwoord om de hoofdvraag te komen? De dataverzameling en data-analyse staan centraal in paragraaf 3.

3.2 Centrale begrippen

In deze paragraaf worden de kernbegrippen van dit onderzoek verder geoperationaliseerd.

3.2.1 Representativiteit

De term representatie wordt in verschillende contexten gebruikt. Als het in de politiek gaat over de representatie van de kiezer, dan gaat het om de democratische vertegenwoordiging van de kiezer, daarnaast wordt de term ook gebruikt in de psychologie, de wiskunde en de kunst.

In dit onderzoek wordt de term gebruikt voor de symbolische weergave van de werkelijkheid. De definitie van representatie wordt dan: een set van gebruiken en handelingen waardoor betekenissen worden gevormd en gecommuniceerd. Stuart Hall is van mening dat representatie taal en cultuur met elkaar verbindt. Het maakt deel uit van een proces waarbij betekenis gevormd en uitgewisseld wordt tussen leden van een cultuur. "Representation means using language to say something meaningful about, or to represent, the world meaningfully, to other people" (Hall in Ronsmans, 2004, p.30). Representatieve praktijken produceren en circuleren betekenissen onder leden van sociale groepen. Zulke gedeelde betekenissen zijn gebaseerd op representaties van de wereld. Representatie is een beschrijving of verbeelding van een aspect van de realiteit. Iets is representatief als het de kenmerken van de werkelijkheid reflecteert. Maar representaties reflecteren niet alleen de werkelijkheid, ze construeren ook deels de werkelijkheid. Mensen proberen de wereld te begrijpen en positioneren zich in de sociale wereld door representaties. Als je accepteert dat representatie een constructieve praktijk is, dan volgt daaruit dat kennis niet neutraal of niet buiten de machtsrelaties staat (Martin, 2003). Representatie wordt in dit onderzoek gezien als de symbolische weergave van de werkelijkheid. Om de betrouwbaarheid van dit onderzoek zo groot mogelijk te maken, zal er gebruik worden gemaakt van meerdere soorten data van verschillende bronnen. Door deze vorm van datatriangulatie kan een grotere mate van betrouwbaarheid bereikt worden.

3.2.2 Media-agenda

De media vormen een belangrijke informatiebron en spelen daardoor een grote rol bij het overbrengen van beelden over de samenleving. Hierdoor beïnvloeden zij indirect de publieke opinie. De media en de samenleving zijn met elkaar verbonden doordat er voortdurende interactie is. De media zijn zowel een product als een weerspiegeling van de samenleving en maken onderdeel uit van de maatschappelijke structuur. De normen en waarden van de media worden beïnvloed door de sociale, economische en culturele krachten vanuit de maatschappij. De media liggen aan de basis van veranderingen binnen de bestaande cultuur, maar deze cultuur oefent tegelijkertijd ook invloed uit op de media (Ronsmans, 2004).

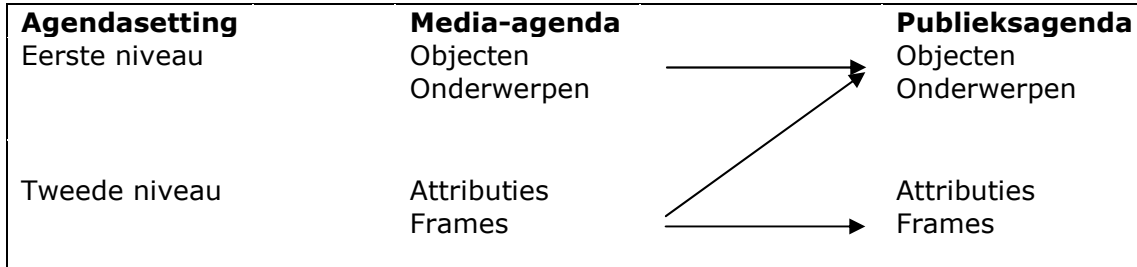
De pers behandelt slechts een beperkt aantal onderwerpen. Een krant heeft een beperkt aantal pagina's en op radio en televisie is de zendtijd beperkt. Journalisten zijn daarom gedwongen een selectie te maken uit het overweldigende aanbod aan nieuws en verhalen. Omdat journalisten deel uitmaken van grote organisaties is het nieuws zelf het product van krachten en processen in en om die organisaties. Vanaf de jaren vijftig zijn de selectiecriteria van journalisten vaak nader onder de loep genomen. Behalve een aantal specifieke selectiecriteria zoals de actualiteit en de betekenis van de gebeurtenis en de psychologische nabijheid van het feit, spelen er nog meer factoren een rol zoals de persoonlijke opvattingen van de journalist. Of een gebeurtenis nieuws wordt hangt af van heel veel verschillende personen die ieder een eigen selectie maken zoals ooggetuigen en journalisten en eindredacteuren. De relatie van de media met de samenleving komt tot uitdrukking in de nieuwsberichten die de media verspreiden. Het begrip nieuws verwijst naar de gebeurtenissen die nieuws genoemd worden, maar het verwijst niet naar een objectieve wereld van feiten. Nieuws is geen weergave van de objectieve werkelijkheid, maar het nieuws is een werkelijkheid op zich die door journalisten gecreëerd wordt (Ronsmans, 2004).

Volgens tal van benaderingen hebben de boodschappen die door journalisten verspreid worden een invloed op het publiek. Volgens de agendasetting benadering is het media-aanbod bepalend voor welke onderwerpen het publiek belangrijk vindt. In agendasettingonderzoek meet men doorgaans met behulp van een inhoudsanalyse de belangstelling van de media voor een aantal onderwerpen. Daarna wordt er onderzocht hoe de agenda van het publiek eruit ziet. Er wordt verondersteld dat hoe meer aandacht de media aan een onderwerp besteden, hoe meer belang het publiek aan het onderwerp hecht. Meerdere onderzoeken hebben de aangetoond dat de media het publiek beïnvloeden, maar er bestaat nog geen zekerheid over een causaal verband (Ronsmans, 2004).

De media-agenda is een begrip uit de agendasettingtheorie. De media-agenda bestaat uit de selectie van de onderwerpen waarover journalisten berichten. De aandacht die de journalistiek aan bepaalde onderwerpen geeft, bepaald onze perceptie over wat de belangrijkste onderwerpen zijn (De Boer & Brennecke, 2003). De media-agenda wordt onderzocht door middel van inhoudsanalyse. De meest gebruikte methode is de kwantitatieve inhoudsanalyse waarbij wordt onderzocht hoeveel ruimte (geschreven pers) of tijd (radio en televisie) aan een onderwerp wordt besteed. Daarnaast kan de media-agenda ook op een kwalitatieve wijze worden onderzocht (Stappers, Reijnders & Moller, 1997). In paragraaf 3.3.4 'data-analyse media' wordt verder op de methodiek binnen deze vorm van inhoudsanalyse ingegaan.

Agendasettingonderzoek maakt duidelijk dat de media beïnvloeden waar de mensen over praten. De berichtgeving vestigt de aandacht op bepaalde onderwerpen. De media bepalen daarmee welke onderwerpen het publiek belangrijk vindt. Als men zich richt op deze agenda van onderwerpen wordt er gesproken van agendasetting op het eerste niveau. Framingonderzoek vertrekt vanuit de hypothese dat de manier waarop een onderwerp door de media aan het publiek wordt aangereikt ook invloed heeft op de manier waarop het publiek over het onderwerp denkt. De socioloog Goffman was in 1974 de eerste die over deze framingtheorie schreef. Mediagebruikers zouden worden geholpen door de media om berichten om een bepaalde manier te interpreteren. Frames zijn dan een manier om informatie te organiseren. "Een mediaframe is de wijze waarop een onderwerp gepresenteerd wordt en geïnterpreteerd wordt in de mediaberichtgeving"

(De Boer & Brennecke, 2003:212). De manier waarop een onderwerp wordt behandeld is een keuze van de journalist. Wie wordt er geciteerd, welke kanten van het verhaal worden belicht? Bij framing spreken we over agendasetting op het tweede niveau. De media bepalen niet alleen waarover, maar ook hoe men over een bepaald onderwerp denkt. Ook bij agendasetting op het tweede niveau zal afhankelijk van de achtergrond van de gebruiker eenieder een bericht op een verschillende manier interpreteren.

Figuur 3 Model Agendasetting

Gebaseerd op het model van Ghamen De Boer & Brennecke (2003:212).

Journalisten gebruiken frames om tegen te gaan dat er verschillen in interpretatie ontstaan. Er wordt een beperkt aantal betekenissen gesuggereerd door de boodschap op een bepaalde manier op te stellen. Dit wordt door Stuart Hall 'preferred meaning' genoemd. De berichtgeving wordt in een bepaald kader geplaatst dat inhoud en betekenis aan het bericht meegeeft. Dit gebeurt niet alleen met taal, maar ook foto's of muziek zijn naast de tekst van belang (Ronsmans, 2004).

Vooraf in de kranten wordt er veel gebruik gemaakt van frames. In de lay-out van de krant wordt er gebruik gemaakt van kader, kleuren en foto's om aan te geven welke artikelen bij elkaar horen. Op de voorpagina zorgt de lay-out er voor dat het duidelijk is welk artikel belangrijk is en als eerste gelezen zou moeten worden.

Figuur 4 Lay-out voorpagina de Volkskrant 19 April, 2007.

Het frame van het bericht is afhankelijk van het onderwerp, maar ook van de journalist en de organisatie waarin deze werkzaam is. Uit onderzoek blijkt dat Amerikaanse journalisten vooral het conflictframe gebruiken. Hierin worden strijd en botsende belangen benadrukt. Andere veel gebruikte frames zijn moraliteit, economische gevolgen

en humane gevolgen. Door frames te gebruiken zorgen journalisten ervoor dat bepaalde aspecten van een onderwerp benadrukt worden en ander aspecten min of meer worden genegeerd. Frames maken bovendien het leven van een journalist makkelijker. Gebeurtenissen kunnen zonder overleg met een redacteur volgens een bepaald frame geordend worden en grote hoeveelheden informatie kunnen snel worden verwerkt.

Het proces waarin journalisten op basis van allerlei interne (overtuigingen) en externe (politiek) factoren een frame kiezen wordt framebuilding genoemd. Het proces waarin het gebruikte mediaframe mede bepaalt vanuit welk perspectief het publiek het onderwerp gaat bekijken heet framesetting. Als in de berichtgeving de financiële aspecten van een project benadrukt worden, bijvoorbeeld de kosten van een project, dan kan het zijn dat ook het publiek de aandacht vooral op de financiële aspecten van het project richt. Framesetting heeft gevolgen op individueel niveau en op maatschappelijk niveau. Op individueel niveau kan de framesetting de attitudes van mensen over bepaalde onderwerpen beïnvloeden. Op maatschappelijk niveau kunnen frames sociale processen zoals collectief gedrag en beleidsbeslissingen beïnvloeden (de Boer & Brennecke, 2003).

Omdat de media niet objectief de werkelijkheid kunnen weergeven en de journalistiek invloed heeft op de samenleving is de beroepsethiek van journalisten vastgelegd in verschillende teksten. De belangrijkste hiervan zijn de Verklaring der rechten en plichten van de journalist en de Code van journalistieke beginselen. De algemene principes van die codes zijn: vrijheid van informatie, waarheidsgetrouwheid, respect voor de persoonlijke waardigheid en de privacy en bewaren van het bronnengeheim (De raad voor de journalistiek, n.d.).

Het is duidelijk geworden dat de beeldvorming die de media construeren een invloed zal hebben op de perceptie van herstructureringswijken in de samenleving. Veel mensen zullen niet dagelijks in een herstructureringswijk komen of daar via collega's of kennissen over horen. Voor informatie over deze wijken zijn zij afhankelijk van wat de media hen hierover vertellen. Nieuwsberichten lijken objectief de waarheid weer te geven, maar nieuwsberichten zijn een gevolg van een heel aantal keuzes die door de journalist zijn gemaakt. Het nieuws is een journalistieke constructie van de werkelijkheid. Niet alleen is de gebruikte taal nooit waarde vrij, maar ook de zogenaamde frames sturen het publiek in de richting van een bepaalde interpretatie. Omdat de media de perceptie beïnvloeden moet er onderscheid gemaakt worden tussen de inhoud van mediaberichtgeving en de feitelijke werkelijkheid in de samenleving.

3.2.3 Herstructureringswijken

Als het over de aanpak gaat van verouderde stadswijken zijn er veel verschillende termen in gebruik. Het gaat over wijkverbetering of stedelijke vernieuwing en Minister Vogelaar heeft het over aandachtswijken. In dit onderzoek wordt er gekeken naar herstructureringswijken. "Herstructurering is een bijzondere vorm van stedelijke vernieuwing. Het is een opgave, gericht op vergroting van de differentiatie van woon- en werkmilieus, daar waar de woonkwaliteit en de leefbaarheid onder druk staan. Het behelst dan ook meer dan de aanpassing van de woningvoorraad en de directe woonomgeving. Ook infrastructuur, groenvoorzieningen, bedrijvigheid en overige voorzieningen binnen de wijk komen bij herstructurering aan de orde" (Ministerie van VROM, 1997, p.24). De maatregelen zijn gericht op de verbetering van de economische en sociale vitaliteit van de wijken, om een bijdrage te leveren aan de vitaliteit van de stad. Herstructurering wordt beschouwd als het antwoord op een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die onderling gerelateerd zijn, waaronder de toegenomen welvaart, de vergrijzing, de huishoudensverdunding en de stijgende mobiliteit. Deze maatschappelijke ontwikkelingen hebben een effect op de woningmarkt in de steden waardoor naoorlogse stadswijken met veel sociale huurwoningen met een mindere kwaliteit een zwakke positie kregen op de woningmarkt. Naast deze zwakke positie hebben de wijken ook te maken met verschillende problemen die de leefbaarheid beïnvloeden. Het gaat hierbij bijvoorbeeld om sociale onveiligheid, criminaliteit en vervuiling. Deze problemen zijn zowel de oorzaak als het gevolg van een slecht imago (Kleinhans, 2005).

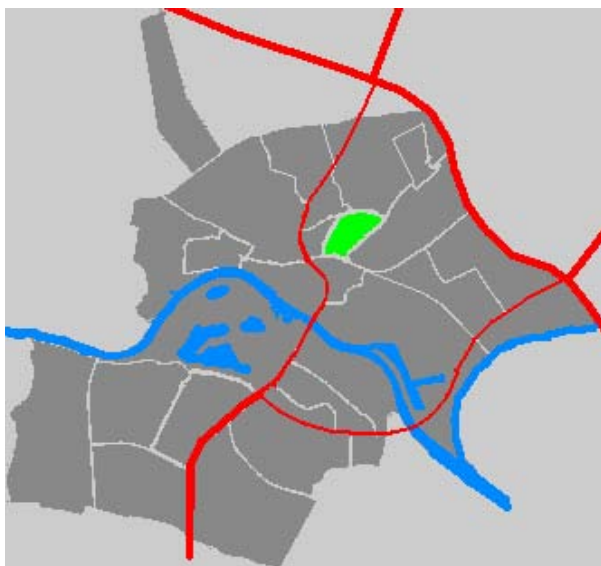
Het huidige kabinet wil de zogenaamde probleemwijken omvormen tot wijken waar mensen kansen hebben en weer graag wonen. Op basis van een lijst met indicatoren heeft minister Vogelaar veertig wijken geselecteerd als aandachtswijk. In deze wijken waar het reguliere beleid tot op heden onvoldoende effect heeft gehad wordt het beleid verder geïntensiveerd. Het rijk zet extra middelen in met als doel in acht tot tien jaar 'prachtwijken' te realiseren. De thema's wonen, werken, leren & opgroeien, veiligheid en integratie staan daarbij centraal. (VROM, 2007)

In dit onderzoek wordt de representatie van herstructureringswijken onderzocht. Hierbij wordt gekeken naar de 40 wijken van minister Vogelaar. Er is hiervoor gekozen omdat juist deze wijken vaak in het nieuws zijn, wat het onderzoek naar de berichtgeving zal vereenvoudigen. Ook zijn er in deze wijken complexe beleidsprocessen aan de gang en daarom is het interessant om voor deze wijken te kijken hoe ze in de media komen. Er is voor gekozen om de term herstructureringswijk te gebruiken voor de wijken die onderzocht worden. De term zal zo consequent mogelijk gebruikt worden om verwarring te voorkomen. Er is gekozen voor de term herstructureringswijk, omdat deze term het proces beschrijft waarin deze wijken betrokken zijn. Deze term is daardoor minder trendgevoelig dan andere termen die veel gebruikt worden als krachtwijk, prachtwijk of aandachtswijk.

Er is in dit onderzoek ervoor gekozen om twee wijken te onderzoeken. Er is voor twee wijken gekozen om te voorkomen dat de berichtgeving te veel beïnvloed wordt door één gebeurtenis in één wijk. Wegens de beperkte tijd die beschikbaar is voor dit onderzoek, is daarom voor twee wijken gekozen. In dit onderzoek is de keuze gevallen op de wijken Klarendal in Arnhem en Overvecht in Utrecht. Deze twee wijken zijn gekozen op basis van zowel theoretische als pragmatische overwegingen. Er is voor gekozen om twee wijken te vergelijken die zo veel mogelijk van elkaar verschillen binnen de categorie herstructureringswijken. Zonder eerst uitgebreid onderzoek te doen naar alle 40 wijken is het natuurlijk niet mogelijk om vast te stellen wat de twee meest verschillende wijken zijn. In dit onderzoek is echter verondersteld dat wijken met een hele andere opbouw, ligging en samenstelling wellicht van elkaar zullen verschillen als het gaat om belangrijke onderwerpen op de media-agenda en dat van bewoners ook van elkaar verschillen omdat zij andere dingen meemaken. Klarendal staat bekend als een volkswijk. De wijk ligt vlak bij het centrum van Arnhem een stad in de provincie. Er staan veel kleine arbeiders huisjes. Overvecht ligt in Utrecht en staat bekend als een groene wijk met veel hoogbouw. De theoretische veronderstelling is dus dat een oude volkswijk als Klarendal en een groene wijk met veel hoogbouw een interessante vergelijking vormen. Er is vanuit praktische overwegingen ervoor gekozen om wijken te selecteren die makkelijk met het openbaar vervoer te bereiken zijn vanuit Nijmegen.

Arnhem Klarendal

Klarendal is een wijk in Arnhem, direct grenzend aan de noordzijde van het centrum van de stad. De wijk heeft 7.600 inwoners, waarvan bijna 40% tot een etnische minderheid behoren. Het grootste gedeelte van de wijk is gebouwd aan het eind van de 19^e eeuw, begin 20^e eeuw. In de jaren zeventig en tachtig werd vooral in het zuidelijke gedeelte van de wijk op grote schaal gesloopt. Hierdoor ontstond een wijk met een variatie aan bouwstijlen, in de wijk zijn zowel hofjes als monumentale gebouwen en hoogbouw te vinden (Keicentrum, 2007a).

Figuur 5 Ligging Klarendal in Arnhem.

Ondanks de stadsvernieuwing in de jaren zeventig raakte de wijk in de decennia daarna in het slop. De verloederding van de openbare ruimte en de achteruitgang van de winkelplinten en de drugshandel bepaalden steeds meer het beeld. Eind jaren negentig was voor bewoners de maat vol. In het plan van aanpak "Klarendal kom op!" uit december 2000 werd gesignaleerd dat er een zeer uiteenlopende problematiek bestond. De wijk kende armoedeproblemen en had een gebrekkige sociale infrastructuur. Maar ook waren er problemen op het gebied van onderhoud aan huizen en straten en met de openbare orde. Met name waren er problemen met groepen jongeren en drugscriminaliteit. Om deze problemen en andere problemen aan te pakken ging in 2000 'Klarendal kom op!' van start. Het project Klarendal, Kom Op! heeft gelopen tot 2004. In de evaluatie werd er geconcludeerd dat het beter ging met Klarendal. De onrust in de wijk was afgenomen, de betrokkenheid van de bewoners is toegenomen en het aantal woninginbraken en gevallen van drugsoverlast zijn verminderd. Niet alle problemen waren na deze periode opgelost, maar er werd wel een basis gevormd voor het programma 'Klarendal Gaat Door'. Hierbinnen wordt nog intensiever met de bewoners samengewerkt. Klarendal Gaat Door is gebaseerd op de volgende vier pijlers:

1. Samen leven (o.a. gezinsproblematiek, overlastaanpak, jongerenbeleid, sportbuurtwerk);
2. Veiligheid (o.a. Politiehuiskamer, drugsoverlast);
3. Schoon en heel (aanpak openbare ruimte, afvalbeleid, handhaving);
4. Ruimtelijke en economische ontwikkeling van de wijk (o.a. stimulering wijk economie, locatie moskee) (Keicentrum, 2007a).

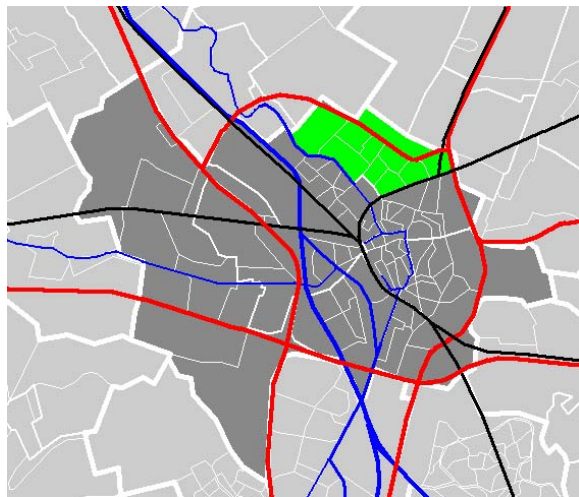
Voor de economische ontwikkeling van de wijk wordt de nadruk gelegd op Klarendal als modewijk. Zo zijn er winkel-, werk- en woonruimten aangekocht om kansen te creëren voor ondernemers in de mode en aanverwante ambachten. Daarnaast is de wijk ook aangewezen als Buiten Gewoon Beter wijk, dat betekent dat het openbare gebied binnen de wijk op basisniveau gebracht zal worden. In Klarendal is vanaf het begin veel publiciteit ingezet en er zijn veel creatieve projecten ontwikkeld. Zo is er de CD "De stem van Klarendal" en is er een theaterproductie gemaakt (Keicentrum, 2007a).

Bij de projecten in Klarendal zijn veel verschillende partijen betrokken. Naast de gemeente en de bewoners, zijn onder andere de woningbouworganisatie, de politie, een adviesbureau, de Hogeschool Arnhem-Nijmegen, het ministerie van Justitie, het ministerie van VROM en twee welzijnsinstellingen betrokken. Ook de financiering van de projecten is afkomstig uit verschillende bronnen. Het is voornamelijk geld vanuit het Grote Steden Beleid en andere rijksprogramma's. Deels is het geld afkomstig uit reguliere en extra bestedingen door gemeentelijke diensten, daarnaast komt er per project financiering uit andere bronnen bij zoals de Provincie en de Stichting Volkshuisvesting. Nadat de wijk is aangewezen tot een krachtwijk door minister

Vogelaar, is de gemeente tot een wijkactieplan Arnhem Klarendal gekomen. Dit actieplan is gebaseerd op de bestaande afspraken waarbij er bij een aantal projecten door de extra inzet van het rijk meer mogelijk is (Gemeente Arnhem, 2007).

Utrecht Overvecht

Overvecht is de grootste naoorlogse uitbreiding van de stad Utrecht. De wijk ligt in het noorden van de stad en heeft 30.000 inwoners.

Figuur 6 Ligging Overvecht in Utrecht.

De wijk heeft een strikte functiescheiding met veel groene ruimte en brede wegen. Driekwart van de wijk bestaat uit sociale woningbouw en daarnaast bestaat driekwart van de woningen uit flats van tien hoog. Er zijn voor bewoners niet veel mogelijkheden om wooncarrière te maken in de wijk, waardoor bewoners met perspectief vertrekken (Gemeente Utrecht, 2007). De opzet van de wijk sluit niet aan met de wensen van de huidige generatie bewoners. De bewoners ervaren problemen op het gebied van criminaliteit en overlast van jongeren. De buitenruimte heeft een beperkte kwaliteit en gebrek aan menselijke maat (Gemeente Utrecht, 2003). Overvecht is een grote wijk met een grote herstructureringsopgave. Binnen Utrecht heeft Overvecht de zwakste sociaal-economische positie van de gemeente. Hierbij is het vooral de jeugd voor wie het toekomst perspectief ontbreekt. Van de kinderen en jeugd is 75% van allochtone afkomst en 30% procent van de jongeren behoort tot de zogenaamde risicjongeren. 69% van de leerlingen heeft een achterstand als zij voor het eerst de basisschool binnen komen. De werkloosheid in de wijk is twee keer zo hoog en in sommige buurten drie keer zo hoog als gemiddeld in Utrecht. Bewoners in Overvecht hebben gemiddeld het minst te besteden en er zijn veel huishoudens die rond moeten komen van het sociaal minimum. Het rapportcijfer dat bewoners aan hun wijk geven is tussen 2004 en 2006 gezakt van een 6,1 naar een 5,1 (Gemeente Utrecht, 2007).

Overvecht heeft jaren lang deel uitgemaakt van de 56-wijkenaanpak en staat nu op de 40-wijkenlijst. Als een gevolg van de 56-wijkenaanpak worden er in het gebied al veel en uiteenlopende projecten uitgevoerd. De Ruimtelijke Visie Overvecht 2004-2020 zet de grote lijnen uit voor de toekomst en is in samenwerking van de gemeente, de Wijkraad Overvecht, Bewonersplatform Overvecht en de woningbouwcorporaties tot stand gekomen. De twee speerpunten van de visie zijn: het vergroten van de variatie in woonmilieus en het versterken van het raamwerk (de verkeers- en groenstructuur) van de wijk. De visie wil de gebruikswaarde van het groen vergroten, zo wordt op een wat lager schaalniveau al jaren gewerkt met zogenaamde bruikleentuinen: openbaar groen, dat bewoners in bruikleen krijgen. De ruimtelijke visie heeft ook tot doel de sociaal-economische positie van Overvecht te versterken. Hieronder valt bijvoorbeeld het project 'Wijk in Bedrijf', waarbij wijkeconomen allerlei activiteiten in de wijken organiseren bijvoorbeeld in de vorm van themabijeenkomsten om het ondernemerschap in de buurt te stimuleren. Op het gebied van leefbaarheid en veiligheid lopen er een aantal

verschillende projecten. Het project 'Buurtvaders' is een van de buurtinitiatieven die al een paar jaar loopt, de buurtvaders gaan hierbinnen twee keer per week de wijk in (Keicentrum, 2007b).

Door de gemeente is jarenlang geïnvesteerd in de wijk op het gebied van vernieuwing van de woning en de sociale infrastructuur. Onder andere door de continue instroom van kwetsbare bewoners, blijkt dat er een extra impuls nodig is. Overvecht is daardoor op de lijst van 40 wijken van minister Vogelaar terechtgekomen. De gemeente heeft in samenwerking met lokale betrokken partijen een wijkactieplan geformuleerd. Dit plan bouwt voort op de maatregelen die al in gang zijn gezet. Het plan kiest voor de vijf beleidsterreinen van het overheidsbeleid te weten wonen, werken, leren, integreren en veiligheid en voegt daarnaast het thema gezondheid toe. Het percentage bewoners met gezondheidsproblemen is Overvecht namelijk hoger dan gemiddeld en veel bewoners hebben een ongezonde leefstijl (Gemeente Utrecht, 2007).

Naast de geschetste problemen zijn er in Overvecht ook kansen. Er is veel groen waarmee de woonomgeving aantrekkelijker gemaakt kan worden. Er zijn een aantal actieve bewoners en onder de jongeren bevindt zich veel talent. De samenwerking tussen de verschillende instanties is goed en de verschillende projecten die laatste jaren zijn gestart beginnen resultaten af te leveren (Gemeente Utrecht, 2007).

3.3 Onderzoeksmethode

In deze paragraaf worden eerst in het kort de vier verschillende fases van dit onderzoek geschetst. Daarna zal er verder worden ingegaan op de fase van dataverzameling en analyse. Deze paragraaf wordt afgesloten met een planning van het onderzoeksproces.

3.3.1 Fases in het onderzoek

In de eerste fase is tijdens een literatuurstudie een aantal onderzoeken geraadpleegd. Het ging hierbij om onderzoeken die inzicht gaven in het mediaonderzoek in de geografie. Tevens werd er meer informatie verzameld over verschillende herstructureringswijken om een gegronde keuze voor een wijk te maken. Tot slot werd er ook literatuur bestudeerd over kwalitatieve tekst en nieuwsanalyse. De eerste fase heeft geresulteerd in dit onderzoeksvoorstel.

In de tweede fase zijn er krantenberichten verzameld en geanalyseerd om de media-agenda vast te stellen. Tevens is er een profielschets samengesteld van de situatie in de gekozen wijken. Om de situatie in de twee wijken te reconstrueren is er gesproken met bewoners. Het is natuurlijk onmogelijk om 'De Waarheid' over de situatie in de herstructureringswijken te achterhalen, omdat iedere betrokkene een eigen waarheid kent afhankelijk van zijn of haar perceptie. Oudere bewoners zullen een andere kijk op de wijk hebben dan een groepje jongeren of een beleidsmaker van de woningbouwcorporatie. Om toch tot een representatief beeld te komen zijn de verschillende interviews met elkaar worden vergeleken en eventueel aangevuld met secundaire informatie.

In de derde fase in het onderzoek zijn de profielschetsen van de wijken en de media-agenda met elkaar vergeleken. Daarbij is er gekeken of de omschrijvingen en thema's in de media overeenkomen of afwijken van het geschetste profiel.

In de vierde en laatste fase is de gegevensverzameling beëindigd en is er antwoord gegeven op de vraagstelling aan de hand van de verzamelde inzichten. In deze fase zijn er conclusies en aanbevelingen geformuleerd en het onderzoeksrapport voltooid.

3.3.2 Dataverzameling Media

De media-industrie produceert vele producten: televisie, kranten en bladen, film, internet en radio die ter publieke consumptie worden aangeboden. Elk medium heeft eigen regels en conventies die bepaald worden door economische, technische en institutionele beperkingen. Al deze media kennen verschillende genres, op de radio kunnen we bijvoorbeeld onderscheid maken tussen nieuwsuitzendingen, sportprogramma's, hitlijsten en hoorspelen. In sommige van de media spelen plaatsbeelden van herstructureringswijken een belangrijkere rol dan andere. Zo zijn er weinig films die zich

afspelen in een herstructureringswijk en is de kans klein dat in een sportprogramma op de radio veel plaatsbeelden van herstructureringswijken voorbijkomen.

In dit onderzoek wordt gekeken op nieuws en actualiteitenrubrieken in de dagbladen. Naast radio en televisie zijn zij een belangrijke bron van nieuws en actualiteit. Deze keuze is vooral ingegeven door de beschikbare tijd beschikbaar voor dit onderzoek. In het dagelijkse leven speelt de televisie namelijk wel een belangrijke rol. De Nederlander zat in 2006 maar liefst 197 minuten per dag voor de televisie (Stichting kijkonderzoek, 2007).

Met drie publieke zenders en met meer dan tien commerciële zenders is het aanbod televisieprogramma's ook enorm groot. Het is echter niet eenvoudig om na te gaan wanneer een wijk in een televisieprogramma te sprake is gekomen of in beeld is geweest. De enige index is de televisiegids. Hetzelfde probleem geldt voor de radio. Het is erg tijdrovend om fragmenten te selecteren waarin de wijken ter sprake komen.

In dit onderzoek wordt gekeken naar de Nederlandse dagbladen, maar ook binnen de dagbladen kan er verder onderscheid gemaakt worden. Er zijn landelijke, regionale, gespecialiseerde (zoals het Financiële of het Agrarisch Dagblad) en gratis dagbladen zoals de Sp!ts, de Metro en de Pers. In de onderstaande tabellen wordt het totaal bereik (wel eens gelezen) en bereik per gemiddeld nummer van deze dagbladen weergegeven (opgebouwd uit het bereik per nummer). De cijfers zijn afkomstig van het Nationaal Onderzoek Multimedia en komen uit een steekproef onder 20.393 Nederlanders van 13 jaar en ouder in de periode van oktober 2006 t/m juli 2007.

Landelijke dagbladen	Totaal bereik	Gemiddeld bereik
AD Dagbladen	38,8 %	11,9%
Het Financieele Dagblad	8,2%	1,3%
Nederlands Dagblad	4,4%	1,3%
NRC Handelsblad	18,4%	4,0%
Nrc.next	15,9%	2,3%
Reformatorisch Dagblad	3,3%	1,2%
Staatscourant	3,5%	0,4%
De Telegraaf	54,9%	15,5%
Trouw	12,9%	2,6%
de Volkskrant	28,2%	6,1%
Gratis		
Metro	59,7%	14,4%
Sp!ts	58,8%	13,7%
Dagblad De Pers	21,8%	5,2%

Tabel 1 Bereik dagbladen.

Gebaseerd op: Nieuwe bereikcijfers print, Nationaal Onderzoek Multimedia, oktober 2006 t/m juli 2007.

Van de vijf landelijke dagbladen met het grootste bereik zijn alleen van de Spits niet de volledige elektronische inhoud artikelen beschikbaar. Er zijn voor dit onderzoek daarom artikelen uit de volgende vier kranten geanalyseerd: Het AD en de Volkskrant, beide beschikbaar via het online zoekstelsel LexisNexis en de Telegraaf en het gratis dagblad Metro online via de eigen site beschikbaar. Voor elke wijk is daarnaast ook het grootste regionale dagblad geanalyseerd. Voor de wijk Klarendal is dat de Gelderlander en voor Overvecht is dat het Algemeen Dagblad (AD), editie Utrecht.

Om relevante artikelen te selecteren is de naam van de wijk als zoekterm gebruikt. Op deze wijze zijn alle artikelen die de wijk op een of andere manier noemen geselecteerd. Het kan daarbij om korte nieuwsberichten gaan, maar ook om wat langere rapportages. Door op de naam van de wijk te zoeken komen alle berichten naar boven drijven die de wijken noemen. Het kan natuurlijk voorkomen dat er berichten zijn over gebeurtenissen die zich wel in de wijk hebben afgespeeld, maar waar de naam van de wijk niet expliciet genoemd wordt. Omdat het moeilijk is om deze berichten te vinden en ze alleen maar bijdragen aan de constructie van plaatsbeelden van een kleine groep mensen die bekend zijn met de wijk zijn deze artikelen buiten beschouwing gelaten. Door alle berichten te analyseren die over de wijk gaan en niet alleen te kijken naar artikelen

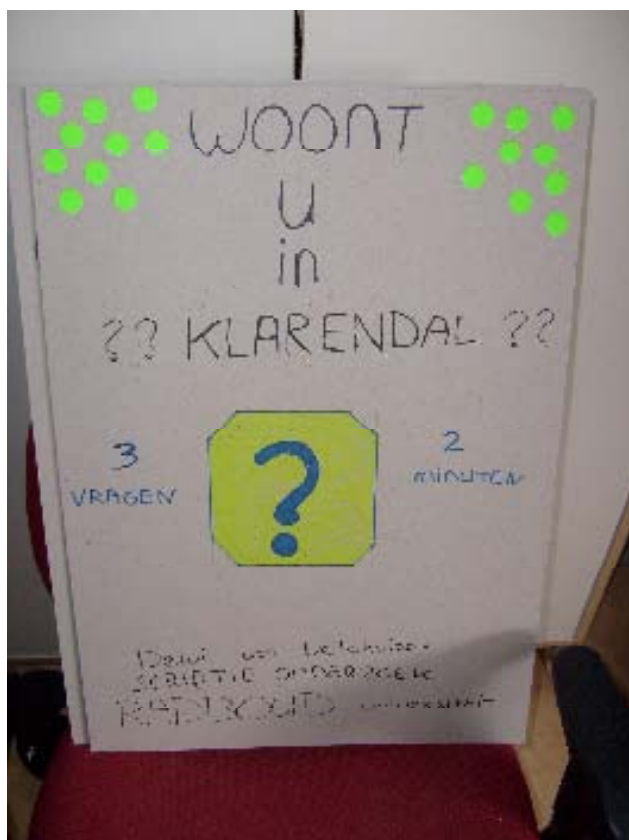
die bijvoorbeeld over herstructurering of over leefbaarheid gaan kan het volledige spectrum van de berichtgeving in beeld worden gebracht.

Om een goed beeld te krijgen van de berichtgeving van de wijken is er gekeken naar de periode 1 januari - 31 december 2007. Door een periode van één jaar te nemen wordt voorkomen dat de analyse teveel beïnvloedt wordt door één gebeurtenis die de berichtgeving een tijdlang weet te beheersen. De periode echter te lang om het volledige aanbod aan berichten te analyseren. Daarom is er gekozen voor een selectieprocedure waardoor van beide wijken 50 artikelen op willekeurige wijze geselecteerd zijn. Op deze manier is het mogelijk om onderzoek te doen naar een langere periode, zonder dat er meer dan 300 artikelen geanalyseerd hoeven te worden, want vooral over Overvecht is in 2007 veel geschreven. Alle gevonden berichten over de wijk zijn genummerd. Vervolgens is er met behulp van de computer een reeks van vijftig willekeurige getallen gegenereerd. De artikelen waarvan de nummers overeenkwamen met de gegenereerde getallen zijn vervolgens worden geanalyseerd. Het is belangrijk om de volledige diversiteit aan onderwerpen en thema's van de berichtgeving in de selectie te hebben. Daarom kan na de analyse besloten worden om de oorspronkelijke selectie uit te breiden als blijkt dat de selectie waarschijnlijk niet de volle breedte van de berichtgeving weergeeft. Natuurlijk is het zonder alle artikelen te hebben gelezen lastig om te weten wanneer de volle breedte is bereikt. Het is op basis van de kennis van deze wijken echter wel te verwachten dat een aantal onderwerpen zeker in de berichtgeving voorkomt. De beslissing om de het aantal artikelen uit te breiden, wordt gemaakt op basis van het al dan niet voorkomen van de te verwachten thema's: sociaal economische problematiek, de plannen van minister Vogelaar, de integratie en de activiteiten van lokale instanties.

3.3.3 Dataverzameling Wijken

Om het beeld van de wijken samen te stellen is er voornamelijk gezocht naar de ideeën en beelden van de bewoners. De beelden van de wijk van de bewoners zijn gebaseerd op eigen persoonlijke ervaringen, maar ook op beelden en ideeën die zij via de media gehoord hebben en zijn het gevolg van sociale interacties. Met de bewoners zijn interviews gehouden. Er is gekozen voor semi-gestructureerde interviews waarbij de bewoners de ruimte hadden om zelf thema's aan te stippen die zij belangrijk vinden. Het is belangrijk om de complexe en persoonlijke beelden die bewoners van hun wijk hebben zo weinig mogelijk te beïnvloeden door de vraagstelling en open te staan voor eventuele verrassende ideeën en associaties. Het is echter wel belangrijk dat de interviews met elkaar te vergelijken zijn daarom is er toch enige sturing vanuit de interviewer vereist. De bewoners in herstructureringswijken zijn waarschijnlijk al vaker verzocht om hun mening te geven als het gaat om het opknappen van de wijk en wellicht ook vaker benaderd in het kader van (wetenschappelijk) onderzoek. Het is daarom belangrijk om de interviews op een persoonlijke manier onder de aandacht te brengen ten einde een goede respons te bewerkstelligen. Daarnaast is het een mogelijkheid om de hoofdvraag enigszins anders te stellen, zodat er meer respons op de vraagstelling komt. Door een andere invalshoek te kiezen, zijn mensen misschien meer geneigd om te vertellen over hun wijk.

Het afnemen van een gestructureerd interview kost in verhouding met het afnemen van een enquête veel tijd. Daardoor is het niet mogelijk om een grote groep wijkbewoners te bereiken. Om toch een groter gedeelte van de doelgroep te bereiken is er ook een mini-enquête gehouden. Door op een drukbezochte plaats te gaan staan en daar passanten aan te spreken, met een of twee korte vragen kunnen meer wijkbewoners bereikt worden. Voor deze mini-enquête is in dit geval een flip-over enquête uitgevoerd. Een flip-over enquête is een dataverzamelingstechniek waarbij passanten vragen beantwoorden die op bladen, ook wel flappen genaamd, van een flip-over staan. De flip-over enquête is als volgt opgezet. Op een schildersezal stonden kartonnen borden waarop in grote letters (meerkeuze)vragen waren geschreven. De onderstaande foto laat een bord zien dat gebruikt is in Klarendal.

Figuur 7 Voorbeeld flip-over enquête bord.

De passanten werden gevraagd om de stickers bij het antwoord van hun keuze op de flip-over te plakken of met een stift hun antwoord op te schrijven. Het voordeel van deze opzet is de directe wijze waarop voorbijgangers worden betrokken in het onderzoek. De opzet is niet direct herkenbaar als een enquête. De flip-over is goed zichtbaar en kan aantrekkelijk worden vormgegeven. Hierdoor is de respons-rate hoog, waardoor de validiteit en de betrouwbaarheid verhoogd worden. Een nadeel van een enquête door middel van een flip-over is dat het niet mogelijk is om de samenhang tussen de verschillende vragen te berekenen, omdat het niet te achterhalen is, wie welk antwoord op welke vraag heeft gegeven. Tevens is het voor de respondenten mogelijk om te zien wat de mensen voor hen voor een antwoord hebben gegeven, waardoor zij beïnvloed kunnen worden. De enquête moet kort zijn om de aandacht van de mensen vast te houden en bestond daarom maar uit maar 2 vragen over de wijk. Daarnaast is de bewoners gevraagd om een sticker te plakken bij hun leeftijd en geslacht. De enquête heeft tot doel om een idee te geven van het beeld wat de bewoners van de wijk hebben. Het gaat hierbij om wat zij zelf van de wijk vinden. Eerst is daarom gevraagd wat de bewoners de belangrijkste gebeurtenis of het belangrijkste thema in de wijk van 2007 vonden. Daarna zijn de respondenten gevraagd om te reageren op het nieuws in 2007. De respondenten kunnen aangeven of zij het nieuws neutraal of gekleurd vonden. Zij kunnen op een volgend blad eventuele opmerkingen kwijt. Er wordt gevraagd naar het beeld dat mensen van het nieuws hebben. Er wordt niet specifiek gevraagd naar het nieuws in de krant. Hier is voor gekozen om het waarschijnlijk voor de respondenten lastig is om te onderscheiden welke berichten in welk medium stonden.

Door de langere interviews met een kleine groep mensen te combineren met suggesties van mensen die zomaar langs lopen kan een grotere representativiteit worden bereikt. Hopelijk kan door deze methode eveneens worden voorkomen dat grote groepen mensen van het onderzoek worden uitgesloten. Het is echter niet te voorkomen dat een aantal van de bewoners niet kunnen meedoen, bijvoorbeeld door de taalbarrière die mogelijk interviews met een aantal van de bewoners in de weg staat.

Ter aanvulling van de interviews met de bewoners is er ook met een aantal medewerkers van de verschillende instanties in de buurt gesproken. De informanten die bij instanties of buurtcentra werken hebben veel kennis van de wijk en hebben daarnaast ook ervaring met de media. Zij hebben uit beroepsinteresse de berichtgeving over hun project gevolgd en zijn zelf gevraagd om hun mening te geven. Het onderzoek concentreert zich op het beeld dat de bewoners van de wijk hebben, maar om dit beeld aan te vullen is er informatie van andere bronnen nodig. Door de informatie uit de interviews met de bewoners te combineren met de informatie van de lokale expert kan een completer beeld van de wijk worden geschetst.

3.3.4 Data-analyse Media

De methode die in dit onderzoek gebruikt zal worden bij de analyse van de berichtgeving is inhoudsanalyse. Inhoudsanalyse is een vorm van sociaal wetenschappelijk onderzoek waarbij communicatieproducten als empirisch materiaal worden gebruikt. Dit betekent dat inhoudsanalyse gericht kan zijn op kranten, maar ook op preken, films en schilderijen (Wester e.a., 2004:67). Inhoudsanalyse kan gebruikt worden om de karakteristieken van communicatie te beschrijven. Holsti (1969) heeft de inhoudsanalyse in drie verschillende toepassingen ingedeeld. Inhoudsanalyse kan gebruikt worden om te onderzoeken wat de manifeste eigenschappen van communicatie zijn (wat, hoe en aan wie iets gezegd wordt). Daarnaast kan worden onderzocht waarom iets gezegd wordt en welk effect de communicatie heeft (Krippendorf, 2004:46). Mediamateriaal kenmerkt zich doordat het betekenisdragers zijn, in deze studie wordt inhoudsanalyse gebruikt om deze betekenissen te registeren. Bij het interpreteren is er altijd sprake van een gerichte lezing van het materiaal vanuit de vraagstelling op basis van systematisch onderzoek (Wester, 2006).

Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen kwalitatieve inhoudsanalyse en kwantitatieve inhoudsanalyse. Beide soorten analyse gaan uit van een protocol om het materiaal systematisch te onderzoeken. Kwalitatieve inhoudsanalyse vergt een minutieuze lezing van relatief kleine hoeveelheden tekst waarbij de teksten geïnterpreteerd moeten worden. Kenmerkend is dat de waarneming hier niet uitgevoerd wordt aan de hand van een uitgebreid codeerschema dat door codeurs wordt uitgevoerd. Het zijn de onderzoekers die zelf die de documenten lezen en waarneming en analyse zijn niet van elkaar te scheiden (Wester, 2006). De onderzoekers erkennen daarbij dat hun eigen sociale en culturele achtergrond een rol speelt bij de analyse. De lezing van de onderzoeker, hoewel hij of zij veel systematischer met het materiaal omgaat, is uiteindelijk slechts een lezing van het materiaal. Omdat iedere lezer een geheel eigen invalshoek kan hanteren is het aantal betekenissen in principe oneindig. De onderzoeker heeft geen exclusieve toegang tot de waarheid (Wester, 2006). Kwantitatieve inhoudsanalyse bestaat daarentegen voornamelijk uit het tellen van woorden en het meten van de tijd of de ruimte op de pagina dat een bepaald onderwerp inneemt.

Voor dit onderzoek is een kwalitatieve methode gebruikt, waarbij het taal en beeldgebruik in krantenartikelen geanalyseerd en geïnterpreteerd is. Er is gekozen voor een kwalitatieve methode, omdat er op deze manier goed om kan worden gegaan met de context en de subtiele verwijzingen in de tekst. Bij een kwantitatieve methode is dit niet mogelijk omdat artikelen niet in zijn geheel bestudeerd worden. Hierdoor worden opvallende metaforen en ironische bedoelde opmerkingen niet opgemerkt. Juist bij de beschrijving van de complexe onderwerpen als plaatsen, is het belangrijk dat deze betekenissen niet verloren gaan.

De manier waarop de media het nieuws verpakken, de toon van de presentatie, de kop en het taalgebruik zijn allemaal van invloed op de beeldvorming. Zonder een degelijke methode voor de analyse hiervan kunnen deze stijlmiddelen als natuurlijk overkomen. Na de selectie van het bericht is daarom telkens de volgende procedure gevolgd om de onderliggende betekenissen in het bericht te ontcijferen. Als eerste is het bericht doorgelezen. Daarna is de volgende stap het maken van een korte samenvatting van het bericht. Hierin wordt in het kort weergegeven wat het onderwerp van het bericht is. Daarna volgt een lezing gericht op tekstfragmenten die betrekking hebben op de beeldvorming. Dit zijn formuleringen die extra betekenissen geven aan de beschrijving

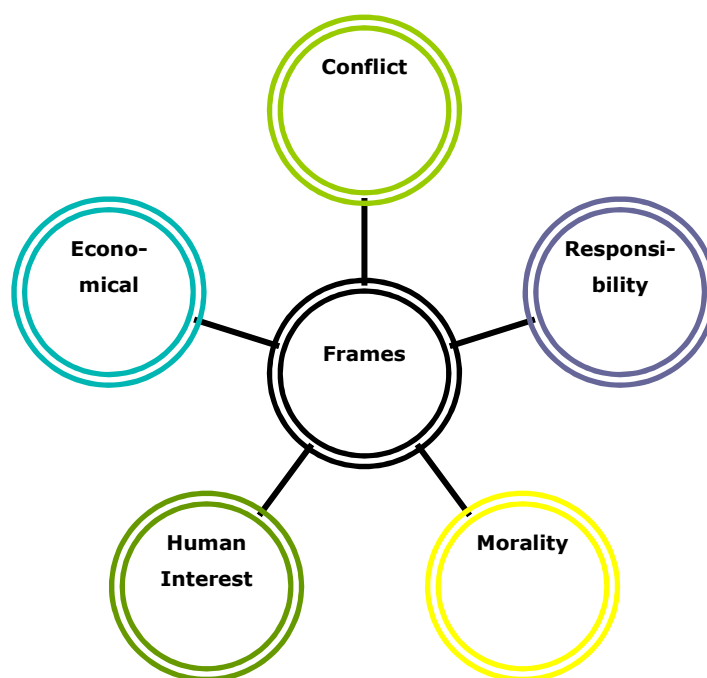
de actualiteit. Tegenstellingen, evaluatieve uitdrukkingen, waarderingen, oordelen, etiketteringen, metaforen of anderszins opvallende formuleringen zoals vergelijkingen of termen die ontleend zijn aan een andere context. Deze relevante passages zijn gemarkeerd en de opmerking zijn bij de tekst gezet.

Bij de lezing is in het bijzonder op de volgende elementen in de berichtgeving gelet:

- Hoe vat de kop het verhaal samen? Welk centrale aspect wordt benadrukt? Is het subtiel? Wordt er een quote gebruikt?
- Welk aspect wordt benadrukt in het verhaal? Komt dit overheen met de kop? Welke geluiden/stemmen klinken het hardst?
- Wie worden gebruikt in het artikel, wie worden geciteerd? Worden deze citaten gebruikt om een bepaald perspectief te versterken? Wordt er een tegenstelling geschetst (wij/zij, goed/ kwaad)?
- Welke aspecten van de bredere context worden geschetst? Wordt het verhaal binnen een historisch perspectief geplaatst of wordt de geschiedenis buiten beschouwing gelaten? Komen er vooronderstellingen in het bericht voor?
- Welke woordkeuze wordt gebruikt? Hoe worden zaken/mensen genoemd? Worden er veel afkortingen gebruikt. Worden veel lokale verwijzingen gebruikt?
- Waar komt de informatie in het verhaal vandaan? Is het directe kennis, statistiek, 'feiten' of komt het van een bepaalde groep mensen of de overheid. Heeft dit effect op het verhaal?
- Op welke wijze vullen de illustraties (kaarten/ foto's) het verhaal aan, bieden zij een tegengesteld perspectief of versterken zijn het bestaande perspectief?
- Maakt het verhaal melding van of heeft het een bepaald perspectief in als het gaat om: klassen/standen, gender, etniciteit? Met andere woorden speelt afkomst een rol in het verhaal. Hoe wordt afkomst verbeeld en gaat dat gepaard met bepaalde waardeoordelen?
- Waar in de krant wordt het verhaal geplaatst, is het een lang verhaal? (Gasher, 2006).

Bij de analyse van de krantenberichten is in dit onderzoek voornamelijk gekeken naar opvallende formuleringen, woordkeuze etc. De focus ligt daardoor meer op de interpretatie dan op het waarheidsgehalte van feiten en cijfers die in de media gebruikt worden. De populaire media zijn waarschijnlijk minder geneigd om feitelijke fouten te maken, dan dat de interpretaties niet representatief zijn.

Om de agendasetting op het tweede niveau te kunnen analyseren, is na de lezing gericht op de opvallende elementen gekeken. op welke manier het artikel geframed was. Dit is gedaan op basis van de gebruikte formuleringen, geciteerde personen, illustratie en andere bepalende elementen waar al eerder in de analyse van het bericht systematisch aandacht aan besteed is. Om inzichtelijk te maken welke frames veel voorkomen en bij welke artikelen zij horen is een spectrum gemaakt waar het artikelnummer in geplaatst wordt (zie figuur 6). Ook wordt eventueel het onderwerp van de berichtgeving vermeld, zodat er gekeken kan worden of er een samenhang bestaat tussen de agendasetting op het eerste niveau en het tweede niveau. Het spectrum van mogelijke frames is gebaseerd op de vijf meest gebruikte frames binnen de framingtheorie: het conflictframe, het responsibility frame, het moralityframe, het human interestframe en het economical frame.

Figuur 8 Spectrum van mogelijke frames.

Het conflictframe legt de nadruk op een conflict tussen individuen, groepen of instituten. Er worden woorden gebruikt die te maken hebben met strijd. Winnen of verliezen staat centraal en strategie speelt een belangrijke rol. In het human interest frame wordt een persoonlijk of emotioneel perspectief gebruikt om een gebeurtenis, onderwerp of probleem te beschrijven. Het frame wordt gebruikt om nieuws persoonlijker te maken. In het responsibility frame wordt een probleem toegekend aan de overheid, individu of aan een groep. Zo begrijpt het publiek wie verantwoordelijk is voor het veroorzaken of oplossen van problemen. Binnen het economical frame zijn de economische gevolgen van een gebeurtenis, probleem of onderwerp het belangrijkste. Het morality frame plaatst de gebeurtenis, probleem of onderwerp in de context van normen en waarden. Omdat journalisten objectief willen overkomen, refereren ze vooral indirect aan deze frames door bijvoorbeeld iemand anders te citeren (Stibon, 2005).

Het spectrum aan frames dat gebruikt wordt in de berichtgeving over de wijk geeft inzicht in de manier waarop de onderwerpen worden behandeld in de media. Als de gekozen frames duidelijk het perspectief van het publiek over een bepaald onderwerp sturen, dan kan dat invloed hebben op de representativiteit van de berichtgeving. De gevolgen van de agendasetting op het tweede niveau zijn wellicht het beste uit te leggen aan de hand van een voorbeeld. Als in de berichtgeving over de bewoners van een wijk het conflictframe zou overheersen, dan zouden de tegenstellingen worden benadrukt en wordt gekeken wie de strijd om de wijk wint, de jongeren of de ouderen, de kunstenaars of de échte Klarendallers'. Als daarin tegen het economical frame gebruikt zou worden dan wordt er bijvoorbeeld verteld dat er zoveel duizend euro geïnvesteerd wordt in een project en staan de kosten en baten centraal. Het is dus interessant om te zien in welk perspectief de belangrijke gebeurtenissen en thema's worden geplaatst.

Nadat de verschillende berichten op de hierboven geschetste manier zijn beschreven en geanalyseerd, kunnen de verschillende artikelen over de wijk met elkaar vergeleken worden. Per wijk kan een vergelijking worden gemaakt wat de opvallende thema's zijn, wat belangrijkste elementen in de beeldvorming zijn en welk perspectief er veel wordt gebruikt. De beschrijvingen van de wijken kunnen vervolgens vergeleken worden met elkaar waarna in algemene termen aan te geven is hoe de beeldvorming in de kranten eruit ziet.

3.3.5 Data-analyse wijken

De interviews met de bewoners zijn per thema uitgewerkt. Deze interviewverslagen zijn door alle respondenten goedgekeurd. De uitwerkingen zijn geanalyseerd door de verschillende verhalen met elkaar te vergelijken, om aspecten te zoeken die meerdere bewoners gemeen hebben. Het beeld van de wijk is aangevuld met informatie verkregen uit de flip-over enquêtes. Door de verhalen van de bewoners centraal te stellen kan een zo duidelijk mogelijk beeld van de dagelijkse en diverse werkelijkheid in de wijk zoals ervaren door de bewoners gereconstrueerd worden. De verhalen van de bewoners komen in het deze thesis terug in de vorm van citaten, maar ook door een algemeen beeld te schetsen als veel bewoners dezelfde antwoorden gaven.

3.4 Conclusie

In dit hoofdstuk is de methodologie van dit onderzoek behandeld. De belangrijkste begrippen zijn geoperationaliseerd. Aan de hand van deze operationalisatie worden in de volgende hoofdstukken het beeld van de media en de bewoners geanalyseerd.

4. De berichtgeving over de wijken

4.1 Inleiding

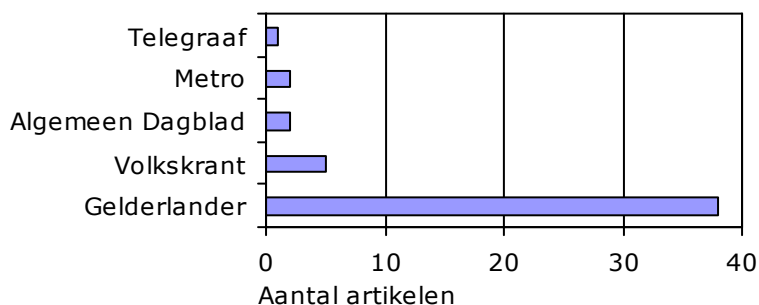
Toen Minister Vogelaar op 22 maart 2007 de lijst met veertig aandachtswijken bekend maakte was er veel aandacht voor de samenstelling van de lijst. Er werden ook veel woorden gewijd aan de financiering en de aanpak. De zogenaamde aandachtswijken zijn echter vaker in het nieuws dan alleen als probleemwijk, als de locatie van een ongeluk (KORT NIEUWS : UTRECHT: Jongen dood bij botsing viaduct, 2007) of de vindplaats van een bijzondere varen (De Hoog, 2007). Voor veel mensen is deze berichtgeving van de media de enige bron van informatie over deze wijken. Zij komen niet regelmatig in Klarendal, Overvecht of een van de andere 38 Vogelaarwijken. De berichtgeving over de wijken vormt voor een groot deel van de bevolking de mening over deze wijken. Maar ook de bewoners van de wijken zelf lezen het nieuws over hun wijk. Wat zien zij als zij de krant openslaan. Gaat de berichtgeving over de sloop van hun flat, of vertelt de krant hun dat er onlangs een leuk project gestart is. Kortom welk beeld brengen de media?

In dit hoofdstuk worden de resultaten besproken van een kwalitatieve analyse van mediaberichtgeving. Met deze analyse wordt het framingsproces inzichtelijk gemaakt en wordt onderzocht welke thema's overheersen. De in hoofdstuk 3 beschreven kwalitatieve methode is gebruikt om het taal en beeldgebruik in krantenartikelen te analyseren en te interpreteren. De krantenartikelen zijn vanuit de vraagstelling op basis van een vragenlijst systematisch onderzocht. Alle gevonden berichten en de analyse hiervan zijn te lezen op de website die bij dit onderzoek hoort (www.mijnwijkindemedia.blogspot.com). Een lijst van alle onderzochte artikelen is bijgevoegd als bijlage 1.

In paragraaf 2 wordt de berichtgeving over Klarendal behandeld, de berichtgeving over Overvecht staat centraal in paragraaf 3. Om de resultaten van de analyse van de berichtgeving over Klarendal en Overvecht beter te kunnen interpreteren, worden er in paragraaf 3 een aantal extra berichten onderzocht. Het bleek interessant om de selectie uit te breiden met een ander soort krant, een gratis huis-aan-huis verspreid weekblad om te kijken of hier een ander soort artikelen staan. Het is daarnaast ook interessant om te kijken of de thema's in de berichtgeving over de herstructureringswijken ook terugkomen in de berichtgeving over andere wijken. Daarom zijn er ook artikelen aan de analyse toegevoegd uit een hele andere soort wijk: Nijmegen-oost. Vervolgens wordt in paragraaf 5 een vergelijking gemaakt tussen de berichtgeving over de verschillende wijken. In paragraaf 6 worden tenslotte de belangrijkste elementen in de beeldvorming op een rijtje gezet.

4.2 Klarendal

Door Klarendal als zoekterm te gebruiken bij de vooraf geselecteerde dagbladen zijn er 54 artikelen gevonden. Vooraf was bepaald dat er over zowel Klarendal en Overvecht 50 berichten geanalyseerd zouden worden. Daarom zijn er 4 willekeurige berichten uit de selectie gehaald. Vooraf ook was bepaald dat de onderwerpen: sociaal-economische problematiek, de plannen van minister Vogelaar, de integratie en de activiteiten van lokale instanties in de geselecteerde berichten voor moesten komen om zeker te zijn dat de volledige breedte van de berichtgeving was opgenomen in de selectie. Aan deze voorwaarde werd voldaan. De 50 gevonden berichten waren als volgt verdeeld over de dagbladen.

Grafiek 1 Verdeling berichten Klarendal over dagbladen.

De meerderheid van de artikelen komt uit het regionale dagblad de Gelderlander. De berichtgeving in de landelijke dagbladen gaat over verschillende onderwerpen. Het is dus niet zo dat er één keer in Klarendal iets opvallends is gebeurd wat alle kranten heeft gehaald. De berichten gaan over de lijst met 40 wijken, een schietpartij, brandstichting en over de komst van de NCRV. Het verschil tussen de berichtgeving in de landelijke dagbladen en de Gelderlander is dat er in de Gelderlander meer ruimte is voor lokaal nieuws, zoals kleine incidenten en lokaal beleid zoals de drugsoverlast en de politiehuiskamer in de wijk. De landelijke kranten hebben met andere woorden de gebeurtenissen geselecteerd dat interessant is voor hun bredere publiek.

De berichtgeving over Klarendal is geanalyseerd door van elk artikel eerst een samenvatting te maken en vervolgens te kijken naar de opvallende elementen en de manier waarop het artikel geframed is. Door vervolgens de artikelen naast elkaar te leggen kan worden gekeken welke trends zich voordoen in de berichtgeving. In de berichtgeving over Klarendal staan drie thema's centraal: 'Klarendal als aandachtswijk', 'criminaliteit en overlast' en 'de NCRV doet verslag vanuit Klarendal'.

Klarendal als aandachtswijk

In dit thema staat herstructurering van de wijk Klarendal centraal. De berichten gaan over de aanwijzing door minister Vogelaar als aandachtswijk. Ook wordt er verslag gedaan van de verschillende projecten die al in de wijk lopen. Belangrijk in dit thema is het geld dat gemoeid is met de Vogelaarplannen. "De miljoenen aan Vogelaargelden die in het vooruitzicht zijn gesteld voor de Arnhemse wijken Malburgen, Klarendal, Presikhaaf en Het Broek roepen hoge verwachtingen op, maar ook teleurstelling" ("Ergernis groeit over weg naar uitvoering van Vogelaarplannen", 2007).

Criminaliteit en overlast

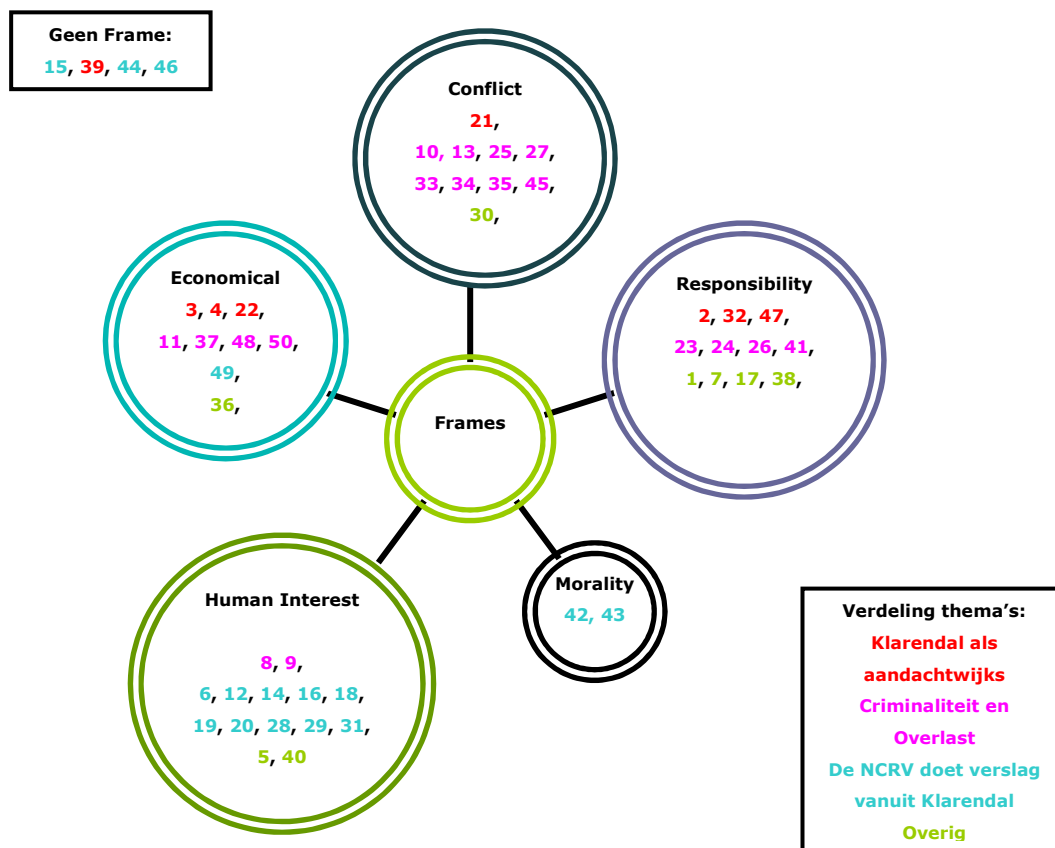
In dit thema gaat het vooral over incidenten in de wijk en de drugsoverlast aan Hommelseweg. Aan het incident in de nacht van 3 November 2007 toen een man vanuit een auto zes keer op geparkeerde auto's schoot zijn 6 artikelen gewijd. De Gelderlander wijdt meerdere artikelen aan het incident en laat een woordvoerder van de politie en de bewoners zoals John Holtackers aan het woord komen: "Tegen twee uur scheurden auto's weg bij Café Klein Royal, direct daarop hoorde ik schoten" ("Politie verbaasd: getuigen bellen niet", 2007). Niet alle artikelen hebben een even subtiele titel. De Gelderlander heeft op 29 augustus 2007 de kop "Man slaat hoofd ex tegen kastje" bij een kort artikel over een mishandelde vrouw. Een ander belangrijk onderwerp binnen het thema criminaliteit en overlast is de drugshandel in de wijk. In het artikel "Agenten weg, drugs terug" op 14 september 2007 constateert opbouwwerker Rob Klingen dat de drugsoverlast in Klarendal is toegenomen, nadat de politie de inzet van wijkagenten heeft beperkt. Over de inzet van de wijkagenten zijn meerdere artikelen gewijd. Daarnaast komt het onderwerp drugs voor in andere artikelen waaronder het artikel "Drugsoverlast door café De Pöskes? Hallo, dit is de Hommelseweg hoor!" van 18 april 2008.

De NCRV doet verslag vanuit Klarendal

In de berichtgeving wordt veel aandacht besteed aan de komst van de NCRV naar de wijk. Van maandag 22 oktober tot en met zondag 4 november 2007 maakte de NCRV uitzendingen vanuit de wijk. Vanuit een tijdelijke studio in een voormalige hondentrimsalon op de hoek van de Sonsbeeksingel en de Hommelseweg zijn vijf televisie- en zes radioprogramma's opgenomen. De slogan van de NCRV is 'Durf te geloven' en omdat de NCRV de bewoners de komende jaren wil volgen in hun strijd voor een betere wijk voert de omroep een campagne onder de titel 'Durf te geloven in je wijk' (NCRV, 2007). Van de vijftig geselecteerde artikelen gaan er maar liefst zestien over de programma's van de NCRV. Er wordt eerst voornamelijk bericht over de komst van de NCRV, "Klarendal bij NCRV onder het vergrootglas" (van der Ploeg, 2007a). Vervolgens gaan meeste artikelen over de documentaire die Frans Bromet heeft gemaakt over de wijk: 'Klarendal, Tranendal', maar ook het programma waarin Caroline Tensen wensen vervult van de wijkbewoners krijgt veel aandacht. Zo kopt de Gelderlander: "Klarendal gaat even plat voor Caroline" (Van de Ploeg, 2007b). De artikelen over de NCRV-campagne zijn over het algemeen positief en optimistisch van toon. In het artikel "Tensen speelt Sinterklaas in Klarendal" van 24 maart worden bijvoorbeeld termen als 'spiksplinternieuw', 'hip' en 'klap op de vuurpijl' gebruikt. De campagne wordt door de Volkskrant columnist Wim de Jong wel vanuit een kritischer perspectief belicht "Gelet op de Ome Willem-achtige manier waarop Bromet deze week zijn gefilmde bijdrage over Klarendal afsloot, komt Caroline Tensens grote hart vanavond inderdaad spectaculair in actie" (de Jong, 2007).

In de berichten over Klarendal wordt niet vaak aan de bredere context gerefereerd. In artikelen over de huisjesmelkers in de wijk wordt bijvoorbeeld niet verteld hoe de opmars van de huisjesmelkers in de wijk is gekomen. Alleen in het artikel "Allochtoon betrekken bij wijkplannen" wordt er melding gemaakt van een verschil tussen allochtonen en autochtonen (Venhuizen, 2007). In dit artikel komen Hakim Hmadouch en Jaap Huurman aan het woord. Zij vinden dat allochtonen door de gemeente te weinig zijn betrokken bij het ontwikkelen van de wijkactieplannen voor de Arnhemse Vogelaarwijken.

Naast buurtbewoners komen er in de artikelen veel deskundigen en beleidsmakers aan het woord. Een goed voorbeeld hiervan is het artikel "NCRV ontlokt Klarendal lof en woede" (Van der Ploeg, 2007e). Hierin wordt bericht over hoe de uitzendingen van de NCRV in Klarendal zijn ontvangen. In dit artikel komen naast bewoners ook nog de wijkfotografe, de opbouwwerker en de buurtmeester aan het woord. De woordkeuze in de artikelen over Klarendal is over het algemeen neutraal. In de berichten over Klarendal wordt niet vaak een etnisch- of klassenperspectief gebruikt.

Figuur 9 Verdeling berichten Klarendal dagbladen over de frames.

In de berichtgeving over Klarendal komen het human interest frame en het responsibility frame het vaakst voor. In het human interest frame wordt een persoonlijk of emotioneel perspectief gebruikt om een gebeurtenis, onderwerp of probleem te beschrijven. Het frame wordt gebruikt om nieuws persoonlijker te maken. De berichten met dit frame komen voor in alle drie de thema's, maar het is duidelijk dat voor de komst van de NCRV het meest het human interest frame wordt gebruikt.

In de artikelen komen vaak 'Klarendallers' aan het woord over hun ervaringen met de NCRV. In het artikel "Man bijt hond' valt slecht bij clown" verteld Ben Berdini, beter bekend als clown Bennie, bijvoorbeeld dat hij niet tevreden is met de manier waarop hij in beeld is gebracht: "Bennie is boos en verdrietig. "Ik werd geportretteerd als een oud gespleten mannetje", verzucht hij" (Van de Ploeg, 2007c).

In het responsibility frame worden problemen aan een groep, persoon of instantie toegekend, zodat de lezer weet wie het probleem heeft veroorzaakt en wie het probleem moet oplossen. In de berichtgeving over Klarendal gaan berichten, die op deze manier geframed zijn, vooral over de overheid die moet ingrijpen bij overlast. Het artikel "Huisjesmelkers in de ban" opent bijvoorbeeld met "De overheid moet in Arnhem alle krachten bundelen om de zeker 25 panden met illegale kamerverhuur in de wijk Klarendal te sluiten" (van der Ploeg, 2007d). Andere artikelen gaan onder andere over de politiebezetting in de wijk en de komst van Ella Vogelaar.

In het conflict frame staat de strijd tussen verschillende groepen of individuen centraal. De berichten over Klarendal die het conflict frame gebruiken gaan voornamelijk over gewelddadige incidenten onder andere een schietpartij, de aanslag op de Koerdische vereniging en drugsvangst, jacht en overlast. Relatief weinig artikelen hebben het economical frame. Een aantal artikelen die dit frame hebben gaan over het extra geld dat naar de wijken gaat van minister Vogelaar. Het morality frame wordt alleen gebruikt in de televisierecensies van Wim de Jong die met een kritische blik de inspanningen van de NCRV volgde.

Het is nu duidelijk dat de framing van de artikelen verband houdt met de onderwerpen van de berichten. Journalisten hebben voor de komst van de NCRV het meest het human interest frame gebruikt. Binnen het thema criminaliteit en overlast wordt vooral het conflict frame gebruikt, maar ook het economical frame en het responsibility frame. Berichten over overlast worden dus voornamelijk geduid aan de hand van het frame. dat twee strijdende partijen identificeert, maar ook worden de financiële gevolgen soms centraal gezet. Daarnaast wordt ook benadrukt wie de verantwoordelijkheid voor de problemen moet nemen. Bij de berichtgeving over de herstructurering van Klarendal wordt gebruikt gemaakt van meerdere frames.

Klarendal op televisie

In 2007 werden er door de NCRV een week lang uitzendingen uit Klarendal gemaakt. Één van de uitzendingen, een rapportage van Frans Bromet, was bijzonder spraakmakend en er werden ook meerdere artikelen aan gewijd ("Klarendal leerschool voor het leven", 2007), ("Bromet ontroert met 'Klarendal, tranendal'", 2007,) & (De Jong, 2007).

Klarendal Tranendal

Frans Bromet is rapportagemaker en camerajournalist. In het kader van de campagne 'Durf te Geloven in je wijk' van de NCRV maakte hij een documentaire over de jeugd in Klarendal. De documentaire wordt als volgt ingeleid: "De Arnhemse wijk Klarendal staat op een lijst van 40 wijken die door de minister is samengesteld om opgeknapt te worden. Maar zitten de bewoners daar wel op te wachten? Frans Bromet trekt op onderzoek uit" (Bromet en dochters, 2007). De documentaire is gefilmd in de gebruikelijke stijl van Bromet. Bromet stelt met een wat zeurend stemgeluid vaak ironische vragen. Aan de opnames is in de montage weinig gedaan; interviews worden niet onderbroken als Bromet tijdens een interview een geparkeerde auto moet ontwijken.

Het onderzoek van Bromet blijkt te bestaan uit verschillende gesprekken die achter elkaar geregen zijn. Hij spreekt met o.a. bewoners van een straat die aangeven geen problemen te hebben, een Turkse rapper die een opleiding volgt voor jongerenwerker, twee moeders en hun soms lastige dochters. Bromet vraagt aan een 'ex-boefje', die in de film Doekoe en Jonko's, heeft gespeeld: Ken je nog meer boefjes hier in de buurt?, Heb je wel eens een fiets gestolen? Ook worden er twee agenten gevolgd, terwijl zij de diefstal van een fiets met posttassen oplossen. Het programma wordt muzikaal aangekleed met raps met teksten "motherfuckers doen stoer, omdat ze verdienen aan de cocaïne". Bromet ontdekt in zijn rapportage dat er in Klarendal een aantal jongeren zijn met een muzikaal talent. De Rapper G.T. helpt jongetje die anders misschien in de criminaliteit zouden belanden, door ze te leren rappen en daarbij boos te kijken. Bromet hoopt dat er wat Vogelaargeld is om deze jongeren een plaatje te laten opnemen. Verder besteedt Bromet niet veel aandacht aan het hele probleemwijk gebeuren. Door zijn laconieke manier van het registreren van de problemen in de wijk, lijkt Bromet te willen zeggen, dat het wel meevalt. Structurele problemen belicht hij namelijk niet.

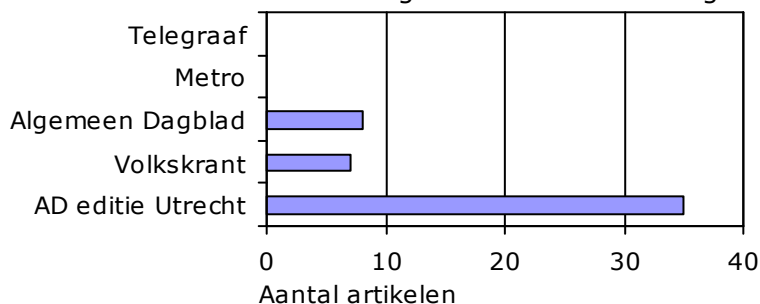
(Bromet en dochters, 2007).

Box 1 Klarendal op televisie.

4.3 Overvecht

In deze paragraaf wordt de analyse van de berichtgeving over Overvecht besproken. Eerst wordt de selectieprocedure besproken, vervolgens de thema's in de berichtgeving en tot slot de manier waarop de artikelen geframed zijn. Door Overvecht als zoekterm te gebruiken bij de geselecteerde dagbladen zijn er 261 artikelen gevonden die genummerd zijn. Er zijn 50 willekeurige nummers gegenereerd en de 50 corresponderende artikelen zijn geselecteerd. De selectie voldeed aan de gestelde voorwaarden voor de representativiteit. Tijdens de analysefase is er nog een artikel uit de selectie verwijderd. Dit artikel bleek bij nader inzien niet over de wijk Overvecht te gaan, maar over een keten van tuincentra genaamd 'Overvecht' waarbij het niet duidelijk was of het over de vestiging in Overvecht ging.

De 49 berichten waren als volgt verdeeld over de dagbladen:

Grafiek 2 Verdeling berichten Overvecht over dagbladen.

De meerderheid van de geselecteerde artikelen komt uit het AD editie Utrecht. In de selectie zijn geen artikelen van de Telegraaf of de Metro opgenomen. Overvecht heeft de Volkskrant en het Algemeen Dagblad gehaald met allerlei verschillend nieuws: Verkeersleed, een mishandelde buschauffeuse en de dood van Ilona Nemeth. De landelijke dagbladen hebben dus niet alleen verslag gedaan van één gebeurtenis in Overvecht. De berichtgeving over Overvecht is volgens dezelfde methode geanalyseerd als de berichtgeving over Klarendal. Van elk artikel is eerst een samenvatting gemaakt, vervolgens is gekeken naar de opvallende elementen in het verhaal en de manier waarop het artikel geframed is. De berichtgeving over Overvecht is te typeren aan de hand van drie thema's.

Kinderen en jongeren.

In de berichtgeving over Overvecht gaat het vaak over het gedrag en de opvoeding van kinderen en jongeren. In totaal gaan er 7 artikelen in de selectie over dit thema. Twee artikelen gaan specifiek over Marokkaanse jongetjes. In het artikel "Het is 8 en het vecht, zwerft en steelt" geven drie auteurs bijvoorbeeld hun visie over de opvoeding van Marokkaanse 'ettertjes'. Daarbij gebruiken ze een opvallende vraag en antwoordstijl: "Hoe doet hij het op school? Toen hij op z'n vierde werd aangemeld bij de kleuterschool zagen leerkrachten al dat het mis met hem zou kunnen gaan (Cazander, Kooistra & Logger, 2007)". Dit artikel heeft een duidelijk etnische perspectief. Dat geldt ook voor het artikel getiteld "nieuwe onderklasse van asociale gezinnen" van 28 juni 2007. Het artikel begint met "Eigenlijk verrast het me niet. Het past in het plaatje, zegt journaliste Fleur Jurgens over de 11 en 12-jarige jochies die kinderen in Overvecht terroriseren". Echter niet alle artikelen hebben een duidelijke etnisch perspectief. Bij de artikelen over het seksuele misbruik door kinderen wordt de afkomst van de kinderen niet centraal gesteld en ook bij het artikel over de maatregelen tegen kinderverlast wordt afkomst wel genoemd, maar er ligt niet de nadruk op.

Incidenten

Ook gaan er een heel aantal artikelen over een aantal incidenten waar de politie of brandweer bij moest komen zoals een gaslek, een ontuchtzaak, de rellen in Ondiep en een man die vanaf het dak van zijn woning met een luchtdrukgeweer in de lucht schoot. Deze artikelen zijn niet direct aan de wijk gekoppeld, die fungeert alleen als plaatsaanduiding. Treffende voorbeelden hiervan zijn de artikelen over een jongen die zijn hoofd uit het noodluik van een dubbeldeks bus stak en overleed nadat hij tegen een viaduct in Overvecht botste ("KORT NIEUWS: UTRECHT: Jongen dood bij botsing viaduct", 2007), (Tiener overlijdt na botsing met viaduct, 2007). In de berichtgeving rond de rechtzaak van Amin M. komt Overvecht ook niet duidelijk naar voren. Drie artikelen gaan over deze rechtzaak waarin Amin M. schuldig werd bevonden aan de dood van Ilona Nemeth. Het lichaam van Ilona Nemeth werd gevonden, begraven in een groenstrook bij station Utrecht Overvecht. Een laatste voorbeeld is een artikel over een buschauffeur die mishandeld werd op lijn 7 tussen Kanaleneiland-Zuid en Overvecht, nadat ze wat had gezegd over een gevaarlijke situatie met een kinderwagen (van den Boom, 2007).

Herstructurering

Overvecht is een van de veertig Vogelaarwijken en dit komt ook in de berichtgeving duidelijk naar voren. De plannen voor de wijk worden kritisch bekeken en ook komt de naam Overvecht terug in meer algemene artikelen over de aanpak van de veertig wijken. In deze algemene artikelen in de landelijke bladen wordt Overvecht alleen genoemd als een van de wijken die ook op de lijst van Vogelaar staan. In andere artikelen gaat het meer om de wijk zelf meer. In "Overvecht strijdt voor parkje" staat bijvoorbeeld de strijd van de bewoners om een parkje te behouden centraal (Cazander, 2007).

Naast de artikelen die duidelijk binnen een thema vielen waren er ook artikelen die niet binnen een trend vielen. Dit waren voornamelijk artikelen over losse gebeurtenissen die min of meer toevallig met Overvecht geassocieerd worden. Opvallend is dat al deze artikelen over positieve of nieuwe ontwikkelingen gaan. Het gaat onder andere over de "night of the 10.000" een bijzondere atletiek wedstrijd, een nieuwe afkickkliniek en bijzondere varens die in Utrechtse rioolputten blijken te groeien. In de selectie is er maar één artikel dat echt de nadruk legt op de criminaliteit in Overvecht. Dat artikel gaat over een groep jongeren die op de scooter een steen door het raam gooien om op deze manier flatscreens te stelen in Overvecht (Bende aast op flatscreens Overvecht, 2007)

Het valt bij de berichtgeving op dat er vaak mensen van allerlei instanties aan het woord komen. Zij worden vaak geciteerd en hun stemmen klinken het hardst. Een goed voorbeeld hiervan is het artikel "'Vogelaarwijk' als decor voor rapclip; Toneel, film en muziek in Utrechtse wijken Ondiep, Overvecht, Zuilen, Kanaleneiland en Lombok" (Huisman, 2007). Hierin komen veel verschillende mensen aan het woord. Maar het zijn allemaal mensen van de organisatie: een regisseur, een van de samenstellers van het programma, educatief leider, rapper/MC en schrijver. De twee artikelen over de opvoeding van Marokkaanse jongentjes zijn een ander voorbeeld waar geen bewoners of experts geciteerd worden, maar waarin alleen de stem van de journalist klinkt.

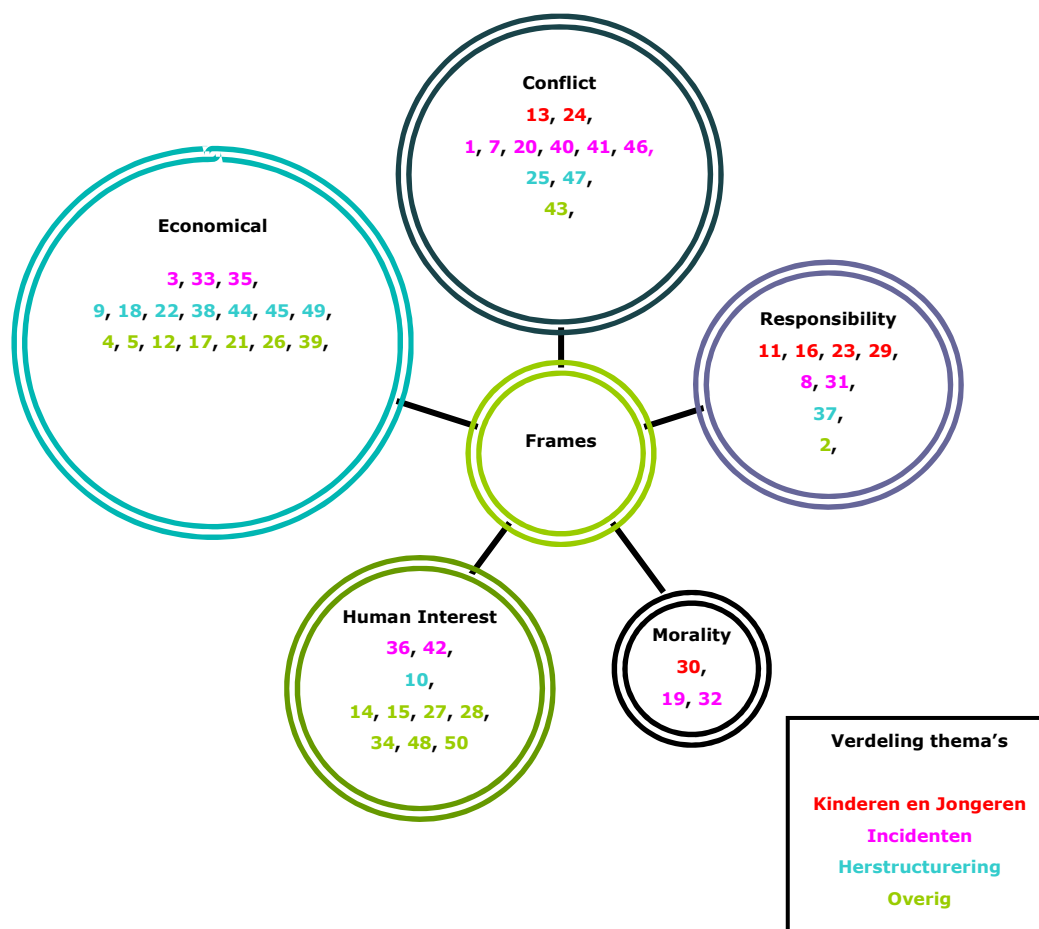
Er zijn weinig artikelen die aan de bredere context refereren. Artikelen over mishandeling door jongeren worden niet aan andere thema's zoals het welzijnwerk in de wijk, de criminaliteit of de opvoeding gerelateerd. Bij het Vogelaartheme wordt bijvoorbeeld in zeven van de acht artikelen niet gerefereerd aan het beleid dat in de voorgaande jaren is gevoerd. Het gaat over de plannen en de projecten, deze staan in de berichtgeving op zichzelf.

In de verhalen die over Overvecht worden geschreven wordt niet opvallend vaak een etnisch of klassenperspectief gebruikt. Bij de artikelen waar het gaat op de opvoeding van Marokkaanse jongentjes staat afkomst centraal, maar in de overige artikelen wordt niet vaak melding gemaakt van afkomst. Een lezer onbekend met Overvecht zou na het lezen van de vijftig artikelen, waarschijnlijk het percentage allochtonen in Overvecht te laag inschatten. Afkomst wordt niet centraal gesteld in de berichten.

De geselecteerde artikelen over Overvecht zijn als volgt verdeeld over de vijf frames. De meeste artikelen volgen het economical frame (17 artikelen). Dat wil zeggen dat de journalist in het artikel de financiële gevolgen van het gebeurde centraal staat. De artikelen met dit frame behoren tot een bepaald thema. Het conflict frame wordt gebruikt in 11 artikelen. Het gaat voornamelijk over incidenten in en om de wijk, zoals de brand in een flat en de rellen in Ondiep. Het conflict frame wordt niet gebruikt om tegenstellingen in de wijken te accentueren. Het responsibility frame wordt gebruikt in 9 artikelen. De artikelen gaan vooral over problemen met jongeren, seksueel misbruik en de rechtzaak over de dood van Ilona Nemeth. Tot slot maken drie artikelen gebruik van het morality frame.

Het thema herstructurering wordt vooral uitgelegd aan de hand van het economical frame. Dat betekent dat de financiële implicaties van de herstructurering centraal worden gesteld. Berichten in het thema kinderen en jongeren worden in de meeste gevallen aan de hand van het responsibility frame opgebouwd. De vraag wordt gesteld wie er verantwoordelijk is voor de opvoeding en hoe de gemeente moet reageren op het seksuele misbruik van kinderen op Overvecht. In het thema incidenten wordt voornamelijk het conflict frame gebruikt. De artikelen over de incidenten worden

gekenmerkt doordat het verhaal verteld wordt aan de hand van de onderverdeling, dader, politie en slachtoffer.

Figuur 10 Verdeling berichten dagbladen Overvecht over de frames.

In de berichtgeving over Overvecht ging het vaak over jongeren en kinderen in de wijk. De rapportage van Prem Radhakishun van 17 april 2007 gaat ook over die problematiek. In box 2 wordt deze uitzending uitgelicht.

Premtime in Overvecht
 Presentator Prem Radhakishun bespreekt in een special van 35 minuten de problematiek in Overvecht. Hij vraagt zich af: Wat is er in Overvecht aan de hand, is het echt een probleemwijk? Hij gaat in gesprek met professionals en mensen uit de buurt. Zijn gids is de 23 jarige Jamal, een student die in de wijk is geboren en getogen. Ze spreken bijvoorbeeld met én over Mohammed. Mohammed is elf, gaat naar een speciale school en had een verbod bij de Dirk van de Broek. Jamal pleit ervoor dat jongens als Mohammed meer kansen moeten krijgen. De gesprekken van Prem worden vaak onderbroken, vooral door de jongeren uit de buurt. Tijdens het eerste gesprek wordt de cameraman van achteren geschopt en als jongeren een paar keer onbeschoft zijn dan onderbreekt Prem het gesprek om ze terecht te wijzen. Prem laat ook een hoopvol initiatief zien. De eigenaar van een garage leert lastige jongens, door Prem teringlijders genoemd, het vak van monteur. Prem is direct. Hij vraagt aan een monteur in opleiding: "Jij bent een van die teringlijders die in de buurt van het station wonen, wat doet de gemeente Utrecht nou aan die problemen?"
 Aan het eind van het programma spreekt Prem met Paul Bekker de politiewijkchef. Hij biedt de twee studenten die vinden dat er meer gedaan moet worden voor de jongeren, een plekje aan in een jongerenwijkteam dat jongeren op straat aan

spreekt. Helaas hebben de studenten geen tijd en Prem gaat 'lekker weer naar Amsterdam'.

De registratie van Prem schetst geen hoopvol beeld van de wijk. Een structurele oplossing voor de problemen is hij niet tegengekomen en dat de problemen serieus zijn, daar heeft Prem geen statistiek voor nodig. De grimmige sfeer tijdens de rapportage zegt genoeg. (Dieleman & Twint, 2007).

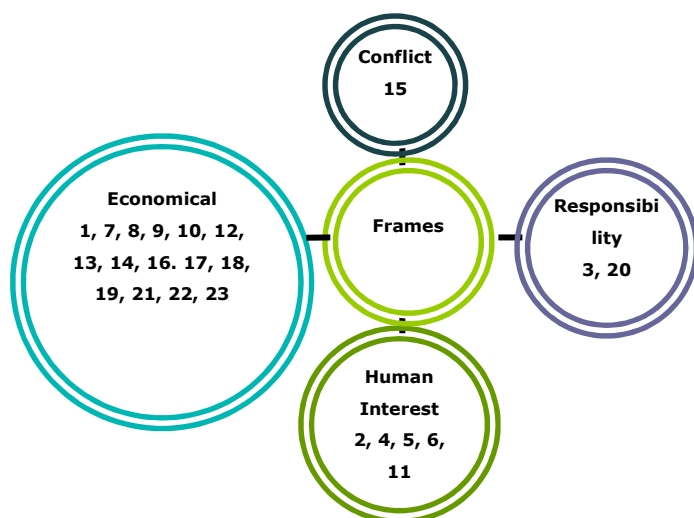
Box 2 Overvecht op televisie

4.4 Uitbreiding selectie

Uit de analyse van de wijken blijkt dat de meeste artikelen over gebeurtenissen gaan die een duidelijke nieuwswaarde hebben: een overval, extra geld voor de wijk. Dit beeld kwam niet overeen met de verwachting van de auteur aan het begin van het onderzoek. Deze verwachtte meer artikelen in de trant van 'Ans en Theo 60 jaar getrouwd' en ander 'klein' nieuws. De reden voor het ontbreken van deze artikelen ligt waarschijnlijk in het soort kranten dat is onderzocht: de landelijke en regionale dagbladen. Hoewel de artikelen uit de dagbladen in de selectie voldeden aan de vooraf gestelde selectiecriteria, bleek het dus interessant om de selectie uit te breiden met een ander soort krant. Er is voor gekozen om naast de dagbladartikelen over Klarendal ook artikelen uit een huis-aan-huis verspreid weekblad te onderzoeken. Er zijn alleen extra artikelen over Klarendal onderzocht en niet ook over Overvecht, omdat dit uitstapje naar de weekbladen slechts bedoeld is om te kijken of er in de weekbladen andere onderwerpen centraal staan.

Om te zien of in de gratis huis-aan-huis verspreide weekbladen een ander soort artikelen staan, zijn er een aantal artikelen van het weekblad de Arnhemse Koerier onderzocht. Dit blad heeft een oplage van 127.000 en wordt verspreid in Arnhem en omgeving. Van de Arnhemse Koerier uit 2007 zijn er maar 3 maanden elektronisch beschikbaar en deze zijn niet digitaal te doorzoeken. Voor de overige maanden is gebruik gemaakt van een stapel niet gearchiveerde stapel Koeriers in het bezit van de Gelderland bibliotheek. Hieruit zijn 30 Koeriers onderzocht uit de maanden januari en april tot en met oktober. Om de artikelen te vinden waarin het woord Klarendal voorkomt zijn de Koeriers elektronisch of met de hand doorgebladerd. Omdat het te tijdrovend zou zijn om alle artikelen in de koerier helemaal door te lezen, zijn de pagina's vluchtig doorgelezen en zijn kansrijke artikelen geheel doorgelezen. De kans is dus groot dat enkele artikelen over het hoofd gezien zijn. Toch heeft de zoektocht toch nog dertig artikelen over Klarendal opgeleverd.

De artikelen in de Arnhemse koerier kenmerken zich doordat zij voornamelijk over projecten en activiteiten gaan al dan niet van de overheid. Zo staan er wel drie positieve artikelen over het Ballroomtheater in de Koerier, waarin allerlei verschillende Klarendallers hun kunsten lieten zien van dansen tot olieworstelen. De nadruk wordt hierin gelegd op de saamhorigheid in de wijk "Het blijft gewoon een gezellige buurt" ("Bonte avond creëert gevoel van saamhorigheid in de wijk", 2007). Er gaan ook twee artikelen over de gezellige activiteiten op de bouwspeelplaats. Daarnaast is er ook in vier artikelen aandacht voor Klarendal 100% mode, een project dat modeontwerpers een pand geeft in Klarendal. Klarendal wordt in deze artikelen niet neergezet als een achterstandswijk, maar als een aantrekkelijke stadswijk. De artikelen zijn optimistisch van toon. De komst van de NRCV in het kader van de 'Durf te geloven in je wijk' is goed voor vier artikelen. In deze artikelen wordt overwegend positief tegen de komst van de NCRV aangekeken. Aan Klarendal en het beleid (en de komst) van minister Vogelaar worden drie artikelen gewijd. De artikelen in de Koeriers gaan niet alleen maar over de projecten en andere zaken die de wijk een betere plek moeten maken. Twee artikelen gaan over incidenten waarbij de politie bij moest komen en één artikel is gewijd aan de huisjesmelkers in de wijk. Er zijn weinig artikelen die aan de bredere context refereren. In de artikelen komen mensen van allerlei instanties aan het woord, van het wijkwerk en de NCRV maar ook bewoners en ondernemers worden geciteerd. Er wordt in de artikelen altijd een neutraal perspectief gebruikt.

Figuur 11 Verdeling berichten weekkrant over de frames.

In de weekkrant komt het economical frame het meest voor. Dit wordt veroorzaakt doordat veel artikelen berichten over een project of activiteit in Klarendal bijvoorbeeld "nieuw leven door mode in Klarendal" (29 augustus 2007). Heel weinig artikelen gaan over problemen waar iemand verantwoordelijkheid voor moet nemen of over een conflictsituatie

Nijmegen-Oost

Uit de analyse van de twee wijken bleek ook dat er een aantal thema's vaak voorkomen: de aanwijzing tot aandachtswijk en problemen en incidenten die zich voordoen in de wijk. In de berichtgeving over Klarendal betreft dat bijvoorbeeld de drugsoverlast en in Overvecht de problematiek rondom jongeren. Dit leidde tot de vraag: komt dit doordat deze wijken aangewezen zijn als aandachtswijk of zijn dit onderwerpen die ook in andere wijken belangrijk zijn? Met andere woorden staan in de berichtgeving over andere wijken incidenten ook hoog op de media-agenda? Is de berichtgeving over Nederlandse wijken altijd gericht op het signaleren van problemen of benaderen journalisten wijken waar de leefbaarheid onder druk staat zoals Klarendal en Overvecht anders. Journalisten zouden bijvoorbeeld van eerder artikel bekend kunnen zijn met de problematiek in de wijk en zijn daardoor eerder geneigd nog een artikel daarover te schrijven. Bij de agendasetting op het tweede niveau, het perspectief wat het artikel heeft, is het interessant om te kijken of de verhalen over de wijken op een zelfde manier benaderd worden. Wordt in de herstructureringswijken bijvoorbeeld vaak het conflict frame gebruikt, waar in een andere wijk het human interest frame gebruikt wordt voor hetzelfde onderwerp?

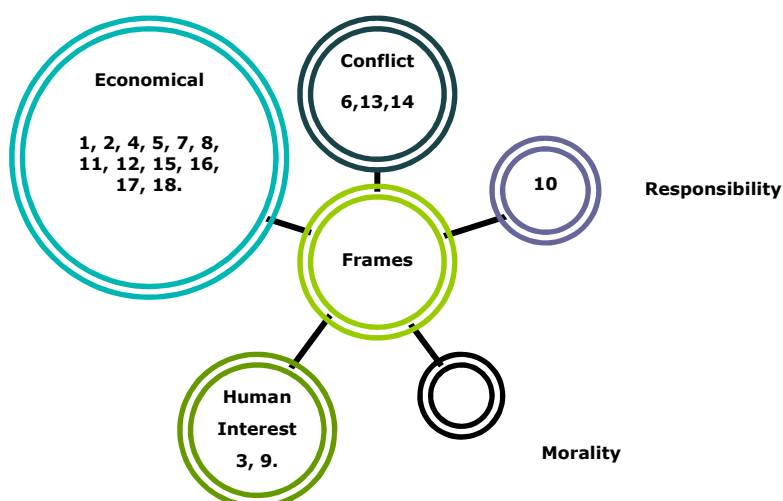
Om het onderzoek niet veel groter te maken, is er voor gekozen om als vergelijking een wijk te kiezen, waar deze auteur al veel van weet. Het gaat om de wijk Groenewoud in Nijmegen. Het is een rustige groene wijk in oost-Nijmegen. Zo rustig dat er in de landelijke kranten in heel 2007, geen enkel artikel over Groenewoud als wijk staat¹. In de regionale krant de Gelderlander staat er één bericht dat over Groenewoud gaat. Het gaat over de pabo "Groenewoud" in Groenewoud die een nieuwe vorm van stage aanbiedt. Omdat één artikel onvoldoende vergelijkingsmateriaal biedt is de selectie uitgebreid naar het stadsdeel Nijmegen-Oost, een verzamelnaam voor de wijken Altrade, Galgenveld, Bottendaal, Hengstdal, Hunnerberg, Kwakkenberg, Groenewoud en Ooyse Schependom. De wijk heeft 32.000 inwoners. Dat zijn net iets meer inwoners dan

¹ Groenewoud komt vaker voor als achternaam maar deze berichten zijn buiten beschouwing gelaten

Utrecht Overvecht. De naam Nijmegen-Oost wordt in de volksmond vaker gebruikt, dan de individuele wijknamen. Dat komt ook terug in het aantal berichten. Toch wordt Nijmegen-Oost niet in de landelijke kranten genoemd en over heel 2007 staan er in de Gelderlander maar 18 artikelen over Nijmegen-Oost.

In de berichtgeving over Nijmegen-Oost is het lastig om thematiek in de berichtgeving te ontdekken. Enerzijds omdat het om minder artikelen gaat, anderzijds omdat de onderwerpen meer gevarieerd zijn. Van de 18 artikelen gaan er 6 artikelen over het beleid van de overheid op het gebied van ruimtelijke ordening. Het gaat hier onder andere over de zoektocht van de Stadsregio Arnhem Nijmegen naar een busroute, de aanleg van een parkeergarage en de zoektocht naar een locatie voor een zwembad. In deze artikelen komen voornamelijk woordvoerders van de verschillende instanties aan het woord. Twee van de gevonden artikelen zijn een aankondiging van een festival. Een derde artikel geeft de uitslag van een door de gemeente Nijmegen uitgeschreven wedstrijd voor de mooiste tuin, de groenste straat en het groenste balkon. Twee artikelen gaan over criminaliteit, het betreft overlast van hangjongeren in een park en de bekendmaking van de hoeveelheid auto-inbraken en autodiefstallen per jaar.

De overheid en woordvoerders van andere instellingen klinken het luidst in de berichtgeving over Nijmegen-Oost. Bewoners/leken komen er weinig aan het woord. De enige bewoners die aan het woord komen zijn de anonieme leden van de buurtvereniging Altrade en de erven van Baron Marggraff die vertegenwoordigd worden door hun woordvoerder. Één artikel schetst een tegenstelling tussen jongeren en ouderen. Geen enkele van de artikelen heeft een speciaal perspectief als het gaat om afkomst. In de gevonden artikelen wordt niet vaak uitgelegd in welke historische of beleidscontext het bericht geplaatst moet worden.

Figuur 12 Verdeling berichten Nijmegen-Oost over de frames

De artikelen over Nijmegen volgen voornamelijk het economical frame. Het belang van de gebeurtenissen wordt uitgelegd aan de hand van de economische betekenis. Dit is bijvoorbeeld het geval met de verkoop van de parkeerplekken op het Limosterrein, maar ook bij de berichtgeving over het Kops Plateau.

4.5 Vergelijking

In de berichtgeving over de wijken zitten een aantal duidelijke overeenkomsten, maar ook een aantal verschillen. In deze paragraaf zullen eerst de thema's in de berichtgeving

worden vergeleken. Vervolgens zal er naar de gebruikte formuleringen en de manier waarop de artikelen geframed zijn worden gekeken.

In de berichtgeving in de dagbladen over de wijken Overvecht en Klarendal is de thematiek rondom de aandachtswijken van Vogelaar belangrijk. In Klarendal wordt dit nog extra benadrukt door de komst van de NCRV. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de thema's die belangrijk zijn in de berichtgeving over de wijken.

Thema's	Klarendal	Klarendal weekkrant	Overvecht	Nijmegen-Oost
1	Aandachtswijk	Sociale wijk	Jongerenoverlast	Ruimtelijke ordening
2	Criminaliteit en overlast	Verbetering wijk	Incidenten	
3	NCRV	NCRV	Herstructurering	

Tabel 2 Thema's berichtgeving.

De vergelijking met de artikelen uit de Arnhemse koerier laat zien dat de artikelen over Klarendal in de dagbladen meer gericht zijn op incidenten en problemen, de Koerier doet vooral op een neutrale manier over projecten of activiteiten in Klarendal verslag. Uit de vergelijking met de artikelen over Nijmegen-Oost blijkt dat de thema's in de berichtgeving over Klarendal en Overvecht niet terug komen in de berichtgeving over Nijmegen-Oost. Incidenten en overlast nemen een veel minder centrale plaats in.

Bij alle artikelen is er gelet op formuleringen die extra betekenissen geven aan de beschrijving van de actualiteit. Opvallende formuleringen kwamen opvallend weinig voor. In de manier waarop de media het nieuws verpakken, werd niet vaak gerefereerd aan etniciteit of afkomst. De artikelen over de wijken laten meestal de bredere context achterwege. De wijk, de geschiedenis, het beleid worden niet vaak genoemd en als ze genoemd worden is dat vaak maar kort. Dit heeft vaak te maken met de aard van het artikel, een kort verslag van een bepaalde gebeurtenis, maar ook in langere artikelen worden de context: de wijk, de geschiedenis en de lokale verwijzingen achterwege gelaten. Een andere overeenkomst tussen de berichtgeving in de drie wijken zijn de mensen die aan het woord komen. Het zijn de beleidsmakers en andere professionals die het meest aan het woord komen. Hierdoor komen de artikelen sneller deskundig over, maar de gevolgen voor de belanghebbenden zijn minder duidelijk. Doordat er veel deskundigen worden geciteerd is het perspectief van de berichtgeving gericht op beleid en interventies in de wijken.

Naast de thematiek van de berichtgeving en het taalgebruik in de artikelen is ook de framing van de artikelen geanalyseerd. In de berichtgeving over Klarendal komen het human interest frame en het responsibility frame het vaakst voor (zie tabel 3).

	Klarendal	Overvecht	Klarendal weekkrant	Nijmegen-Oost
1	Human Interest	Economical	Economical	Economical
2	Responsibility	Conflict	Human Interest	Conflict
3	Conflict	Human Interest	Responsibility	Human Interest
4	Economical	Responsibility	Conflict	Responsibility
5	Morality	Morality		

Tabel 3 De gebruikte frames in de berichtgeving over de drie wijken.

De artikelen over Nijmegen-Oost volgen voornamelijk het economical frame, vervolgens het conflict frame en het human interest frame. Dit geldt ook voor de geselecteerde artikelen over Overvecht. Het economical frame komt het meeste voor in de berichtgeving over de wijken. Op basis van het aantal keren dat de frames in de berichtgeving voorkomen ontstaat geen duidelijk beeld van de berichtgeving over de herstructureringswijken. De manier waarop de verschillende thema's geframed laten wel wat overeenkomsten zien. Figuur 9 en 10 laten zien dat de berichten over overlast en incidenten in Klarendal en Overvecht voornamelijk volgens het conflict frame worden geframed. In de thema's herstructurering en Vogelaar wordt over Overvecht vooral het economical frame gebruikt, maar in Klarendal zijn deze berichten op verschillende wijzen geframed. De analyse van de framing van de berichtgeving laat zien dat de berichtgeving van de wijken niet op een dusdanige manier geframed is dat er opvallende resultaten voor dit onderzoek uitkomen. Journalisten gebruiken in vergelijking met de berichten over Nijmegen-Oost en de berichten uit de Arnhemse Koerier niet opvallend vaak een bepaald frame om bepaalde thema's te duiden.

4.5 Conclusie

Het beeld dat ontstaat in de berichtgeving over Klarendal en Overvecht wordt vooral bepaald door de thema's in de berichtgeving. De framing van de berichtgeving laat geen duidelijk beeld zien. De manier waarop er over de wijken wordt geschreven, het taalgebruik, de verwijzingen naar afkomst of klasse laten geen bijzonder beeld voor de herstructureringswijken zien. Er worden weinig prikkelende of shockerende formuleringen gebruikt. Er komen veel beleidsmakers en professionals aan het woord.

Uit de analyse van de wijken blijkt dat de meeste artikelen over gebeurtenissen gaan die een duidelijke nieuwswaarde hebben: een overval, extra geld voor de wijk. In de berichtgeving over beide wijken is de thematiek rondom de Vogelaargelden een duidelijk voorbeeld hiervan, eveneens als de berichtgeving over incidenten die zich hebben voorgedaan in de wijk. In de berichtgeving over Overvecht zijn de problemen rondom kinderen en jongeren en opvoeding een voorbeeld van een onderwerp met een duidelijke nieuwswaarde. In Klarendal is dat de komst van de NCRV. In het algemeen kan gezegd worden dat beeld dat de media in 2007 schetsten van herstructureringswijken vooral draait om de incidenten en het proces rondom de herstructurering en het Vogelaargeld. De onderwerpen die hoog op de media-agenda staan zijn dus voornamelijk gerelateerd aan de problemen in de wijk. Er valt derhalve te concluderen dat de agendasetting over de herstructureringswijken in de dagbladen meer dan in een andere wijk gericht is op de uitdagingen waarmee de wijken te maken hebben.

5. Analyse van het beeld van de bewoners

5.1 Inleiding

In de krant kon je in 2007 lezen over de drugsoverlast in Klarendal en over de strijd voor het behoud van een parkje in Overvecht. Beleidsmakers kwamen aan het woord en af en toe werden ook bewoners geciteerd. Maar wat weten we eigenlijk van de bewoners zelf. Wat houdt hun bezig als ze deur uit stappen? Wat vertellen zij aan vrienden als ze het over hun buurt hebben? Zij zijn uiteindelijk diegenen waarom het allemaal gaat. In dit hoofdstuk komen de bewoners van Overvecht en Klarendal aan het woord. Zij leggen uit hoe zij hun wijk ervaren. Nadat er in het vorige hoofdstuk naar de media-agenda is gekeken, wordt er in dit hoofdstuk geanalyseerd wat voor beeld de bewoners van hun wijk hebben. Er wordt gebruik gemaakt van informatie verzameld door middel van flip-over enquêtes en interviews. Eerst komen de inwoners van Klarendal aan het woord. Zij beschrijven de wijk en vertellen hoe het hun bevalt in de wijk. Ze vertellen ook hoe zij tegen de mediaberichtgeving aan kijken. Vervolgens is het de beurt aan de inwoners van Overvecht. Ook zij geven hun mening over de wijk en de media-aandacht. Het hoofdstuk sluit af met een conclusie over het beeld van bewoners van herstructureringswijken.

5.2 Klarendal

In Klarendal zijn drie keer mensen geënquêteerd door middel van een flip-over enquête. De Klarendallers zijn allemaal aangesproken terwijl ze boodschappen deden bij een van de twee winkelcentra in de wijk. Er is getracht om zoveel mogelijk verschillende mensen bij het onderzoek te betrekken. Iedereen die langs kwam lopen is aangesproken, maar niet iedereen had zin om mee te doen. De respondenten zijn gelijkmatig verdeelt over de kenmerken gender en leeftijd. Er is niet aan de respondenten gevraagd tot welke etniciteit zij zich toe rekenden, maar het is de onderzoeker wel opgevallen, dat er weinig allochtone Nederlanders hebben deelgenomen. Een verklaring is hiervoor is dat de Nederlandse taal een barrière vormde. Er hebben 53 wijkbewoners meegedaan aan de flip-over enquête en daarvan zijn tien bewoners geïnterviewd. De interviews zijn afgenomen in een gemoedelijke sfeer in een café restaurant in de wijk.

Beeld van de wijk

Klarendallers beschrijven hun wijk als een gezellige wijk. Het is ontzettend levendig. "Levendig, sociaal betrokken, mensen zijn heel erg bij elkaar betrokken, ontzettend veel daadkracht heb ik het idee" (Myrthe Bolhuis). Voor Clarence Schipper is Klarendal een wijk waar veel sociale samenhang is. Mensen hebben bijvoorbeeld de gewoonte om bij elkaar binnen te lopen als de deur open staat. Ook kun je in je pyjama naar de snackbar gaan (Carina Lijnsveld). Maar voor sommigen is Klarendal niet meer zo gezellig als vroeger. Meneer en mevrouw van Santen zijn échte Klarendallers en vinden het heel jammer dat er niet meer sociale contacten zijn. Mevrouw van Santen: "Vroeger was het altijd van hallo en hé hallo. Dan reed ik naar mijn werk en dan was het niets anders dan zwaaien, zwaaien en nu, als ik nu zwaai, dan krijg ik niets terug, nou dan doe ik het niet meer. Het is niet meer zoals vroeger en dat vind ik heel jammer".

Hoe bevalt het de Klarendallers in de wijk?

De Klarendallers die het kader van het onderzoek zijn geïnterviewd woonden bijna allemaal met plezier in de wijk. Ze zouden om uiteenlopende redenen wel willen verhuizen: een ruimer huis (Marianne Scherrenburg), een tuin (Helga van Rhee), de kans om een huis te kopen (Kees van Meurs), maar niet omdat ze ontevreden zijn met de wijk. Alleen meneer en mevrouw van Santen denken serieus na over verhuizen, omdat de wijk hen niet meer bevalt. "Vroeger was het een geweldige wijk, maar nu met al die buitenlanders is het waardeloos geworden nou". "Ieder jaar zeggen we wat gaan we doen, verhuizen we of op vakantie?" En dan wordt het weer vakantie. De andere Klarendallers hebben ook wel ergernissen in de wijk. Het gaat vooral over de troep: hondenpoep, rommel op straat. Over de hondenpoep zei Helga van Rhee "Ik irriteer me

er zo mateloos aan, soms kan ik er echt ook heel boos om worden". Carina Lijnsveld zei: "Ik zie hier in de buurt niemand met zo'n zakje lopen" Naast de troep op straat gaven de Klarendallers ook aan wel eens last te hebben van criminaliteit. Bij Geert Koning is wel eens zijn hele huisraad meegenomen en ook bij Marianne is wel eens ingebroken. Verder is het verkeer soms te druk en Kees Meurs stuitert met zijn fiets over de verkeersdrempels naar beneden. In de interviewmatrix op de volgende pagina zijn de antwoorden van de bewoners in een schema gezet. De matrix geeft een beknopt overzicht van hoe de bewoners hun wijk beschrijven, wat zij ervaren als het beste en het minste aan hun wijk. Als derde wordt is ook hun mening over de media in het schema opgenomen.

Met behulp van een flip-over enquête is gevraagd aan de bewoners van Klarendal wat zij de belangrijkste gebeurtenis in 2007 vonden. Op deze vraag zijn heel diverse antwoorden gegeven. Er was schijnbaar geen gebeurtenis die voor de Klarendaller het jaar 2007 definieerde. Een aantal mensen noemde incidenten die in de wijk zijn voorgevallen. Drie mensen noemden de schietpartij aan de verlengde Hoflaan, één ander noemde een incident met een molotovcocktail en een iemand herinnerd zich een ruzie: 'het doodmaken van mensen'. Een ander vertelde dat criminaliteit belangrijk nieuws was, maar dat het de laatste jaren veiliger wordt, onder andere door de politiehuiskamer.

Naast deze incidenten zijn er ook mensen die eigenschappen van de wijk noemen, zoals dat er veel te doen is voor jongeren (twee keer genoemd). Ook vertelde iemand dat het vroeger veel gezelliger was en dat veel mensen wegtrekken. Daarnaast zijn er ook mensen die zich een evenement konden herinneren. Twee andere mensen vonden de markt op de Hommelseweg de belangrijkste gebeurtenis van 2007, weer twee anderen noemden het Ballroomtheater waarbij mensen uit Klarendal zelf optraden, daarnaast noemde iemand het buurtfeest in de Kapelstraat.

Klarendallers vonden de verbetering in de wijk ook belangrijk. Er zijn een viertal mensen die de opening van het Modekwartier noemden. Het onderhoud aan de wijk en de nieuwe winkels in het winkelcentrum worden door drie mensen genoemd. Iemand anders roemde het vele initiatief in de wijk. De TV-studio van de NCRV werd een keer genoemd. Drie mensen noemden de schoonmaak op de straat. Twee mensen noemden de bouw van een nieuwe moskee als belangrijke gebeurtenis.

Drie jongens noemen de oprichting van de Klarendalse Voetbalbond. Één persoon verklaarde dat hij het niet wist, omdat Klarendal een rustige wijk is. 'Ik weet het niet' was overigens het meest gegeven antwoord (zes keer). Ook noemden een aantal mensen hun verhuizing naar de wijk als belangrijkste gebeurtenis. Een van de respondenten vond zijn hobby de sterrenkunde het belangrijkste.

Interviewmatrix Klarendal

Naam	Omschrijving wijk	Beste/ minste	Media & de wijk
Myrthe Bolhuis	Het is ontzettend levendig. Levendig, sociaal betrokken, mensen zijn heel erg bij elkaar betrokken, ontzettend veel daadkracht heb ik het idee.	+ Voorzieningen zijn ideaal aan deze wijk. - Veel alcoholgebruik.	Geen behoefte aan lokaal nieuws. "Ik ben alleen zelf nu iemand die zich daar helemaal niet in verdiept, ben druk met mijn studie bezig".
Kees van Meurs	Ja, het is een mix van oude Klarendallers, originele bewoners, met heel veel import er tussen. Veel lelijke jaren '70 nieuwbouw die de hele buurt verziekt,	+ Het is een leuk buurtje, dat vind ik belangrijk. Het is vlak bij de bossen en ook nog redelijk dicht bij het centrum - Dat het echt lelijke delen heeft en de drempels.	Geen krant, "TV kijk ik wel. Ik wil wel een beetje geïnformeerd blijven. Meer achtergrond geluid"
Carina Lijnsveld	Heel gezellig, volks, multicultureel.	+ Gezellig - Hondenpoep	Geen krant en Carina heeft ook niet veel van de uitzendingen van de NCRV gezien
Marianne van Scherrenburg	"Het blijft toch een volkswijk".	+ "Centrale ligging vind ik wel erg belangrijk ja. Maar ook het gemêleerde, de gezelligheid". - Zwerfvuil, troep. Ook hondenpoep is een ergernis.	Over krantenberichten over Klarendal zegt ze: "Ik moet er wel om lachen want dan weet je vaak wel wat er gebeurt is". Maar Marianne zegt wel: "Er gebeuren ook erge dingen"
Geert Konings	"Klarendal is voor mij echt een prachtwijk. Het is mijn koninkrijk, zo voel ik dat".	+ De sociale samenhang is het belangrijkste aan de wijk. - He minste om aan de wijk te wonen is de criminaliteit en ook de rotzooi en de geluidsoverlast.	In Gelderland staan vaak de onheilstijdningen: de inbraken, overvallen, huiselijk geweld. De Koerier en de zondagskrant, daar staan nog wel verslagen in van activiteiten.
De heer en mevrouw van Santen	"Vroeger was het een geweldige wijk, maar nu met al die buitenlanders is het waardeloos geworden nou".	- Ze vinden het heel jammer dat er niet meer sociale contacten zijn. De heer van Santen ergert zich ook aan de rommel op de straat + Goede herinneringen	Het was leuk om de wijk terug te zien bij de NCRV.
Helga van Rhee	"Het is een volksbuurt, een gezellige buurt, ons kent ons. De meeste mensen die er wonen zijn toch wel Arnhemmers, Klarendallers".	+ Het beste aan de wijk is toch wel de mensen, de samenhang. - Een grote irritatie voor Helga is de hondenpoep in de wijk.	"Als er iets gebeurt is in Klarendal meestal hoor ik het dan wel van de burens".
Clarence Schipper	Een wijk waar veel sociale samenhang is.	+ Sociale netwerk - Het eilandeffect dat je soms in Klarendal tegenkomt is minder aan de wijk.	Clarence vindt dat de probleemwijken veel in het nieuws komen. Hij heeft een ander perspectief op problemen.

Memory Klarendal

In de onderstaande figuur zijn de verhalen van de Klarendallers gecombineerd in een model. Het model is gebaseerd op het bekende spel Memory. Het spel bestaat uit losse kaartjes die in elke mogelijke combinatie naast elkaar gelegd kunnen worden en die omgedraaid kunnen worden. Er is voor het Memory model gekozen omdat dit model het beste laat zien dat er geen eenduidig beeld voor de alle wijkbewoners is te maken. Iedere bewoner maakt andere dingen mee en vind andere zaken belangrijk. Zij bekijken hun leefomgeving vanuit hun eigen perspectief. Voor een aantal bewoners zijn de evenementen in de wijk belangrijk, een andere bewoner krijgt er misschien niets van mee. Bij hem of haar is dat specifieke kaartje niet omgedraaid. En ook al hebben meerdere bewoners hetzelfde kaartje centraal liggen in hun spel, dat wil niet zeggen dat zij de dezelfde betekenis geven aan de evenementen in de wijk. Net als er in het spel heel veel unieke combinaties mogelijk zijn, zijn er voor de bewoners van Klarendal een oneindig aantal interpretaties van de wijk mogelijk.

Figuur 13 Model van het beeld van de bewoners van Klarendal.

Iedere bewoner van Klarendal kijkt afhankelijk van zijn of haar persoonlijke situatie op een andere manier naar de wijk. Op de memorykaarten worden de verschillende aspecten van Klarendal die de bewoners belangrijk vinden weergegeven. Meneer en mevrouw van Santen vinden het bijvoorbeeld erg jammer dat de sociale samenhang verdwenen is, terwijl het vroeger zo gezellig was. De gemeenschap is heel belangrijk in Klarendal. Voor de bewoners van Klarendal is het een wijk die sociaal is. Misschien niet meer zoals vroeger en met een andere samenstelling, maar nog steeds een volkswijk. Dit wordt verbeeld door middel van door een optreden van Johnny Jordaan op de Klarendalseweg. Als Klarendallers hun wijk beschrijven dan vinden zij goed contact met de buurt en de burens vaak belangrijk. In het verlengde daarvan vinden Klarendallers de evenementen in de buurt ook belangrijk, hoewel natuurlijk niet iedere Klarendaller hier

aan mee doet. In 2007 was dat bijvoorbeeld het Ballroomtheater waarin Klarendallers zelf optredens verzorgden. Naast de contacten in de buurt vinden de bewoners het belangrijk dat hun buurt er netjes uitziet. Ze ergeren soms zich aan troep en hondenpoep. Voor Carina Lijnsvelt, Marianne van Scherrenburg en Helga van Ree is hondenpoep een grote ergernis. In hun Memory spel is het kaartje hondenpoep dus omgedraaid en heeft het een sterk negatieve betekenis. Over de samenstelling van de wijk, de centrale ligging en de voorzieningen zoals de winkels in de wijk zijn de bewoners over het algemeen erg tevreden. Belangrijke gebeurtenissen in 2007 zijn incidenten waarbij geweld is gebruikt, maar ook de verbeteringen en evenementen in de wijk.

De media,

De aandacht die de NRCV een week lang aan Klarendal gaf heeft niet veel teweeg gebracht in de wijk. Het heeft niet zoveel indruk gemaakt. Volgens Clarence Schipper zijn de mensen in Klarendal ook niet zo gauw onder de indruk van bekende Nederlanders, omdat ze wel wat gewend zijn in de wijk. Sommige programma's vonden ze mooi om te zien: Marianne van Scherrenburg vond de uitzending van Schepper en Co over het geloof heel verassend, "de mensen die er zaten die kende ik gewoon en ik wist eigenlijk helemaal niet dat ze er zo mee bezig waren". Ook Geert Koning vond het "prachtig om echt in de huiskamer van veel mensen te kunnen komen." Meneer en mevrouw van Santen vonden dat Caroline Tensen het heel leuk bracht. Zelf zijn meneer en mevrouw van Santen ook wel eens geïnterviewd. Ze zijn twee keer anderhalf uur thuis gefilmd en foto's gemaakt en "wat zie je uiteindelijk: alleen maar buitenlanders". Er hing alleen een foto van hun bij de presentatie van de film, dus ze zijn maar eerder weggegaan.

Van de geïnterviewden lezen er maar twee regelmatig een dagblad. Wel lezen ze bijna allemaal de huis-aan-huis bladen. Helga van Rhee leest niet zo vaak de krant: "Als er iets gebeurt is in Klarendal, meestal hoor ik het dan wel van de burens".

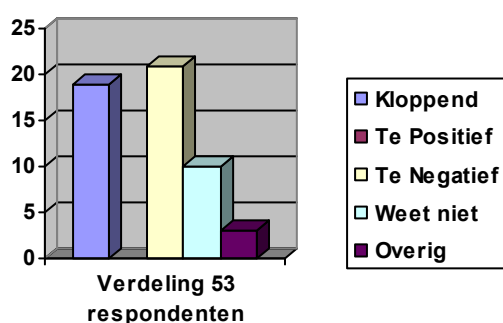
Over de krantenberichten over Klarendal zegt Marianne van Scherrenburg: "Ik moet er wel om lachen, want dan weet je vaak wel wat er gebeurt is. 'Vrouw beroofd van tas met eten'. En dan weet ik welke vrouw dat is en hoe dat is gegaan. Dan staat het er of het zoo verschrikkelijk is, het is ook wel erg, maar het wordt allemaal wat opgeklopt". Geert Koning leest de Dag en vaak de Gelderlander. In de Gelderlander komt hij Klarendal nog wel eens tegen. In Gelderlander staan vaak de onheilstijdingen: de inbraken, overvallen, huiselijk geweld. In de Koerier en de zondagskrant, daar staan volgens hem nog wel verslagen in van activiteiten.

Rob Klingen is opbouwwerker in Klarendal en is zelf in 2007 meerdere keren met betrekking tot Klarendal in het nieuws geweest o.a. (Wester, 2007), ("Nu actie, anders zes jaar werk voor niets", 2007) & (Van de Ploeg, 2007). De politiehuiskamer is een voorbeeld waarbij de Dhr. Klingen zelf de publiciteit heeft gezocht. De politiehuiskamer aan de Hommelseweg was vaak gesloten, doordat de wijkagenten ingezet werden ingezet voor andere onderzoeken. Volgens Klingen nam de drugsoverlast hierdoor toe ("Politiek eist uitleg over Klarendal van Krikke", 2007). Dhr. Klingen wist dat de publiciteit heel wat te weeg zou brengen, maar het leverde wel resultaat op: de politiehuiskamer is er nog steeds.

Over het algemeen is Dhr. Klingen niet ontevreden over de berichtgeving, maar soms is de verslaglegging wel kort door de bocht. Veel bewoners waren boos over de manier waarop de wijk door de NCRV in beeld was gebracht. Er werd heel veel gefilmd, ook bijvoorbeeld bij de vrijwilligers van de bouwspeelplaats 'de Leuke Linde', maar de bewoners waren teleurgesteld omdat alleen 'mensen met een joint in beeld kwamen'. Klingen snapt de sentimenten van de buurtbewoners wel, maar begrijpt ook dat een documentairmaker maar bepaalde dingen laat zien. Maar andere uitzendingen zoals van Caroline Tensen waren wel leuk. Uiteindelijk vindt Klingen dat de NRCV redelijk goede publiciteit is geweest.

Tijdens de flip-over enquête hebben drieënvijftig mensen aangegeven wat zij in 2007 over het nieuws over Klarendal vonden. 40 Procent van de Klarendallers vonden het nieuws te negatief: "Alsof je meteen beroofd wordt". Bewoners vinden dat er "te veel op de problemen wordt geconcentreerd, en te weinig wordt geluisterd naar de mensen die het wel naar de zin hebben", "de positieve activiteiten worden te weinig belicht". Over

het beeld dat de NCRV over Klarendal schetste hadden een aantal mensen ook hun bedenkingen. "In uitzendingen van de NCRV kwam niet iedereen aan bod, voornamelijk de buitenlanders. "Als ik Caroline Tensen zag dan dacht ik: dat is niet wat ik ervaar". "Ze lieten de slechtste straten zien". "Wat ze hebben laten zien is van vroeger geweest". Het "ging meer over de jongeren en niet over de bewoners zelf". Zesentwintig procent van de bewoners gaf aan dat zij de berichtgeving wél kloppend vonden. Iemand zei: Voor mij is het te negatief, maar ik woon niet op de Hommelseweg. Een andere bewoner merkte op "Wat is nieuwswaarde: de negatieve zaken, dus dat wordt breed uitgemeten. Tot slot merkte een bewoner op dat de berichtgeving zeer positief was qua uitwerking, maar dat schietpartijen en dergelijke te veel worden uitgelicht en "dat is jammer want er zijn heel veel leuke dingen". Geen enkele van de bewoner was van mening dat het beeld van de wijk te positief was.

Grafiek 3 De bewoners over het nieuws over Klarendal.

Klarendal

Iedere bewoner van Klarendal kijkt afhankelijk van zijn of haar persoonlijke situatie op een andere manier naar de wijk. In het Memoryspel worden de verschillende aspecten van Klarendal die de bewoners belangrijk vinden gevisualiseerd. De uitzending die de NRCV een week lang vanuit Klarendal maakte, heeft niet zoveel indruk gemaakt in de wijk. Krantenberichten zijn vaak wat opgeklopt, maar de Klarendallers weten dan wel beter. Over het algemeen vinden de Klarendallers dat de berichtgeving over Klarendal zich vaak richt op de dingen die mis gaan in wijk.

5.3 Overvecht

Beschrijving onderzoek

In Overvecht zijn op dinsdagmiddag 27 juni 2008 48 mensen geënquêteerd door middel van een flip-over enquête. De flip-over was hetzelfde opgezet als die gebruikt is in Klarendal. De flip-over enquête is één keer een week uitgesteld, omdat de enquêteur zichzelf niet zo veilig voelde. Een week later verliep de flip-over enquête echter zonder opmerkelijkheden. De enquête werd uitgevoerd bij een van de ingangen van winkelcentrum Overvecht. Het winkelcentrum is overdekt en telt meer dan 120 winkels en ligt centraal in de wijk. Het publiek dat die middag langs kwam was gevarieerd, allochtoon en autochtoon, jong en oud. Er is geprobeerd iedereen die langs kwam aan te spreken. De reacties waren over het algemeen positief, al regeerden er ook een heel aantal mensen op de vraag woont u in Overvecht met "gelukkig niet". Voor een aantal mensen was de taalbarrière te groot en zij gaven dan ook aan niet mee te willen doen of er bleek tijdens het gesprek dat zij de vragen niet begrepen. In totaal hebben er 48 mensen meegedaan aan het onderzoek: 21 mannen en 27 vrouwen. De leeftijden van de respondenten varieert tussen de 8 en de 83 jaar en de leeftijd was ongeveer gelijk verdeeld over de respondenten. Helaas hebben weinig mensen aangegeven op een later tijdstip verder iets over de wijk te willen vertellen. In Overvecht bleek het moeilijker dan in Klarendal interviews af te spreken. De mensen leken meer haast te hebben. Daarnaast was de onderzoeker in Overvecht wat minder op het gemak. Daarom zijn er in Overvecht

in plaats van geplande interviews praatje gemaakt met de mensen in de wijk. Hierdoor is er minder diepgaande informatie over het beeld van de wijk verzameld dan van de bewoners van Klarendal. Er uiteindelijk twee leden van de wijkraad geïnterviewd en de rest van de mensen zijn overdag in de wijk aangesproken voor een korter interview ter plekke. Het bleek namelijk dat de mensen wel bereid waren om iets te vertellen over de wijk, maar dat het lastig is om een afspraak te maken.

Beeld van de wijk

Het beeld dat de bewoners hebben van de wijk is heel verschillend. Voor Joop Stek is het "een prachtige mooie wijk met veel groen en bomen: (...)Zelfs winterkoninkjes kom je hier tegen", voor Marcha is het "een achterstandswijk". Marcha woont sinds oktober 2007 in de wijk, maar ze is niet van plan het jaar vol te maken. Ze vindt het geen goede omgeving om kinderen in op te voeden. Ook Janny Onrust vindt het geen goede plek voor de kinderen, ze is net een paar maanden geleden naar Voordorp verhuist. Haar burens hadden een taxibedrijf aan huis en die hadden overal taxi's geparkeerd. Ook het drukke verkeer was vervelend. Janny merkt er niet veel van dat er extra geïnvesteerd wordt in Overvecht: "het wordt alleen maar erger". Mevrouw Zekryty woont al 8 jaar in Overvecht en bevalt haar heel goed. Ze gaat binnenkort met haar gezin verhuizen van een flat naar een eengezinswoning in Overvecht. Van de problemen in de wijk merkt ze niets: "misschien in een ander gebied".

Volgens Jessy Riesthuis en mevrouw de Jong is er geen evenwicht in de wijk. "In de wijk is te veel hoogbouw en te veel sociale huur". Volgens Jessy Riesthuis is het een wijk waar veel armoede is. Beide dames vinden het jammer dat er weinig te doen is in de wijk. Jessy Riesthuis: "Je kunt er de dagelijkse boodschappen doen, maar daar houdt het mee op". Eigenlijk zou er een filmhuis moeten komen met een café erbij.

De ouderen die geïnterviewd zijn in de wijk zijn een beetje huiverig om 's avonds de deur uit te gaan. Meneer en mevrouw van de Vlis voelen zich buiten het verzorgingstehuis niet veilig. Ze wonen tien hoog in het verzorgingstehuis en ze voelen zich daar geborgen, maar buiten in het parkje voor het verzorgingstehuis zijn ze op hun hoede, bijvoorbeeld voor groepjes jongeren. Bij het verzorgingstehuis is er weleens ingebroken en ook bij auto's op de parkeerplaats, zelf is hun nog niets overkomen. "Je leest het en je ziet het op het televisie, maar je maakt het zelf niet mee". Mevrouw Rammelaar woont ook in een verzorgingstehuis in de wijk, daarvoor heeft ze twintig jaar op de Chilidreef in Overvecht Noord gewoond. Ze leest wel dingen over Overvecht, maar waar zij woont is het vrij rustig. Over de problemen in de wijk zegt ze "er gebeurt altijd wel eens wat", dat is niet alleen in Overvecht. Ze woonde met alle plezier aan de Chilidreef en ze zou echt niet in een andere wijk willen wonen. Joop Stek, gepensioneerd verkoper van zoetwaren en heel actief in de wijkraad woont al ruim 43 jaar in de wijk. Hij woont er nu nog met veel plezier. Hij hoort vaak genoeg: "Oh woon jij in Overvecht, nou klaar ben je er mee. Maar er zijn zulke (red. top) gedeeltes. Als je dat hier ziet allemaal en dat heeft niet te maken dat het koopflats zijn, maar daar gebeurt nooit wat. En bij mij, waar ik woon ook niet. Ik hoor altijd van mensen wat woon jij hier mooi, prachtig (...) En ik zou ook niet weg willen".

De respondenten van de flip-over enquête is gevraagd wat ze in 2007 jaar de belangrijkste gebeurtenis of het belangrijkste thema in Overvecht vonden. De antwoorden van de respondenten varieerden, maar de volgende drie categorieën waren te onderscheiden: mensen die spraken over de verbeteringen en renovaties in de wijk, mensen die overlast ervaren en mensen die graag vertellen dat ze er prima wonen. Binnen het thema verbeteringen en renovaties, noemen de respondenten het opknappen van flats, nieuwe winkels, sociale initiatieven en het opknappen van de hele wijk.

Binnen het thema overlast zijn er drie onderwerpen te onderscheiden, die de bewoners aangeven als belangrijk in 2007: onrust, rommel en buitenlanders. Met onrust doelden de bewoners bijvoorbeeld op scooters op de stoep en overlast van jongeren. Daarnaast beschreven twee bewoners de rommel op straat. Vier bewoners hadden het over buitenlanders, een van de respondenten zei: "schrijf maar op: 'waardeloos, hoe langer hoe meer buitenlanders'" en een andere respondent vond het een "pokkezooi" vanwege de buitenlanders. Twaalf respondenten wilden graag benadrukken dat het rustig

en fijn wonen is in Overvecht en zeiden: "Rustig jaar" (drie maal) en "niets bijzonders" en benadrukten dat het een rustige leefomgeving was. Naast deze drie thema's waren er ook vier mensen die het echt niet wisten en twee mensen die de vraag niet begrepen.

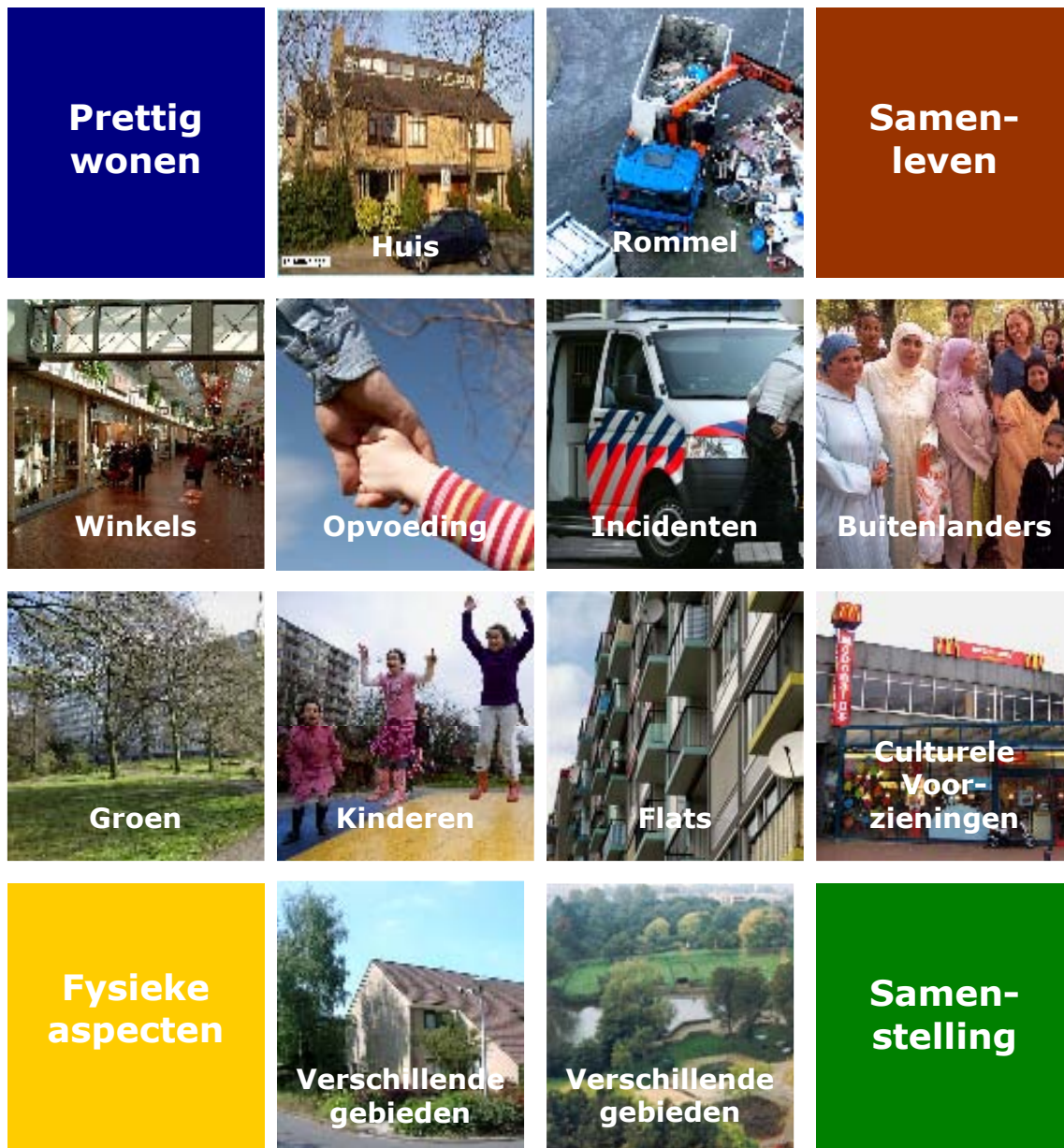
De interviewmatrix op de volgende pagina geeft een overzicht van de beschrijvingen die de 10 bewoners tijdens het interview over hun wijk hebben gegeven. Ook wordt beknopt weergegeven wat zij plus en minpunten van hun wijk vinden en wat zij van de berichtgeving over de wijk vinden.

Interviewmatrix Overvecht

Naam	Omschrijving wijk	Beste/ minste	Media & de wijk
Joop Stek 43 jaar in de wijk, gepensioneerd, heel actief in de wijkraad	"een prachtige mooie wijk met veel groen en bomen"	Het groen is het mooiste aspect aan de wijk. "Er zijn ook andere kanten, die 10-hoog flats die in de jaren zeventig zijn gebouwd(...). Die zijn heel slecht, die zijn heel goedkoop opgezet."	Als iets positief en goed gaat dan vinden ze het soms niet interessant om te plaatsen.
Jessy Riesthuis Secretaris wijkraad	In de wijk is te veel hoogbouw en te veel sociale huur. Er is geen evenwicht in de wijk.	-Er zijn weinig culturele voorzieningen in Overvecht..	Het zijn stukken in Overvecht. "Je kan Overvecht niet als een geheel zien."
Meneer en mevrouw Vlis Wonen in een verzorgingstehuis	Mevrouw van de Vlis heeft wel eens gezegd "ik ga nooit in Overvecht wonen", maar in het verzorgingstehuis voelen zij zich geborgen	De voorzieningen voor ouderen zijn heel goed geregeld in Utrecht. Ze merken wel dat ze in een probleemwijk wonen. Op het parkeerterrein van het verzorgingstehuis worden "luxewagens menigmaal kapot gemaakt"	Over criminaliteit: "Je leest het en je ziet het op het televisie, maar je maakt het zelf niet mee".
Mevrouw Rammelaar 20 jaar in de wijk	Woont met alle plezier in de wijk	Mevrouw Rammelaar zou echt niet ergens anders willen wonen. Over de problemen in de wijk zegt ze "er gebeurt altijd wel eens wat".	Ze leest wel dingen over Overvecht, maar waar zij woont is het vrij rustig.
Janny Onrust Is recent weggegaan	"het wordt alleen maar erger".	-Ze is weggegaan omdat ze het niet geschikt vond voor de kinderen.	Janny volgt het nieuws over Overvecht via de kabel.
Dhr. de Rijk 33 jaar in de wijk gepensioneerd	Het bevat hem uitstekend	+ Het beste aan de wijk vindt de dhr. de Rijk de openbare ruimte ook het winkelbestand is ruim voldoende.	Negatief nieuws overheerst volgens hem altijd. Bijvoorbeeld over winkelcentrum de Gagel. Dhr. van Rijk herkent de commentaren niet.
Tamimount Zekryty 8 jaar in de wijk	Het bevat haar heel goed.	De speeltuin is heel mooi. Van de problemen in de wijk merkt ze niets: "misschien in een ander gebied"	
Marcha Gaaf snel verhuizen	"het is gewoon een achterstandswijk"	- Het is geen goede omgeving om kinderen in op te voeden.	De berichtgeving over de wijk die klopt wel volgens Marcha. Ze vind het niet prettig om 's avonds boodschappen te gaan doen.
Mevr. I de Jong	Het is best een aardige wijk, maar er is weinig cohesie.	- Er zijn weinig culturele voorzieningen in Overvecht.	Het is lastig om het imago van een slechte wijk te verbreken.

Beeldmemory Overvecht

Om de verschillende verhalen van de bewoners van Overvecht in beeld te brengen is een model gemaakt. Net als in Klarendal is het model gebaseerd op het Memoryspel. Iedere bewoner heeft een eigen beeld van de wijk. Iedere Overvechtenaar zal andere kaartjes hebben omgedraaid en ze in een andere volgorde en verband hebben liggen. Met andere woorden iedereen heeft een verschillend beeld, maar in die beelden zijn een aantal gemeenschappelijke elementen te ontdekken. Dit zijn de aspecten die veel bewoners belangrijk vinden in de wijk. Het verhaal van de bewoners is te illustreren aan de hand van de kaarten in het spel.

Figuur 14 Model van het beeld van de bewoners van Overvecht.

Sommige van de bewoners die geïnterviewd zijn zoals Marcha vonden de wijk niet geschikt om kinderen in op te voeden. Daarvoor vinden ze wijk niet veilig genoeg. Marcha voelt zich bijvoorbeeld niet op haar gemak als ze 's avonds naar het winkelcentrum gaat. In haar Memoryspel hebben de kaarten winkels en incidenten dus met elkaar te maken. Andere bewoners zoals meneer van Rijk hebben hun kinderen opgevoed in de wijk en genieten nu van hun mooie huis in een groene wijk, dat een aardig winkelbestand heeft. Hij heeft ook weleens iets meegemaakt met lastige kinderen

in de wijk: er is onder andere weleens een steen naar hem gegooid. Toch neemt dat aspect in zijn verhaal geen centrale rol in. Sommige bewoners vinden dat er teveel buitenlanders in de wijk zijn komen wonen. Een simpele constatering, verbeeld in een Memorykaartje, maar de redenering achter de constatering verschilt enorm. Sommige mensen vinden dat het minder prettig wonen is door de komst van de allochtonen in de wijk. Andere mensen zoals mevrouw de Jong vinden het jammer omdat ze het contact in de buurt missen en het lastiger is om een praatje te maken met allochtonen in de buurt.

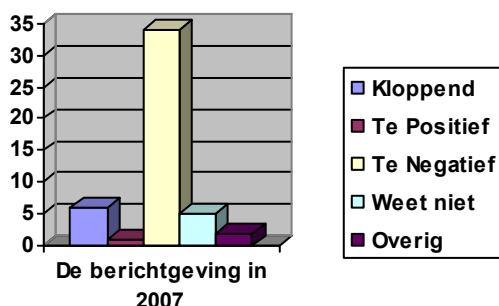
De interpretaties van de bewoners verschillen dus ook al zouden ze dezelfde kaartjes hebben omgedraaid. Maar ze hebben ook een ding met elkaar gemeen. Als zij hun wijk beschrijven, is het vooral belangrijk of ze er prettig wonen. Wonen ze heerlijk rustig of wordt de rust verstoord door scooters op de stoep. Zij vinden het belangrijk dat hun kinderen veilig buiten kunnen spelen. Fysieke aspecten zijn ook belangrijk voor de bewoners: het groen in de wijk en hun woning. De samenstelling van de wijk is bepalend voor het beeld van de wijk. De flats in de wijk zijn voor het aanzien van de wijk. Bewoners refereren hier bijvoorbeeld aan als ze zeggen, problemen hebben we hier niet, dat is meer bij de flats verderop. Het is dan ook belangrijk om voor ogen te houden dat Overvecht een wijk is met 30.000 inwoners en verschillende gedeeltes kent. De voorzieningen in de wijk zijn belangrijk voor het woongenot, van de bewoners zouden er meer culturele voorzieningen mogen komen. In Overvecht kun je bijvoorbeeld 's avonds niet met vrienden ergens gezellig gaan zitten, op twee bekende fast-food ketens en een camping na. Op het gebied van samenleven noemen bewoners het omgaan met de buitenlanders in de wijk. Ook ervaren mensen in bepaalde gebieden overlast, dat gaat soms om rotzooi, soms over de kinderen en de opvoeding daarvan.

De media

In de media wordt er altijd gesproken over 'Overvecht als wijk, maar volgens Jessy Riesthuis moet je de wijk niet als een geheel zien maar wordt er in Overvecht zelf altijd onderscheid gemaakt tussen Overvecht-Zuid en Noord. Volgens Joop Stek vindt de wijkraad de berichtgeving over jongeren ook heel vaak heel erg overtrokken. "het is dus vaak heel negatief, zoals ik al zei, de kranten vinden dat prachtig, maar er gebeuren zoveel positieve dingen (...) Goed er zitten ook wel jongeren bij die het niets interesseert maar er zijn er ook heel veel, de meerderheid, die zit er heel erg positief in. En dat vind ik wel eens jammer". Volgens Joop Stek hebben journalisten liever negatieve dingen dan positieve. "Als iets positief en goed gaat dan vinden ze het soms niet interessant om te plaatsen".

Ook dhr. de Rijk denkt dat negatief nieuws altijd overheerst. Winkelcentrum de Gagel is een voorbeeld van iets dat negatief in het nieuws komt, maar hij herkent de commentaren over het winkelcentrum niet. Hij heeft nog nooit iemand zien 'klooien'.

Door de respondenten van de flip-over enquête werd het nieuws over Overvecht voornamelijk als te negatief beoordeeld. Maar liefst 34 mensen vonden het nieuws te negatief. Zij gaven daarvoor o.a. als reden dat zij zelf tevreden waren in Overvecht en dat de berichtgeving te veel aandacht besteedde aan de overlast van de jongeren en aan criminaliteit. Een aantal mensen merkte op dat negatieve zaken altijd veel eerder in het nieuws komen, dan zaken die goed gaan. Één iemand vond het nieuws tussen kloppend en te negatief en één iemand vond het nieuws niet te positief of te negatief maar in het algemeen opgeklopt. Zes mensen vonden het nieuws over Overvecht wel kloppend, waarbij één iemand opmerkte dat goed nieuws zelden nieuws is. Eén iemand vond het nieuws te positief, met als achterliggende redenering, dat het gezellig is in de wijk. De overige mensen wisten het niet of hadden het nieuws niet gevolgd.

Grafiek 4 De bewoners over het nieuws over Overvecht.

Ans de Jong is teamleider bij Cumulus het welzijnswerk in Overvecht. Ze is in 2007 meerdere keren met betrekking tot Klarendal op televisie geweest. Ze is het niet altijd eens met wat de media in beeld brengen, maar soms is het niet verkeerd als ergens media-aandacht voor komt. "Dat zet het probleem wel op de kaart". De situatie wordt er wel door gezien en gehoord, wat soms leidt tot extra financiële middelen. De media zijn er vooral in geïnteresseerd als het fout gaat. Ans de Jong was in april 2007 te zien in het programma Premtime. De opnames in Overvecht laten brutale jongetjes zien en de sfeer tijdens de opnames is grimmig (zie Box 2). Ans was bij de uitzending betrokken, omdat je dan kan reageren op het geschetste beeld. Ze is niet tevreden over de manier waarop de jongeren en de wijk in beeld kwamen. Dat er dingen gebeuren in de wijk die niet door de beugel kunnen dat is duidelijk maar "dat het zo uit de hand is gelopen (tijdens de uitzending) daar baalde ik van als een stekker". Ze is later ook naar de jongeren die in de uitzending met Prem te zien waren toe gegaan en ze gevraagd, "wat denk je hier nu mee te bereiken?" Tijdens de reportage van het NOS journaal twee weken later, heeft ze dan ook geprobeerd dat beeld te nuanceren. Het neveneffect van de uitzending van Premtime was wel positief, want de jongetjes zijn later door een aantal oudere jongens aangesproken van 'jongens: wees eens verstandig'. Een negatief effect is wel dat mensen zich weer moeten schamen voor de wijk. De berichtgeving gericht op de incidenten. "Als er excessen zijn, dan komt de media", maar voor een initiatief als de Olympische Spelen die deze zomer in Overvecht zijn georganiseerd was geen media-aandacht. Tijdens deze Olympische spelen stonden allerlei sporten voor de kinderen uit de wijk op het programma. Hier is ook een persbericht over verstuurd, maar de media waren niet geïnteresseerd. Ans de Jong weet zeker dat als ze in het persbericht hadden gezegd dat het helemaal mis ging tijdens de Spelen, dat de media dan wel meteen zouden reageren. Opvallend is ook dat media na de berichtgeving in het voorjaar van 2007 niet zijn teruggekomen om te kijken hoe het nu met de wijk gaat. Met het grootste gros van de jongeren gaat het namelijk wél redelijk. De participatie van jongeren die heel hard hun best doen voor de wijk is een heel positief aspect aan de wijk voor Ans de Jong.

Conclusie Overvecht

Het beeld dat de bewoners hebben van de wijk is net zo verschillend als de mensen die in de wijk wonen. Overvecht is een grote wijk met heel verschillende stukken. Voor een aantal mensen die al langer in de wijk wonen is Overvecht een groene wijk waar je rustig kan wonen. Sommige bewoners vinden de wijk niet geschikt om kinderen in op te voeden omdat ze het niet veilig genoeg vinden. Als de bewoners van Overvecht het hebben over 2007, dan spreken ze over de verbeteringen en renovaties in de wijk, over de overlast die ze ervaren of juist dat ze er prima wonen. De bewoners vinden de berichtgeving over de wijk te negatief, er wordt te veel aandacht besteed overlast van de jongeren en aan criminaliteit.

5.4 Conclusie

In dit hoofdstuk is het beeld van de bewoners van de twee wijken vergeleken met een Memoryspel. De kaarten waaruit het Memoryspel bestaat verschillen per wijk, maar daarnaast hebben de individuele bewoners ieder andere kaartjes omgedraaid met een eigen interpretatie van het gelegde patroon. Klarendallers zijn in het algemeen blij met de sociale contacten in de wijk, de bewoners van Overvecht met het groen in hun wijk. De bewoners van beide wijken vinden ook dat hun wijk minder positieve kanten kent. In beide wijken is er soms sprake van overlast en vinden sommige bewoners het een 'pokkezooi'. Toch vinden de bewoners van zowel Klarendal als Overvecht dat hun wijk te negatief in het nieuws komt. Er is in hun ogen weinig aandacht voor de positieve dingen in de wijk. In het volgende hoofdstuk wordt er een vergelijking gemaakt tussen het beeld van de bewoners en de berichtgeving.

6. Vergelijking wijken en de media

6.1 Inleiding

De berichten in de media vormen de achtergrond van de verschillende interpretaties die mensen met elkaar delen. De media kunnen de aandacht van het publiek richten, doordat zij een selectie maken van het nieuws en de belangrijke gebeurtenissen (Beauregard, 1993). De media bepalen waar het publiek het over heeft, maar de media zouden op hun beurt weer informatie over de werkelijkheid moeten verschaffen. In dit hoofdstuk wordt de media-agenda met de werkelijkheid vergeleken. Het beeld dat is ontstaan uit de gesprekken met de bewoners wordt afgezet tegen het beeld dat uit de analyse van de berichtgeving naar voren is gekomen, hierdoor kan de representativiteit van de mediaberichtgeving worden bepaald. In de tweede paragraaf wordt er gekeken naar de agendasetting op het eerste niveau: de onderwerpen die op de media-agenda staan worden vergeleken met de thema's die bewoners belangrijk vinden. In de derde paragraaf wordt gekeken naar de agendasetting op het tweede niveau; de frames en het taalgebruik in de berichtgeving. In de vierde paragraaf wordt er gekeken naar de representativiteit van de berichtgeving. De berichtgeving over de herstructureringswijken is niet los te zien van het grotere discours over de stad en stadvernieuwing. Daarom wordt ook geprobeerd het verhaal van de media te plaatsen in het Nederlandse discours. Dit hoofdstuk wordt afgesloten met een conclusie.

6.2 Agendasetting op het eerste niveau

In deze paragraaf wordt er gekeken naar agendasetting op het eerste niveau: de onderwerpen waar de media over berichtten worden vergeleken met de onderwerpen en thema's waar de bewoners over spraken. Welke onderwerpen hadden genoeg nieuwswaarde om over te schrijven in de krant en welke onderwerpen hielden de bewoners bezig in 2007. Het is duidelijk dat thema's die de bewoners belangrijk vonden, niet de onderwerpen die zijn op de media-agenda stonden in 2007. Bewoners denken aan de buurt en de burens. Wonen ze prettig, hoe is het contact met de burens? In de onderstaande tabel is schematisch weergegeven welke thema's de media belangrijk en welke onderwerpen de bewoners belangrijk vonden.

Klarendal		Overvecht	
Media	Bewoners	Media	Bewoners
Aandachtswijk	Prettig wonen	Jongerenoverlast	Prettig wonen
Criminaliteit en overlast	Sociaal: Contact met de buurt	Incidenten	Sociaal: In harmonie samenleven
NCRV	Fysiek: Buurt moet er netjes uitzien	Herstructurering	Samenstelling wijk
			Fysieke aspecten

Tabel 4 Schema vergelijking onderwerpen.

In Klarendal vinden bewoners het contact met de buurt belangrijk. Ook wonen ze graag in een buurt die er een beetje netjes uitziet. Klarendallers beschrijven hun wijk als een gezellige wijk met veel sociale samenhang. Over het algemeen vinden de Klarendallers dat de berichtgeving over Klarendal zich te vaak richt op de dingen die mis gaan in wijk. In de berichtgeving over Klarendal zijn een paar thema's te onderscheiden. Een van de thema's is de komst van de NCRV naar de wijk. De komst van de NCRV is een eenmalige gebeurtenis in de wijk, maar heeft veel aandacht van de media getrokken. In de

artikelen over de komst van de NRCV worden soms enthousiaste wijkbewoners geciteerd. (Van der Ploeg, 2007b). De bewoners die geïnterviewd zijn, vonden de komst van de NRCV echter niet zo belangrijk. Ze vonden de uitzendingen wel aardig, maar het heeft de gemoederen niet bezig gehouden. De verschillende kranten wijden er echter wel veel artikelen aan. Toch vinden bewoners het wel belangrijk wat er in de media gezegd wordt, gezien de reacties toen zij gevraagd werden, hoe zij de mediaberichtgeving zouden beoordelen, te positief, te negatief of neutraal. Schijnbaar was de komst van de Caroline Tensen en Frans Bromet destijds voor journalisten spannend, maar is de aandacht voor de wijk de bewoners niet zo bijgebleven. Een ander belangrijk thema in de media zijn de incidenten in de wijk. De schietpartij op de Verlengde Hoflaan wordt ook door de bewoners wel genoemd als een belangrijke gebeurtenis. Helga van Rhee woont in de Verlengde Hoflaan, maar tijdens het interview herinnert ze zich de schietpartij pas, als verteld wordt wat er allemaal in de media is verschenen in 2007. Destijds maakte de schietpartij wel veel indruk, maar als ze nu aan de buurt denkt dan denkt ze eerder aan de hondenpoep op de straat. In de Arnhemse Koerier, een huis-aan-huis blad, staan hele andere artikelen over Klarendal, gevuld met andere informatie over projecten en activiteiten in de wijk. De bewoners roemen deze activiteiten soms wel, vooral als ze zelf hebben meegedaan. Het project 100% mode waarin modeateliers een pand krijgen in Klarendal wordt wel door de bewoners genoemd. Ze zijn over het algemeen positief over het project, net als de weekkrant die het als een economische kans voor de wijk ziet. Voor de bewoners staat 100% mode echter heel ver van ze af. Marianne van Scherrenburg zei bijvoorbeeld: "Het ziet er leuk uit (...), het is natuurlijk hartstikke leuk om zo de wijk binnen te komen fietsen, maar wat hebben de mensen in de buurt er nou aan?".

De bewoners van Overvecht vinden het belangrijkste of ze prettig wonen in hun buurt. Ervaren ze overlast, voelen ze zich onveilig of wonen ze comfortabel in hun groene wijk? Net als de Klarendallers zijn de Overvechtenaren van mening dat de berichtgeving over hun wijk te negatief is. Er werd volgens hen teveel aandacht besteedt aan de overlast van jongeren. Jongeren en opvoeding zijn inderdaad een belangrijk thema in de berichtgeving in het jaar 2007. Er zijn ook een paar wijkbewoners die overlast hebben ervaren van jongeren of bang zijn, maar zoals Ans de Jong echter benadrukt; het gaat maar om een klein groepje jongeren.

De Overvechtenaren en de Klarendallers lijken het onvermijdelijk te vinden dat hun wijk negatief in het nieuws komt. Veel mensen merkten op dat negatieve zaken altijd veel eerder in het nieuws komen, dan zaken die goed gaan. Het beeld dat de media schetsen is een optelsom van korte berichten over gebeurtenissen met een grote nieuwswaarde.

Het perspectief van de berichtgeving is gericht op beleid en interventies in de wijken, terwijl het perspectief van de bewoners gericht is op prettig wonen in een sociale veilige wijk. De onderwerpen die op de media-agenda stonden, hebben natuurlijk indirect ook wel te maken met de onderwerpen die de bewoners belangrijk vinden. De projecten in de wijk hebben vaak tot doel om de leefbaarheid van de wijk te vergroten, maar de interesses van de bewoners liggen op een ander niveau.

6.3 Agendasetting op het tweede niveau

In deze paragraaf wordt er gekeken naar de agendasetting op het tweede niveau. Agendasetting op het tweede niveau heeft te maken met de manier waarop een journalist omgaat met een verhaal, welk perspectief hij gebruikt om het verhaal te vertellen. Uiteraard zit er verschil tussen de manier waarop bewoners vertellen over hun leven en het taalgebruik in een kort krantenbericht, maar er kan wel worden vergeleken welke aspecten de media centraal stellen en welke de bewoners.

In de krantenberichten over de beide wijken wordt overwegend een heel neutrale toon gebruikt. Er worden niet veel superlatieven gebruikt om de berichtgeving sensationeel te maken. De bewoners van de wijken willen nog wel eens kleurrijke taal gebruiken om hun wijk te beschrijven. Een van de bewoners die in Overvecht aan de flip-over enquête meedeed wist bijvoorbeeld in krachtige taal te beschrijven hoe

Marokkaanse jongens in de bosjes achter zijn huis seks hadden. Geert Koning beschrijft de inwoners van Klarendal aan de hand van een liedje uit 'Ja Zuster, Nee Zuster': 'Ik ben Gerrit en ik steel als de raven, ik ben een boef in de ogen der braven'. De bewoners waren niet bang om woorden als pokkezooi te gebruiken. De berichtgeving in de media is anders, daar is de woordkeus niet opvallend. In de media wordt er ook niet vaak aan de afkomst of etniciteit van de wijkbewoners gerefereerd. Bewoners benoemen vaak wel de bevolkingsgroepen waarmee ze te maken hebben. De verhalen van bewoners zijn daardoor beeldender, dan verslagen in de media die over het algemeen veel voorzichtiger zijn, waarschijnlijk omdat ze op een breder publiek gericht zijn inclusief de buitenlanders waar in beide wijken door de bewoners weleens op gemopperd wordt.

In de berichtgeving komen bewoners ook wel eens aan het woord, maar vaker komen beleidsmakers en andere professionals aan het woord. In de berichten staat daardoor niet vaak het perspectief van de bewoners centraal. In de verhalen die bewoners vertellen over hun wijk komen de namen van de opbouwwerker of de wijkwethouder amper voor. De namen van de instanties in de wijk, zoals de woningbouwcorporatie, vielen weleens als het bijvoorbeeld om onderhoud of toezicht ging.

In korte artikelen van een bepaalde gebeurtenis, maar ook in langere artikelen worden de context, de geschiedenis en de lokale verwijzingen vaak achterwege gelaten. Voor de bewoners is deze context juist hun dagelijkse realiteit. Het incident dat zich een eind verderop heeft voorgedaan zijn zij misschien na een paar dagen weer vergeten, maar elke dag zien zij hun burens en ontwijken zij de hondenpoep.

Er valt te concluderen dat op het tweede niveau van agendasetting er duidelijke verschillen zijn tussen het perspectief van de media en het perspectief van de bewoners. Dat is enerzijds niet meer dan logisch omdat je in een krant als lezer ook een objectievere verteltrant verwacht dan van je buurman. Kranten hebben te maken met een breder publiek dan dat de buurman normaal gesproken heeft. Anderzijds betekent het wel dat de beleving van de bewoners niet aansluit op de berichtgeving in de krant. Soms is dat niet erg, omdat het natuurlijk ook voor de bewoners interessant is om over de financiële gevolgen van een project te lezen. Uiteindelijk is het voor de representativiteit wel belangrijk dat het niveau van de bewoner aan bod komt. Wat voor gevolgen hebben maatregelen voor de directe betrokkenen, wat vertelt de buurman de volgende dag aan zijn buurvrouw?

6.4 Representativiteit

In de vorige paragrafen is de media-agenda vergeleken met de werkelijkheid zoals die ervaren wordt door bewoners uit de wijken Klarendal en Overvecht. In krantenberichten wordt meer gedaan dan alleen registreren van feiten. De krantenartikelen zijn een verbeelding van een aspect van de realiteit. De vraag die in deze paragraaf beantwoord wordt is dan ook: reflecteren de kranten de kenmerken van de werkelijkheid? De berichten in de kranten volgen een bepaalde thematiek, die terug te voeren valt op de problemen en uitdagingen in de wijk. De bewoners bekijken de wijk vanuit een heel ander perspectief waarin woongenot en sociale contacten centraal staan. Het beeld dat de media creëren is gebaseerd op de meer sensationele gebeurtenissen en plannen in de wijk. De thematiek in de dagbladen zorgt ervoor dat de bewoners de berichtgeving over hun wijk als te negatief beschouwen. In de berichtgeving komen de bewoners niet vaak aan bod en de berichtgeving beperkt zich vaak tot berichten zakelijk van toon en zonder context. De berichtgeving van de wijken is representatief als het gaat om de thema's over beleid en incidenten. Deze thema's krijgen veel aandacht. De berichtgeving in de landelijke dagbladen is niet representatief als het gaat om sociale thema's zoals samenleven en wonen. In de media wordt een wijk beschreven aan de hand van zaken die in het oog springen. Het negatieve beeld dat uit deze berichten ontstaat verschilt met de waardering van de bewoners, omdat zij op andere aspecten nadruk leggen, bijvoorbeeld de contacten met de burens, tegenover veiligheid en projecten in de wijk.

De berichtgeving over Klarendal en Overvecht valt niet los te zien van het Nederlandse discours over steden en herstructurering. Mediaberichten zijn geen signaal bestaande uit stukjes informatie maar zijn een onderdeel van complexe ideologische discoursen (Burgess, 1990) Het discours vormt het kader waarin interpretaties gevormd worden.

In het Nederlandse discours worden steden gezien als een bron van economische groei. De nadruk wordt gelegd op de stad en het bieden van kansen aan bewoners. De aandacht die er in berichtgeving over Klarendal en Overvecht voor de aanpak van de prachtwijken is, past binnen dit discours. In de berichtgeving is weinig aandacht voor de context van de incidenten en de plannen in het kader van de herstructurering. Het aanpakken van de overlast staat centraal. Dit past binnen het meer repressieve discours van de stadvernieuwing dat door Justus Uitermark (2005) wordt beschreven. Het progressieve stedelijke beleid waarbij er gesproken wordt over de achterliggende oorzaken van onaangepast gedrag is vervangen, door een beleid waarin het aanpakken van overlast centraal staat.

Het discours is niet statisch maar wordt juist door de groepen onderhevig aan het discours continue bevestigd en veranderd. De media zijn onderdeel van het discours en zijn ook een constructieve kracht hierbinnen. De Nederlandse wijken zijn uiteindelijk het voortdurende begin en het eindpunt van het discours. De media berichten over de wijk, de bewoners praten over hun wijk, beleidsmakers schrijven nota's en financieren projecten voor de wijk. Deze interpretaties van de wijk komen samen en leiden tot gedeelde neigingen. Als mensen de balans opmaken, dan spelen deze discoursen een rol. Waar gaan we wonen? Overvecht of toch Kanaleneiland.

6.6 Conclusie

De media spelen een belangrijke rol in de samenleving. Ze verzamelen informatie, interpreteren dat en beïnvloeden het publiek met hun berichtgeving. In dit hoofdstuk is gekeken hoe representatief de berichtgeving van de Nederlandse dagbaden over Klarendal en Overvecht in 2007 was. De berichtgeving gaat veel over incidenten of de projecten die zijn gericht op het verbeteren van de wijk. De context waarin deze incidenten gebeuren en de achtergronden van de projecten komen weinig aan bod. De bewoners worden soms geciteerd, maar het zijn vooral de beleidsmakers en de professionals die aan het woord komen. Het gevolg is dat er een negatiever beeld ontstaat in de berichtgeving over de wijken, dan dat de bewoners ervaren. De bewoners denken vooral aan hun directe woonomgeving, terwijl de berichtgeving te plaatsen is binnen het discours waarin economische groei en het aanpakken van overlast centraal staat.

7. Gevolgen voor de theorie over de stedelijke vernieuwing

7.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk is vastgesteld dat de berichtgeving over de Vogelaarwijken zich concentreert op een aantal thema's die te maken hebben met de problemen in de wijk. Wat betekent dit voor de manier waarop de partijen in de stedelijke vernieuwing met de media moeten omgaan? In 2007 werd de lijst met de veertig Vogelaarwijken bekend gemaakt. Er was veel discussie over de samenstelling van de lijst, maar de rangorde van de meest en minst leefbare wijken van de lijst is niet bekend gemaakt. Een journalist van RTL heeft in een rechtszaak beroep gedaan op de Wet Openbaarheid Bestuur om inzage te krijgen in een vertrouwelijke brief van Vogelaar aan de kamer. Uit de brief valt af te leiden welke wijk het allerslechtste van de 40 wijken is. Minister Vogelaar is tegen de uitspraak van de rechter dat de rangorde moest worden vrijgegeven, in beroep gegaan. "De aandacht zou dan alleen nog maar op de slechtste wijken komen te liggen waardoor bewoners gestigmatiseerd worden" (Ministerie van VROM, 2008). Op het moment van schrijven is de uitspraak van de hoge raad nog niet bekend, maar de kwestie is een goede illustratie van de dilemma's waar beleidsmakers, journalisten en bewoners mee te maken hebben. De journalisten willen de feiten boven tafel krijgen, de minister denkt aan de gevolgen van de bekendmaking en voor een paar duizend Nederlanders kan het betekenen dat ze de volgende morgen wakker worden in de slechtste wijk van Nederland. In dit hoofdstuk wordt behandeld wat de bewoners, de beleidsmakers en de journalisten zouden kunnen doen om te zorgen voor een representatief beeld van de herstructureringswijken. Eerst zijn de journalisten aan de beurt, vervolgens wordt er gekeken naar de beleidsmakers. Als derde worden de mogelijkheden van de bewoners om het beeld te veranderen bekeken. Aan het einde van dit hoofdstuk wordt er gekeken wat de gevolgen zijn voor de theorie van de stedelijke vernieuwing.

7.2 De media

De media hebben bekendheid gegeven aan de problemen in de wijken. Maar zouden de media niet meer moeten doen? Getuige de verschillende pogingen om kranten te beginnen met alleen goed en inspirerend nieuws hebben mensen ook behoefte aan goed nieuws. Is het ook niet de taak van journalisten om het vertrouwen in de samenleving te bevestigen? Bij de beeldvorming over de wijken is het nieuws te verdelen in twee groepen, het landelijke nieuws zoals het nieuws over de ranglijst met veertig en lokaal nieuws. Bij het landelijke nieuws gaat het vaak over het beleid en de gevolgen daarvan. De berichtgeving is vaak algemeen over alle 40 wijken, door aandacht te besteden aan de gevolgen op wijkniveau kan het beeld genuanceerd worden.

Bij nieuws uit de wijk zelf is het effect op de beeldvorming van de specifieke wijk groter. De regionale of lokale verslaggever is dan de belangrijkste spil. Dr. Alexander Pleijter, communicatiewetenschapper aan de universiteit van Leiden, denkt dat de regionale dagbladen het internet zouden moeten benutten om de kloof tussen de burgers en de krant te verkleinen *"Toegankelijkheid naar lezers toe kan bevorderd worden door via de website kenbaar te maken wie de verslaggever in hun wijk is. Mensen kunnen dan gericht contact zoeken, berichtgeving aanvullen, bekritisieren, tips aanleveren en onderwerpen aandragen die in hun wijk leven. Op die manier kan de kloof tussen burgers en journalistiek verkleind worden en bieden journalisten hun lezers nieuwe mogelijkheden om betrokken te raken bij de krant"* (Pleijter, 2008). Op de website kan ook nieuws geplaatst worden over de wijken waar in de reguliere krant geen plek voor is. Nieuws dat niet groot genoeg is voor de papieren versie kan op de website op een herkenbaar deel speciaal over Klarendal of Overvecht worden geplaatst. Door bewoners te betrekken zal er meer aandacht komen voor het kleine nieuws uit de buurt en de wijken. Een stap verder zou zijn als journalisten zich in de wijk zouden vestigen. Een voorbeeld hiervan is de komst van de NCRV naar Klarendal. Hoewel bovenop het nieuws zitten geen garanties geeft voor een meer evenwichtige weergave, horen de journalisten

in de wijk niet alleen wat er in de wijk gebeurt, maar ervaren ze het ook. Dat leidt tot een ander perspectief bij de journalist. De journalist wordt daarmee een beetje wijkbewoner. Hoe gaat dit samen met de onafhankelijkheid die journalisten ook nodig hebben om bijvoorbeeld problemen aan de kaak te stellen? Levert dat op sommige momenten moeilijke dilemma's op? Deze vorm van participerende journalistiek vraagt daarom om passende professionele standaarden.

Het is voor de media belangrijk het contact met de lezer te verstevigen en om de lezer te betrekken in de berichtgeving over de wijk. Om deze manier is het mogelijk om mogelijke blinde vlekken in de berichtgeving in te kleuren met de verhalen uit de wijk.

7.3 Beleidsmakers

Het imago van de wijk is heel belangrijk bij de herstructurering. Herstructureringswijken hebben vaak een slechte naam. Daar kom je niet zo gemakkelijk vanaf. Het kan lang duren voordat een wijk waar vroeger veel problemen waren van het imago van slechte wijk af is. Het kan er allang prettig wonen zijn, toch staan in het gezamenlijke geheugen nog herinneringen aan overlast. Een bericht dat dan in de krant verschijnt over een incident bevestigt dan het bestaande beeld. Incidenten zijn vaak interessanter voor de media dan het feit dat de bewoners alweer een jaar of drie rustig wonen. Een positief beeld van de wijk is belangrijk voor allerlei verschillende beleidsmakers betrokken in de wijkontwikkeling.

Een voorbeeld dat het belang van een positief imago onderstreept heeft te maken met het marktaspect van herstructurering. De aanpassing van de woningvoorraad staat centraal in het herstructureringsproces. De verkoopprijs van woningen is afhankelijk van de reputatie van de wijk. Een positief imago van de buurt draagt bij aan de vraag naar de woningen. Nieuwe bewoners kun je niet alleen aantrekken met een grote advertentie in de krant, het gaat ook om de buurt, specifiek wat voor beeld de beoogde kopers van de buurt hebben.

In de stedelijke vernieuwing is veel aandacht voor de communicatie met verschillende partijen die meedoen aan het proces. In het bijzonder is er de laatste tijd veel aandacht voor de communicatie met de bewoners. Zij zijn naast de corporatie(s) en private partijen een van de hoofdrolspelers. In de laatste jaren wordt het vernieuwingsproces steeds meer bottom-up ingericht, er is meer aandacht voor de behoefte van de bewoners (Helleman, n.d.). Toch blijkt uit recent onderzoek naar de bewonersbetrokkenheid bij de totstandkoming van de wijkactieplannen (Van Hulst, 2008) dat bewoners in mate onvoldoende betrokken worden. Vaak werden bewoners wel gevraagd om te participeren, maar werden zij alleen gevraagd om de problemen aan te geven. Zij kregen niet de mogelijkheid om oplossingen aan te dragen. Daarnaast bleken de gemeenten maar weinig kanalen te gebruiken voor de participatie en deden ze weinig moeite om moeilijk bereikbare groepen te betrekken. Net als de media lijken de beleidsmakers een zelfde interesse in de problemen van de bewoners te hebben. Voor oplossingen kijken ze graag naar elkaar, net als in de media waar vaak ook deze professionals geciteerd worden. Het lijkt dus niet waarschijnlijk dat beleidsmakers het schaalniveau van de bewoners centraal gaan stellen als ze door de media gevraagd worden om te reageren. Toch geeft het niveau van de bewoner vaak een positiever beeld dan het beleid van de beleidsmaker dat er gericht op is achterstanden in te halen. Om media-aandacht te genereren voor onderbelichte aspecten in de wijk zouden de beleidsmakers gebruik kunnen maken van vernieuwende en innovatieve manieren om resultaten te presenteren zoals kunst, toneel en andere mediagenieke vormen. Ook is het belangrijk om de resultaten te laten zien. Media komen vaak op het moment dat het niet zo goed gaat in de wijk en komen daarna niet meer terug om verslag te doen van de verbeteringen. Het is daarom belangrijk om de successen te vieren.

7.4 De bewoners

Veel van de bewoners zijn van mening dat het nieuws bijna altijd negatief is, omdat dat de meeste nieuwswaarde heeft. Negatief nieuws over de herstructureringswijken kan bekendheid geven aan problemen, maar de bewoners vinden het niet altijd terecht als hun wijk negatief in het nieuws komt. Het is gebleken uit de analyse van de

berichtgeving dat zij niet vaak geciteerd worden in de dagbladen. Wat zijn alternatieven voor de bewoners om weerstand te bieden aan het heersende beeld? Ten eerste zijn er de huis-aan-huis bladen waarin meer aandacht is voor lokale activiteiten. Ook kunnen zij de wijkkrant gebruiken, het lokale blaadje dat in de meeste wijken gemaakt wordt door vrijwilligers met nieuws en activiteiten in de wijk. Een derde mogelijkheid is het gebruik van het internet, bijvoorbeeld op de regionale site zoals bedoeld in paragraaf 7.3. Het Landelijk Samenwerkingsverband Aandachtwijken heeft in december 2007 een praktijkdag georganiseerd rondom het thema imago. Op deze dag werd er gekeken wat actieve bewoners kunnen doen als hun wijk alleen maar negatief in het nieuws komt. De tips in box 3 zijn afkomstig van de actieve bewoners.

"10 tips van bewoners

- 1 Heb vertrouwen in je eigen kunnen.
- 2 Probeer bewoners met professionele ervaring te betrekken.
- 3 Maak gebruik van bestaande buurt- en wijkverbanden en verbindingen, ga netwerken.
- 4 Verdiep je in de werkwijze van partners in het proces, vraag uitleg.
- 5 Verdiep je in het vakjargon van de professionals, leer hun taal spreken.
- 6 Leg contacten met bestuurders, politici, functionarissen van corporaties, ook buiten het formele vergadercircuit.
- 7 Kom met originele en nieuwe ideeën: acties, initiatieven of projecten.
- 8 Blijf hameren op speerpunten van de bewoners, (bijvoorbeeld betaalbaarheid, terugkeer, wooncarrière, grijze werkgelegenheid).
- 9 Wrijving geeft glans, zonder dwarsliggers is 't slecht sporen.
- 10 Als je er niet uit komt, vraag ondersteuning.

10 tips voor een beter imago

- 1 Vraag je af welk imago jullie daadwerkelijk helpt.
- 2 Vraag je af bij wie je het imago wilt verbeteren en wat je daarmee wilt bereiken.
- 3 Leef je in in de belangen en beleving van de ander.
- 4 Erken je eigen behoefte om te klagen en stoom af te blazen en doe dat vooral bij mensen bij wie je het imago niet wilt of hoeft te verbeteren.
- 5 Erken je behoefte om het hele probleem volledig te vertellen en dwing jezelf om het vervolgens kort te houden.
- 6 Erken je behoefte om boos en strijdbaar te zijn, dat geeft soms een lekkere energie, maar pas op hoe dat overkomt op anderen.
- 7 Richt je aandacht op actieve oplossingen in plaats van problemen, dat communiceert veel leuker.
- 8 Heb vertrouwen in jezelf en elkaar, dat maakt jullie een leuke groep mensen.
- 9 Wees ongenueanceerd als dat moet en tactisch als het nodig is.
- 10 Bereid je goed voor als je naar buiten treedt. Vooral door te weten wat jullie willen." (Van Oort, 2007:18-19)

Box 3 Tips van actieve bewoners.

De uitkomst van deze praktijkdag was, dat het belangrijk is dat bewoners uitgaan van hun eigen kwaliteiten en zich bewust zijn wat zij bij de media willen bereiken. De bewoners in Overvecht en Klarendal zijn zich bewust van het imago dat hun wijk heeft. Er is echter een bepaald wantrouwen tegen de journalistiek. Journalisten zouden volgens veel bewoners alleen geïnteresseerd zijn in slecht nieuws. Wie vanuit deze redenatie vertrekt, gaat er echter ook al snel vanuit dat het voor bewoners onmogelijk is om een ander geluid te laten horen in de media. Voor strijdbare bewoners die een completer beeld van hun wijk willen laten zien zijn er echter wel routes die zij kunnen nemen om in samenwerking met de media of op eigen kracht het heersende beeld te veranderen, zoals eigen nieuws brengen via het internet.

7.5 Conclusie

De bewoners, beleidsmakers en de journalisten hebben allemaal verschillende mogelijkheden en verschillende belangen om het beeld van de herstructureringswijken te beïnvloeden. Een representatief beeld is belangrijk voor alle betrokkenen, maar een representatief beeld, waarin ook ruimte is voor de context van beleid en de gevolgen van bepaalde gebeurtenissen, ontstaat niet vanzelf. Dit vraagt van alle betrokkenen een inspanning. De journalisten moeten de wijk ingaan om ter plaatse indrukken op te doen. Beleidsmakers moeten zich beter bewust worden van het belang van een goede communicatie, omdat het wijkimago een factor is in het slagen van de stedelijke vernieuwing. De bewoners moeten er niet van uitgaan dat het nieuws over hun wijk altijd negatief hoeft te zijn. Zij kunnen ook vertellen wat zij belangrijk vinden en daarmee hun perspectief laten zien. Daarbij kan het internet een belangrijk rol spelen.

8. Conclusie

8.1 Inleiding

Het in de voorgaande hoofdstukken besproken onderzoek heeft zich gericht op het verkrijgen van inzicht in de representativiteit van de berichtgeving over herstructureringswijken en de gevolgen daarvan. In dit laatste hoofdstuk worden de conclusies van dit onderzoek gepresenteerd. Eerst wordt er een kernachtige samenvatting gegeven van de voornaamste bevindingen uit de vorige hoofdstukken. Daarna worden de belangrijkste conclusies gepresenteerd aan de hand van een model. In paragraaf 3 wordt er gereflecteerd op het onderzoek. Er wordt beschreven wat tekortkomingen van het onderzoek zijn en hoe deze in de toekomst opgelost kunnen worden. In de laatste paragraaf wordt er aandacht besteed aan mogelijk vervolgonderzoek.

8.2 Hoofd- en deelvragen

In dit onderzoek is onderzocht of dagbladen een representatief beeld geven van de leefbaarheid in herstructureringswijken. Met andere woorden, of het beeld dat de kranten gaven van Overvecht en Klarendal ook overeenkomt met de werkelijkheid zoals die ervaren wordt door de bewoners. De doelstelling is dan ook:

Het doel van dit onderzoek is de theorie over de communicatie met de media in de stedelijke vernieuwing verder te helpen ontwikkelen, door inzicht te geven in de representativiteit van de berichtgeving in Nederlandse dagbladen over de herstructureringswijken Klarendal in Arnhem en Overvecht in Utrecht in de periode van januari tot en met december 2007.

Om deze doelstelling te bereiken is er eerst een theoretisch kader gevormd. Er is onderzocht hoe in de verschillende stromingen van het mediaonderzoek in de geografie om wordt gegaan met de representatie van plaatsen in de media. In de geografie is er lang weinig aandacht besteed aan alledaagse teksten en beelden, terwijl deze bronnen juist belangrijk zijn. Zij vormen de achtergrond van de verschillende interpretaties die mensen met elkaar delen. De media kunnen de aandacht van het publiek richten doordat zij een selectie maken van het nieuws en de belangrijke gebeurtenissen. De agendasetting theorie uit de communicatiewetenschappen geeft hier handen en voeten aan. Volgens deze theorie bepalen de media waar het publiek het over heeft, maar de media zouden op hun beurt weer informatie over de werkelijkheid moeten verschaffen. De relatie tussen media en publiek moet in context worden gezien. De Amerikaanse onderzoeken naar de Inner City laten zien dat de berichtgeving over de Inner City niet los te zien valt van het grotere discours over de stad en over vernieuwing. Het discours over de stad vormt een kader waarbinnen interpretaties over de wijken ontstaan. In Nederland wordt in het stedelijke discours de stad gezien als een bron van economische groei. De nadruk wordt gelegd op de economische vitaliteit van de stad en het bieden van kansen aan bewoners. Binnen het discours van de stadsvernieuwing is een meer repressieve aanpak van stedelijke problemen de trend.

Uit de theorie is gebleken dat het beeld dat de media construeert invloed zal hebben op de perceptie van herstructureringswijken in de samenleving. De media participeren in een proces waarbij betekenis gevormd en uitgewisseld wordt. De berichtgeving is daarbij niet los te zien van het discours. Het discours is altijd op de achtergrond als journalisten en redacteuren beslissingen maken over welke onderwerpen ze berichten en welke invalshoek zij daarbij kiezen.

Nieuwsberichten lijken objectief de waarheid weer te geven, maar nieuwsberichten zijn een gevolg van een heel aantal keuzes die door de journalist zijn gemaakt. Niet alleen is de gebruikte taal nooit waarde vrij, maar ook de zogenaamde frames sturen het publiek in de richting van een bepaalde interpretatie. Om de representativiteit van de berichtgeving te bepalen is de media-agenda vergeleken met de situatie in de wijken. Daarvoor is eerst bepaald wat de media-agenda op het gebied van herstructureringswijken is. Er is een selectie gemaakt van krantenartikelen over

Overvecht en Klarendal. Door middel van kwalitatieve inhoudsanalyse is de thematiek en het taalgebruik in de artikelen onderzocht. Uit de analyse blijkt dat het beeld in de berichtgeving vooral bepaald wordt door de thema's in de berichtgeving. De manier waarop er over de wijken wordt geschreven, het taalgebruik, de verwijzingen naar afkomst of klasse laten geen bijzonder beeld voor de herstructureringswijken zien. Er worden geen denigrerende beschrijvingen of negatieve toon gebruikt, zoals misschien wel was verwacht. Wel komen er veel beleidsmakers en professionals aan het woord in verhouding met het aantal bewoners. In Klarendal waren er drie thema's die belangrijk waren in de berichtgeving. Over de aanwijzing van Klarendal als aandachtswijk en alles wat daar mee te maken had is veel geschreven. De drugsoverlast en andere incidenten in de wijk waren ook dankbare onderwerpen voor de dagbladen. Tot slotte besteden de journalisten van de dagbladen veel aandacht aan de week van uitzendingen die hun collega's van de NCRV in de wijk hebben gemaakt.

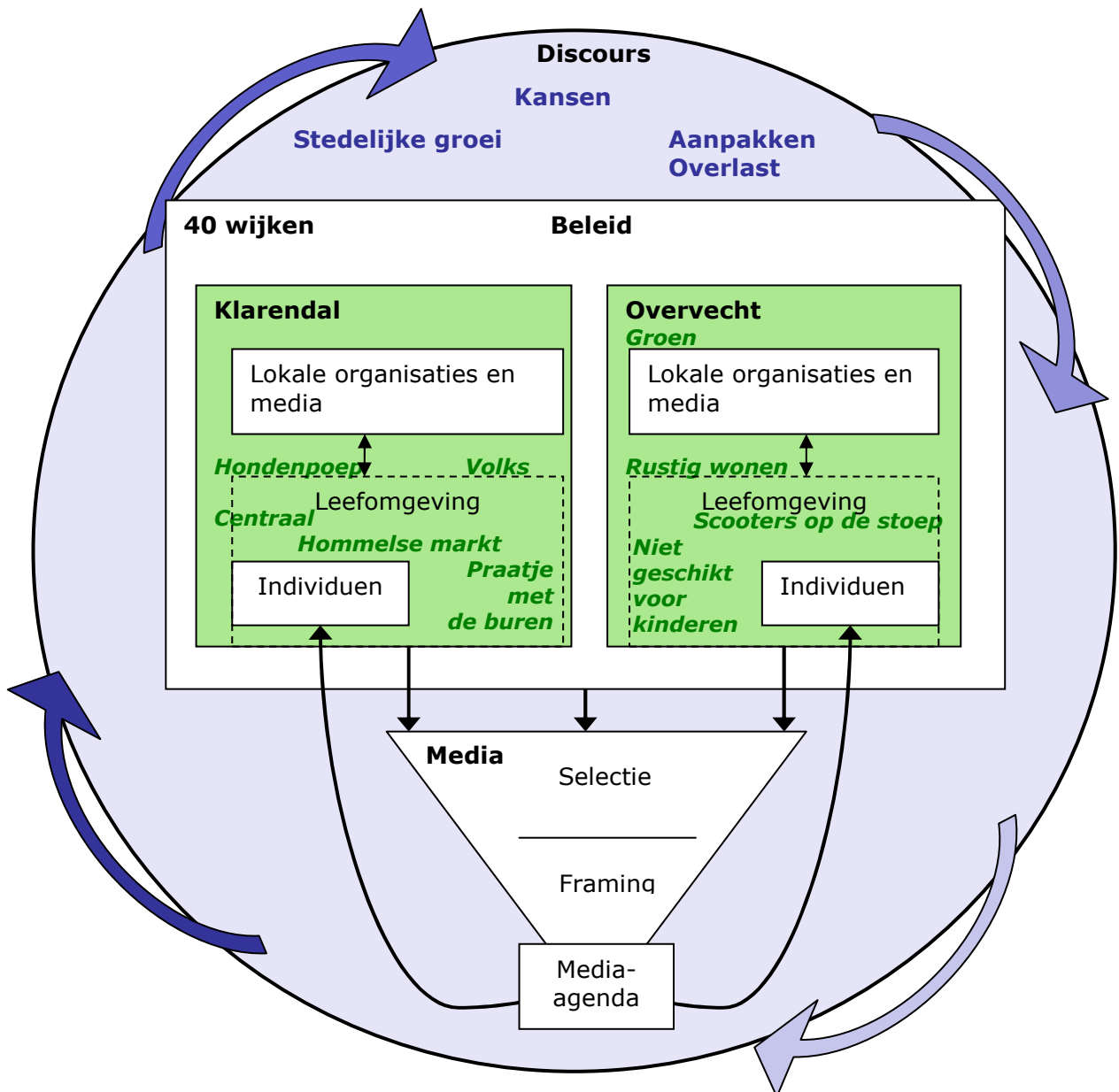
In Overvecht gaan er ook veel artikelen over het feit en de gevolgen van dat Overvecht op de lijst met veertig wijken van Vogelaar is beland. Een ander belangrijk thema is de opvoeding én de overlast van kinderen in de wijk. Dit thema waarin het onder andere over misbruik gaat is het enige thema waarin het taalgebruik soms hard is, er wordt bijvoorbeeld gesproken van Marokkaanse 'ettertjes'. Het derde thema betreft incidenten in de wijk variërend van een gaslek tot een man die met een geweer in de lucht schoot. Er kan dus geconstateerd worden dat op de media-agenda over de herstructureringswijken vooral de spannende incidenten, overlast en beleidsthema's staan die vaak gerelateerd zijn aan de problemen in de wijk.

De werkelijke situatie in de wijken is natuurlijk veel complexer dan dat de dagbladen kunnen weergeven. Voor de bewoners van de wijk is deze complexe werkelijkheid echter gewoon de buurt waar ze boodschappen doen. Om de werkelijke situatie in de herstructureringswijken in kaart te brengen zijn de bewoners gevraagd naar hun beeld van de wijk. Door middel van een enquête is de bewoners gevraagd wat voor hun de belangrijkste gebeurtenissen van 2007 waren en wat ze vonden van de mediaberichtgeving. Ook zijn er een twintigtal bewoners geïnterviewd waarin ze hun verhaal over de wijk konden vertellen. De Klarendallers en de Overvechtenaren hebben verteld over hun ergernissen, wat ze missen in de wijk en waarom ze willen verhuizen. Natuurlijk hebben de bewoners van Overvecht ieder een eigen beleving van hun prachtwijk, maar ze vinden het vooral belangrijk of ze er prettig wonen, dat het er rustig is en dat de kinderen rustig lekker buiten spelen. De bewoners zijn trots op het groen in de wijk en soms op hun woning. Ook ervaren mensen in bepaalde gebieden overlast, dat gaat soms om rotzooi, soms over de kinderen en de opvoeding daarvan. Voor de bewoners van Klarendal is het sociale aspect van de wijk vooral erg belangrijk. Het contact met de buurt en de burens vinden zij heel belangrijk. Naast de contacten in de buurt vinden de bewoners het belangrijk dat hun buurt er netjes uitziet, zonder troep en hondenpoep. Ze ergeren zich aan troep en hondenpoep. De uitzending die de NRCV een week lang vanuit Klarendal maakte, heeft niet zoveel indruk gemaakt in de wijk. Het is duidelijk dat de verhalen van de bewoners heel anders zijn dan dat je op basis van de berichtgeving in de krant misschien zou verwachten. Dit komt doordat in de berichtgeving de context waarin de incidenten gebeuren en de achtergronden van de projecten weinig aan bod komen. Daardoor komen de directe woonomgeving, het praatje met de burens, de zaken die voor de bewoners centraal staan weinig voor in de berichtgeving. De bewoners worden soms geciteerd, maar het zijn vooral de beleidsmakers en de professionals die aan het woord komen. Het gevolg is dat er een negatiever beeld ontstaat dan dat de bewoners ervaren.

Het beeld dat ontstaat in de berichtgeving is te plaatsen binnen het Nederlandse stedelijke discours waarin economische groei en het aanpakken van overlast centraal staat. Dit betekent niet dat het beeld van de herstructureringswijken daarmee altijd vast ligt. Het is mogelijk om een tegengeluid te laten horen. Journalisten kunnen er voor zorgen dat de berichtgeving beter aansluit op de beleving van de bewoners. Om dat te bereiken kunnen de journalisten vaker de wijk in gaan, maar ook kunnen de bewoners via het internet zelf een bijdrage leveren. Nieuws dat niet groot genoeg is de papieren versie kan op een herkenbaar deel van de website worden geplaatst. Als beleidsmakers

zich bewust zijn van het belang van een goed wijkimago, kunnen zij in de communicatie daar rekening mee houden. Door successen te vieren, goede resultaten te laten zien en daar een originele presentatie voor te gebruiken kan er een positief beeld worden neergezet. De bewoners vinden dat hun wijk te negatief in het nieuws komt. Het is gebleken uit de analyse van de berichtgeving dat zij niet vaak geciteerd worden in de dagbladen. Hoe kunnen de bewoners dan toch weerstand bieden aan het heersende beeld? Zij kunnen hun verhaal verspreiden in een wijkkrant of via het internet.

De onderstaande figuur geeft de belangrijkste conclusies schematisch weer. De wijken bestaan uit individuele inwoners die ieder een eigen perceptie hebben, daarbij is hun leefomgeving het belangrijkste. In de wijken zijn lokale organisaties en media actief. De beide wijken, Klarendal en Overvecht behoren tot de veertig wijken waar extra aandacht voor is. Zij hebben allebei met het bijbehorende beleid en de aandacht die daarmee samen gaat te maken. De media selecteren uit de stroom van informatie onderwerpen die interessant zijn voor hun publiek. Daarbij wordt het verhaal geframed. Door middel van het taalgebruik, de gekozen citaten en de kop wordt het verhaal geïnterpreteerd door de journalist. Bij elkaar opgeteld vormen de berichten de media-agenda.

Figuur 15 De representativiteit van de berichtgeving.

De bewoners lezen deze berichten over hun wijk, die niet perse meer over hun leefomgeving gaan. Er komen namelijk uiteindelijk vaak berichten uit de selectieprocedure die over de onderwerpen beleid en incidenten gaan. De manier waarop er over de wijk, de overlast en de herstructurering wordt geschreven en gesproken valt niet los te zien van het stedelijke discours dat in het teken staat van economische groei en het aanpakken van overlast. Dit discours is constant in beweging en wordt van binnenuit gevormd door alle verhalen, berichten en beleidsstukken. Dat betekent dat het discours uiteindelijk gevormd wordt door de genoemde actoren zelf: de manier waarop zij over de wijk praten bepaald het beeld van de wijk. De bewoners van de wijk hebben echter minder mogelijkheden om het beeld van de wijk te beïnvloeden dan de journalisten, omdat de media het portaal vormen naar een groter publiek. Bewoners hebben het gevoel dat de media alleen maar negatief nieuws willen brengen, wat niet past binnen hun complexe beeld van hun leefomgeving, waarin zij meer veel meemaken dan dat er geschreven wordt over de wijk door de journalisten. Bewoners kunnen echter met lokale organisaties en media proberen hun perspectief op de wijken meer centraal te stellen. Daarbij kunnen zij de traditionele media omzeilen, bijvoorbeeld door een eigen initiatief op het internet op te starten, zoals een site, maar zij kunnen ook samenwerken met de journalisten, zodat zij de bestaande berichtgeving aanvullen. De representativiteit van de berichtgeving is erbij gebaat als er mensen met verschillende achtergronden meeschrijven aan de verhalen over de wijk. Uiteindelijk zal dan een meer genuanceerd beeld en waarschijnlijk ook een positiever beeld ontstaan waar alle betrokkenen bij gebaat zijn.

8.3 Reflectie

In deze paragraaf wordt er gereflecteerd op het onderzoek. In de reflectie wordt er vanuit een inhoudelijke, methodologische en maatschappelijke invalshoek naar het onderzoek gekeken.

Vanuit een inhoudelijke perspectief moet als eerste worden geconstateerd dat de doelstelling van dit onderzoek bereikt is. In de analyse is gebruikt gemaakt van de agendasetting theorie. Deze theorie is heel bruikbaar vanwege de eenvoud, het verondersteld een werkelijkheid, een media-agenda en een publieksagenda. De eenvoud van het model maakt het mogelijk om de representativiteit van de media te onderzoeken. De werkelijkheid is echter heel gecompliceerd, zelfs op wijkniveau. In dit onderzoek is de werkelijkheid geconceptualiseerd als het beeld van de bewoners. Om recht te doen aan de krachten die de berichtgeving beïnvloeden is de wijk geplaatst binnen het stedelijke discours. Door de verschillende theorieën te combineren is het mogelijk geweest om op een zinvolle manier de representativiteit van de beeldvorming in de media te conceptualiseren. De doelstelling is dus bereikt, maar daarmee is niet alles gezegd over het onderwerp herstructureringswijken in de media. Door dit onderzoek is het duidelijk geworden dat veel wijkbewoners vinden dat hun wijk te negatief in de media komt, maar dat niet geconcludeerd kan worden dat de media voortdurend een negatieve toon hebben of alleen bij schietpartijen naar de wijken komen. Het beeld dat de bewoners van de wijk hebben betreft andere thema's, dan die in de media centraal staan. In dit onderzoek is nog niet onderzocht wat de bewoners graag terug zouden zien komen in de media. Ook is er nog niet onderzocht hoe de berichtgeving over de wijken ontstaat en hoe de relaties tussen de journalisten en de wijk zijn.

In dit onderzoek is er gebruikt gemaakt van inhoudsanalyse. Doordat er gekozen is voor een kwalitatieve inhoudsanalyse zijn ook de nuances in de berichtgeving en de persoonlijke verhalen van de bewoners in dit onderzoek meegenomen. De keuze voor een kwalitatieve aanpak is de juiste gebleken, omdat zowel de berichtgeving als het beeld van de bewoners dusdanig complex bleken, dat zij niet gemakkelijk in grafieken en meerkeuzevragen uitgedrukt zouden kunnen worden. Twee andere belangrijke keuzes wat betreft de methodologie zijn de keuzes geweest voor het jaar 2007 en de landelijke dagbladen. Van de berichtgeving is er een steekproef genomen van het jaar 2007. Het was interessant geweest om een langere periode te onderzoeken, omdat er dan wellicht een ontwikkeling van het beeld te zien was geweest. Heeft bijvoorbeeld de aanwijzing tot

Vogelaarwijk een invloed gehad op de berichtgeving? De onderzoeker is heel benieuwd naar de media-agenda van de landelijke en regionale televisiezenders en wat voor rol het internet bij de beeldvorming over de wijken speelt.

Dit onderzoek is begonnen rondom de tijd dat minister Vogelaar de 40 probleemwijken bekend maakte. Het onderwerp is nu nog steeds maatschappelijk relevant, nu de eerste resultaten van de extra inspanningen bekend worden. Hoe ontwikkelt de beeldvorming van de wijken zich nadat de wijkactieplannen straks uitgevoerd zijn?

8.4 Vervolgonderzoek

In de voorgaande paragraaf is er gereflecteerd op het onderzoek. Door de beperkte omvang van dit onderzoek zijn er punten die in het vervolgonderzoek uitgebreid zouden kunnen worden. Ten eerste zou het onderzoek naar het beeld van de media uitgebreid kunnen worden naar meerdere jaren. Als het onderzoek bijvoorbeeld 15 jaar zou omvatten, dan zou er kunnen worden bekeken of er thema's continue hoog op de media-agenda staan, of dat de berichtgeving mee verandert met de wijk als deze verbetert of juist afglijdt. Dan zou ook kunnen worden onderzocht welke invloed de berichtgeving heeft op de wijk. Wat gebeurt er op de langere termijn, nadat journalisten een probleem aan de kaak hebben gesteld? De relatie tussen het beleid, de media en de wijk zou dan onderzocht kunnen worden, omdat de besluitvorming over beleid en de projecten in de wijk vaak veel langer duren dan een jaar. Ten tweede zouden ook andere media zoals televisie en het internet in het onderzoek kunnen worden opgenomen. Er kan dan worden vergeleken hoe zij over de wijken berichten. Ieder medium stelt namelijk andere eisen aan de inhoud. Het internet biedt bijvoorbeeld veel kansen voor interactie en biedt ruimte aan meningen, die geen plekje hebben in de traditionele media. De televisie gebruikt veel meer dan de dagbladen beelden om een verhaal te vertellen. In dit onderzoek is er vooral gekeken welke woorden er gebruikt worden. Welke beelden worden gebruikt als het gaat om oude stadswijken?

Los van de beperkingen die in een volgend groter onderzoek aangepakt kunnen worden zijn er ook interessante mogelijkheden voor vervolgonderzoek naar aanleiding van de resultaten. Uit de flip-over enquête is gebleken dat veel bewoners van de twee wijken de berichtgeving over hun wijk als te negatief beoordelen. Dit was opvallend, maar het ging hierbij maar om een relatief kleine groep geënquêteerden. Het is interessant om dit te onderzoeken onder een grotere populatie door middel van een a-selecte steekproef. Ook is het interessant om te onderzoeken wat de bewoners dan schijnbaar missen in de berichtgeving en waardoor zij denken dat dat komt.

Er is geconcludeerd dat het beeld van wijken niet vanzelfsprekend is. Het dominante beeld kan door beleidsmakers, journalisten en bewoners worden aangevuld. Daarbij is vooral de interactie tussen de bewoners en de media belangrijk. Vervolgonderzoek zou kunnen aantonen wat bestaande initiatieven op dit gebied opleveren. Wat voor berichtgeving brengt de journalist die in de wijk woont en hoe functioneert hij binnen zo'n wijk? Wat voor reacties krijgt een krant als bewoners zelf nieuws mogen plaatsen op een wijkwebsite? Dit soort initiatieven zouden ervoor kunnen zorgen dat het beeld van de wijken meer representatief wordt, omdat er vanuit verschillende perspectieven over de wijk wordt geschreven. Vervolgonderzoek zou moeten uitzoeken of dat ook echt het geval is.

Literatuurlijst

- Beauregard, R.A. (1993). *Voices of Decline: The Postwar Fate of U.S. Cities*. Cambridge MA: Blackwell.
- Böke, N. (2007). *De invloed van media op vooroordelen*. Retrieved October 14, 2007, from <http://www.denieuwereporter.nl/?p=1131>.
- Bonte avond creëert gevoel van saamhorigheid in de wijk. (2007, May 16). *Arnhemse Koerier*, p.36.
- Bowden, M.J. (1976). The Great American Desert in the American Mind: the Historiography of a Geographical Notion, In Lowenthal, D. & Bowden, M.J. (Eds) *Geographies of the Mind*, New York, U.S.A.:Oxford University Press, 119-148.
- Bromet en dochters (Producer), & Bromet, F. (Director), (2007, 29 October). *Klarendal Tranendal* [Television broadcast]. Hilversum, the Netherlands: NCRV, Retrieved from http://www.bromet.nl/common/scripts/playMM.php?name=Video&url=http://cgi.omr.oep.nl/cgi-bin/streams?id/NCRV/serie/AUTO_NCRVDOKUMENTKLARENDALTRANEN/NCRV_1269114/bb.20071029.asf.
- Burgess, J.A. (1978). *Image and Identity, a study of urban and regional perception with particular reference to Kingston upon Hull*, Occasional Paper in Geography No 23, Hull, England: University of Hull.
- Burgess, J.A. (1985). News from nowhere: The press, the riots and the myth of the inner city. In J. Burgess & J. R. Gold (eds.), *Geography, the media and popular culture* (139-161). New York: St. Martin's Press.
- Burgess, J.A. (1990). The Production and Consumption of Environmental Meanings in the Mass Media: A Research Agenda for the 1990s, *Transactions of the Institute of British Geographers, New Series*, 2, 139-161.
- Cazander, R., Kooistra, M. and Logger, B. (2007, April 20). Het is 8 en het vecht, zwerft en steelt. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1301368/Het_is_8_en_het_vecht_zwerft_en_steelt.html.
- Cazander, R. (2007, November 12). Overvecht strijdt voor parkje. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1816891/Overvecht_strijdt_voor_parkje.html.
- Cole, J.P. and Whysall, P. (1968). Places in the News: a Study of Geographical Information, *Bulletin of Quantitative Date for Geographers*, 17.
- Darby, H.C. (1948). The Regional Geography of Thomas Hardy's Wessex, *Geographical Review*, 38, 426-443.
- De Beus, J. (2001). Een primaat van politiek, Amsterdam: Vossiuspers UvA. Retrieved May 11, 2008, from [http://home.medewerker.uva.nl/j.w.debeus/bestanden/oratie%20\(2001\).doc](http://home.medewerker.uva.nl/j.w.debeus/bestanden/oratie%20(2001).doc).
- De Boer, C. & Brennecke, S. (2003). *Media en publiek : theorieën over media-impact*, Amsterdam: Boom.
- De Groot, N. (2007, October 2). Oude Noorden glijdt af naar pauperwijk; Van vijfje naar dikke vier. *De Telegraaf*, p. 34.
- De Hoog, M. (2007, february 2). Afkicken? Dan eerst maar eens goed eten. *Volkskrant*, p.2.
- De Jong, W. (2007, October 31). In Klarendal; TV Wim de Jong. *Volkskrant*, p.18.
- DE LIJN, Bureau voor Ruimtelijke Ontwikkeling en Volkshuisvesting, (1993). *Communicatie bij stedelijke vernieuwing, De toren van Babel*, Den Haag: Rijksplanologische Dienst.
- De raad voor de journalistiek, journalistieke ethiek (n.d.), Retrieved 11 March 2006 from <http://www.rvdj.be/ethiek.php>.
- Dieleman, D., Twint, H. (Producers), & Jennekens, F., Hogenboom, E. Erik (Directors), (2007, 17 April). *Premtime* [Television broadcast]. Hilversum, the Netherlands: NPS, Retrieved from <http://player.omroep.nl/?afIID=4389217&md5=0cf31df3ed5ab3e14116f39e7e4da5d8>.
- 'Drugsoverlast door café De Pöskes? Hallo, dit is de Hommelseweg hoor!' (2007, April 18). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/>

- voorpagina/arnhem/1321974/Drugsoverlast-door-cafe-De-Poskes-Hallo-dit-is-de-Hommelseweg-hoor.ece.
- Eisinger, P. (2000). The politics of bread and circuses: building the city for the visitor class. *Urban Affairs Review*, 35(3), 316–33.
- Ergernis groeit over weg naar uitvoering van Vogelaarplannen. (2007, December 13). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2231989/Ergernis-groeit-over-weg-naar-uitvoering-van-Vogelaarplannen.ece>.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and punish: the birth of the prison*, London, England: Allen Lane.
- Gasher M, (2006). The geography of news project, Department of Journalism, Concordia University, Retrieved October 21, 2007 from <http://journalism.concordia.ca/faculty/gasher/methodology.php>.
- Gemeente Arnhem (2007). Wijkactieplan Klarendal, Retrieved 20 Januari 2008 from http://www.arnhem.nl/sites/userfiles/other/WAP_Klarendal_pdf2.pdf.
- Gemeente Utrecht (2003). Wijkvisie Overvecht 2003-2013. Utrecht: Gemeente Utrecht.
- Gemeente Utrecht (2007). Doe mee in Overvecht, Wijkactieplan Overvecht, Retrieved 20 Januari 2008 from http://www.kei-centrum.nl/websites/kei/files/KEI2003/Projecten/Utrecht_Overvecht_Wijkactieplan.pdf.
- Goodey, B. (1971). *Perception of the environment*, Occasional Paper 17, Centre for Urban and Regional Studies, Birmingham, England: University of Birmingham.
- Goodey, B. (1974). *Images of Place*, Occasional Paper 17, Centre for Urban and Regional Studies, Birmingham, England: University of Birmingham.
- Harrison, T. (1961). *Britain Revisited*, London, England: Gollancz.
- Helleman, G. (n.d.). KEI-overzicht: Bewonersparticipatie Retrieved November 1, 2008 from http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=2514.
- Hopstaken, E-J. (2003). Communiceren bij stedelijke vernieuwing. Rotterdam: KEI. Retrieved October 21, 2007, http://www.keicentrum.nl/view.cfm?page_id=2059.
- Holsti, O. R. (1969). *Content Analysis for the Social Sciences and Humanities.*, Reading, MA, Verenigde Staten: Addison-Wesley.
- Huisman, C., (2007, September 23). 'Vogelaarwijk' als decor voor rapclip; Toneel, film en muziek in Utrechtse wijken Ondiep, Overvecht, Zuilen, Kanaleneiland en Lombok. *Volkskrant*, p.11.
- Jackson, R. H. (1972). Myth and Reality: Environmental Perception of the Mormon Pioneers, *Rocky Mountain Social Science Journal*, 9, 33-38.
- Jenkin, A. (1984). Looking at Contemporary China, a paper for the International Television Studies Conference, London, England: British Film Institute.
- Kariel, H.G Rosenvall (1978). Circulation of Newspaper News within Canada, *Canadian Geographer*, 22, 85-111.
- Karlins, M., Coffman, T.L. & Walters, G. (1969). On the Fading of Social Stereotypes in Three Generations of College Students, *Journal of Personality and Social Psychology*, 13, 1-16.
- Kei kenniscentrum stedelijke vernieuwing. (2007). *Utrecht neemt maatregelen tegen hangjongeren Kanaleneiland*. September 25, 2007, Retrieved October 2, 2007, from http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1893&item_type=nieuws&item_id=2683.
- Kei kenniscentrum stedelijke vernieuwing (2007a). Dossier Rijksbeleid, Arnhem, Klarendal. Retrieved October 2, 2007, from http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1897&item_type=project&item_id=310.
- Kei kenniscentrum stedelijke vernieuwing (2007b). Dossier Rijksbeleid, Utrecht, Overvecht, Retrieved October 2, 2007 from http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1897&item_type=project&item_id=218.
- 'Klarendal leerschool voor het leven'. (2007, August 30). retrieved March 24, 2008. *De Gelderlander*. from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1813253/Klarendal-leerschool-voor-het-leven.ece>.

- Kleinhans, R.J. (2005). Sociale implicaties van herstructurering en herhuisvesting, Delft: Dup Science, Retrieved 30 October 2007 from www.os.amsterdam.nl/pdf/2006_ob_wonen_15.pdf/.
- KORT NIEUWS: UTRECHT: Jongen dood bij botsing viaduct. (2007, April 30). *Algemeen Dagblad*, p.8.
- Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*, Thousand Oaks: Sage.
- Leeflang, G. (2008, October 20). Hangjongeren Orden boezemen angst in, De Stentor editie Apeldoorn, retrieved October 22, 2008 from <http://www.destentor.nl/regio/apeldoorn/apeldoorn/3899371/Hangjongeren-Orden-boezemen-angst-in.ece>.
- Lees, L. and Demeritt, D. (1998). Envisioning 'the livable city': the interplay of 'Sin City' and 'Sim City' in Vancouver's planning discourse, *Urban Geography*, 19(4), 332-59.
- Lees, L. (2004). Urban geography: discourse analysis and urban research, *Progress in Human Geography*, 1, 101-107.
- Ley, D. (1974). *The black Inner City as Frontier Outpost*. No. 7 of Monograph Series Washington, DC: Association of American Geographers.
- Lowenthal, D. (1961). Geography, experience and imagination: towards a geographical epistemology, *Annals of the Association of American Geographers*, 51, 241-260.
- Lowenthal, D. (1976). Heroes and History: a Commentary, In Moore, G.T. & Gollidge, R.G. (Eds) *Environmental Knowing*, Stroudsburg, U.S.A :Dowden, Hutchinson and Ross, 291-293.
- Lupi, T. (2007). Van probleemwijken naar krachtstad, *Agora*, 23(3), 4-7.
- Man slaat hoofd ex tegen kastje. (2007, August 29). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1808232/Man-slaat-hoofd-ex-tegen-kastje.ece>.
- Marlet, G. & C. van Woerkens (2007). Atlas voor gemeenten 2007, thema cultuur. Utrecht: Stichting Atlas voor gemeenten.
- Martin, D.G. (2000). Constructing Place: Cultural Hegemonies and Media Images of an Inner-City Neighborhood, *Urban Geography*, 5, 380-405.
- Martin, D. McCann, E & Purcell, M. (2003) Space, Scale, Governance, and Representation: Contemporary Geographical Perspectives on Urban Politics and Policy, *Journal of Urban Affairs*, Vol. 25 (2), 113-121.
- Ministerie van VROM (1997). Nota Stedelijke Vernieuwing, Den Haag: Ministerie van VROM. Retrieved 30 October 2007 from http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1901&item_type=documentatie&item_id=99.
- Ministerie van VROM (2007). Actieplan Krachtwijken, Van Aandachtswijk naar Krachtwijk, Den Haag: Ministerie van VROM. Retrieved 10 October 2007 from <http://www.vrom.nl/get.asp?file=docs/publicaties/7376.pdf&dn=7376&b=vrom>.
- Ministerie van VROM (2008). Minister Vogelaar pro forma in hoger beroep over ranglijst wijken, Den Haag: Ministerie van VROM. Retrieved 10 October 2008 from <http://www.vrom.nl/pagina.html?id=36603>.
- NCRV (2007). Durf te geloven in je wijk, introductie, Retrieved April 2, 2008 from <http://jewijk.ncrv.nl/content/introductie/>.
- Nieuwe onderklasse van asociale gezinnen (2007, June 28). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1470509/Nieuwe_onderklasse_van_asociale_gezinnen.html.
- Nieuw leven door mode in Klarendal. (2007, August 29). *Arnhemse Koerier*, p.23.
- Parisi, P. & Holcomb, B. (1994). Symbolising Space: journalistic narratives of the city. *Urban Geography*, Vol. 15, 376-394.
- Pek, A, (2007, Oktober 13). Domweg gelukkig in een achterstandswijk. *De Volkskrant*, p13.
- Politie verbaasd: getuigen bellen niet (2007, November 5). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2110903/Politie-verbaasd-getuigen-bellen-niet.ece>.
- Relph, E. (1976). *Place and Placelessness*, London, England: Pion.
- Reinders, L. (2004). *Merkwaardige wijken, De rol van identiteit bij de transformatie naar stadswijken: Een terreinverkenning*, Delft: Onderzoeksinstituut OTB.

- Pleijter, A. (2008, april 9). De onzichtbaarheid van het lokale, Retrieved november 1, 2008 from <http://pleijter.blogspot.com/2008/07/de-onzichtbaarheid-van-lokale.html>.
- Ronsmans (2004). Allochtonen in de Antwerpse regionale pers. Een inhoudsanalytisch onderzoek naar de berichtgeving en de beeldvorming omtrent allochtonen in de Antwerpse regionale pers. Tweede licentie Communicatiewetenschappen. Vrije Universiteit Brussel Faculteit Letteren en Wijsbegeerte Retrieved March 16, 2008 from http://www.vub.ac.be/wetenschapswinkel/publicaties/2003-2004/thesis_Sil_Ronsmans.pdf.
- Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) (2002). *Zekere banden: Sociale Cohesie, leefbaarheid en veiligheid*, Den Haag: Author.
- Stappers, J.G, Reijnders, A.D. & Möller, W.A.J. (1997). *De werking van massamedia: een overzicht van inzichten*. Amsterdam: De Arbeiderspers.
- Stibon (2005). Berichtgeving over allochtonen en criminaliteit. Afstudeeropdracht in het kader van de studie Toegepaste Communicatiewetenschap aan de Universiteit Twente, Enschede. Retrieved Oktober 2, 2007 from Miramedia Kennisdatabank Scriptiebank.
- Stichting kijkonderzoek (2007) PERSBERICHT 1 januari 2007 KIJKCIJFERS 2006, Retrieved December 21, 2007 from www.kijkonderzoek.nl/php/nieuws/902834750983/persberichtSKOjaar06.pdf.
- Thompson, E.P. (1963). *The Making of the English Working Class*, London, England: Gollancz.
- Thompson, K. (1969). Insalubrious California: Perception and Reality, *Annals of the Association of American Geographers*, 59, 50-64.
- Uitermark, J. e.a (2005). De wraak van de middenklasse; Gentrification en het failliet van progressief stedelijk beleid, *Agora*, 21(5), pag. 4-7.
- van den Boom, I. (2007, November 29). Buschauffeuse mishandeld door 'hulptroepen' vrouw. *Volkscrant*, p.6.
- Van de Ploeg, H. (2007a, August 30). Klarendal bij NCRV onder het vergrootglas. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1813444/Klarendal-bij-NCRV-onder-het-vergrootglas.ece>.
- Van de Ploeg, H. (2007b, October 11). Klarendal gaat even plat voor Caroline. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1998590/Klarendal-gaat-even-plat-voor-Caroline.ece>.
- Van de Ploeg, H. (2007c, October 24). 'Man bijt hond' valt slecht bij de clown. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2056521/Man-bijt-hond-valt-slecht-bij-de-clown.ece>.
- Van der Ploeg, H. (2007d, November 9). Huisjesmelkers in de ban. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2134277/Huisjesmelkers-in-de-ban.ece>.
- Van der Ploeg, H. (2007e, November 14). NCRV ontlokt Klarendal lof en woede. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2156771/NCRV-ontlokt-Klarendal-lof-en-woede.ece>.
- Van Grunsven, J. (2004). *De noodzaak van een tegenbeeld*. Retrieved october 8, 2007, from http://www.kunstinutrecht.nl/index.cfm?chapter_id=15&art_id=361.
- Van Hulst, M.J. e.a. (2008). Aandacht voor bewonersparticipatie. Een onderzoek naar de bevordering van bewonersbetrokkenheid bij de totstandkoming van de wijkactieplannen voor aandachtswijken, Tilburg: Universiteit van Tilburg – Tilburgse School voor Politiek en Bestuur. Retieved 24 October 2008 from http://www.kei-centrum.nl/view.cfm?page_id=1901&item_type=documentatie&item_id=99.
- Van Oort, D. (2008). Verslag LSA praktijk dag, Retrieved november 1, 2008 from <http://www.kei-centrum.nl/websites/kei/files/documentatie/Verslag%20LSA%20praktijkdag%205%20okt.pdf>.
- Van Zetten, F. (2007, October 29). Tensen speelt sinterklaas in Klarendal. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2077565/Tensen-speelt-sinterklaas-in-Klarendal.ece>.

- Venhuizen, P. (2007, October 6). 'Allochtoon betrekken bij wijkplannen'. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1977362/Allochtoon-betrekken-bij-wijkplannen.ece>.
- VROM-raad (2006). *Stad en stijging. Sociale leidraad voor stedelijke vernieuwing*. Den Haag: VROM-raad.
- Walmsey, D.J. (1980). Spatial Bias in Australian News Reporting, *Australian Geographer*, 14, 342-349.
- Walmsey, D.J. (1982). Mass Media and Spatial Awareness, *Tijdschrift voor Economische en Sociale Geografie*, 73, 32-42.
- Watson, J.W. (1983). The Soul of Geography, *Transactions of the Institute of British Geographers*, 8, 385-399.
- Wester, E. (2007, September 14). Agenten weg, drugs terug. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1880256/Agenten-weg-drugs-terug.ece>.
- Wester, F., Peter V. (2004). *Kwalitatieve analyse: Uitgangspunten en procedures*, Bussum: uitgeverij Coutinho.
- Williams, R. (1958). *Culture and Society*, London, England: Chatto and Windus.
- Williams, R. (1961). The long revolution, London, England, Chatto and Windus Tuan, Y.F. (1976). Literature, Experience and Environmental Knowing, In Moor, G.T & Golledge, R.G. (eds) *Environmental Knowing*, Stroudsburg, U.S.A :Dowden, Hutchinson and Ross, 260-272.

Bronverantwoording Figuren, Tabellen:

Voorkant: De wijkbewoner en de media in context.

Discours. BlueRoof360, retrieved October 19, 2008 from

<http://bluroof.files.wordpress.com/2006/10/urban-growth.jpg>.

foto Overvecht. Wikipedia, the free encyclopedia(2006, march 31) retrieved October 19, 2008 from

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/b/be/Overvecht.jpg>

40 wijken. retrieved November 13, 2008 from

<http://kenniscentrawijken.vrom.nl/>.

Figuur 1: Agendasetting theorie.

Gebaseerd op: Stibon (2005). Berichtgeving over allochtonen en criminaliteit.

Afstudeeropdracht in het kader van de studie Toegepaste Communicatiewetenschap aan de Universiteit Twente, Enschede. Retrieved Oktober 2, 2007 from Miramedia Kennisdatabank Scriptiebank.

Figuur 3: Model Agendasetting.

De Boer, C. & Brennecke, S. (2003). *Media en publiek : theorieën over media-impact*, Amsterdam: Boom.

Figuur 4: Lay-out voorpagina de Volkskrant 19 April, 2007.

Metz kijkt rond, 19 april 2007 retrieved March 21 2008 from

http://bp1.blogger.com/_nXIm3MMNndQ/RieT2LggcYI/AAAAAAAAAZc/mRx-Nn4zHik/s1600-h/telegraaf.jpg.

Figuur 5: Ligging Klarendal in Arnhem. Wikipedia, the free encyclopedia, retrieved November 11, 2008 from http://nl.wikipedia.org/wiki/Afbeelding:Arnhem_-_Klarendal.PNG.

Figuur 6: Ligging Overvecht in Utrecht. Wikipedia, the free encyclopedia, october 21 2006, retrieved November 11, 2008 from http://nl.wikipedia.org/wiki/Afbeelding:Map_NL_Utrecht_-_Overvecht.PNG.

Figuur 11: Model van het beeld van de bewoners van Klarendal.

Van links naar rechts en van boven naar beneden:

Centraal. retrieved October 28 2008 from http://farm4.static.flickr.com/3053/2546255712_211447f3ee.jpg.

Multicultureel. Stichting Wijken voor Kunst, retrieved October 28 2008 from <http://www.wijkenvoorkunst.nl/>.

Winkels. *De Gelderlander*, retrieved October 28 2008 from

http://www.gelderlander.nl/multimedia/archive/00577/Klarendal_577574j.jpg.

Opknappen. De Gelderlander, retrieved October 28 2008 from http://www.gelderlander.nl/multimedia/archive/00760/DG_4509585_4509585-_760056b.jpg.

Buren. Omroepvereniging Llink, retrieved October 28 2008 from http://www.llink.nl/uploads/RTEmagicC_deurmat-klein.png.png.

Hondenpoep. D66 Arnhem, retrieved October 28 2008 from http://www.d66arnhem.nl/joomla/images/stories/algemeen/hondenpoep_small.gif.

Volkswijk. Historisch Klarendal, retrieved October 28 2008 from <http://www.historischklarendal.nl/fotografie/familie/scharrenberg/Scharrenberg.html>.

Incidenten. Klarendal online retrieved October 28 2008 from <http://www.klarendal.nl/wijk/politiehuiskamer/politiehuiskamer.html>.

Evenementen. Ytje, retrieved October 28 2008 from <http://ytje.blogspot.com/2007/06/ballroom-theater-klarendal-arnhem.html>.

Figuur 12: model van het beeld van de bewoners van Overvecht.

Van links naar rechts en van boven naar beneden:

Huis. Direct Wonen, retrieved October 11 2008 from <http://www.directwonen.nl/koop/ajax/Housing/getFotoAvailable.ashx?Foto=1923458.JPG>.

Opvoeding. Paul Vermast, 19 april 2007 retrieved October 11 2008 from <http://www.paulvermast.nl/wp/wp-content/uploads/2007/06/veiligheid2.jpg>.

Rommel. Chris Heijmans, retrieved October 11 2008 from www.chrisheijmans.nl/images/grofvuil.jpg.

Winkels. Stichting CBW, retrieved October 11 2008 from http://www.stichtingcbw.nl/index.srf?pkn=file_id&pkv=1635&lang_id=360.

Incidenten. DAG, retrieved October 11 2008 from http://www.dag.nl/upload_mm/a/c/a/1712324513_1999999894_at_440x293.jpg.

Buitenlanders. Fysiotherapie Carnegie- Tafelbergdreef Utrecht Overvecht retrieved October 11 2008 from http://www.fysio-overvecht.nl/e107_images/amanda1.jpg.

Groen. Onregelmatigheden retrieved October 11 2008 from <http://www.onregelmatigheden.nl/images/thema-park.jpg>.

Kinderen, Wijkraad Overvecht, 19 april 2007 retrieved October 11 2008 from http://www.wijkraadovervecht.nl/uploaded_images/Kinderen-1-773828.JPG.

Flats. Utrecht Manifest, 19 april 2007 retrieved October 11 2008 from <http://www.utrechtmanifest.nl/en/wp-content/uploads/2007/10/flatgevel-medium.jpg>.

Culturele voorzieningen. Kroes, S., 19 april 2007 retrieved October 11 2008 from http://farm1.static.flickr.com/188/394171752_31d57b6144.jpg?v=0.

Verschillende gebieden. Gemeente Utrecht, retrieved October 11 2008 from <http://www.utrecht.nl/images/DSO/welstandsnota/images/photos/F06.jpg>.

Verschillende gebieden. Wijkraad Overvecht, retrieved October 11 2008 from http://www.wijkraadovervecht.nl/uploaded_images/watertoren2-713391.jpg.

Tabel 5: Bereik dagbladen

Gebaseerd op: Nationaal Onderzoek Multimedia, Nieuwe bereikcijfers print oktober 2006 t/m juli 2007, Retrieved December 28, 2008 from <http://www.mediaonderzoek.nl/category/dagbladen/>.

Bijlagen

Bijlage 1 Lijst met alle geanalyseerde berichten

Klarendal dagbladen

1. Van der Ploeg, H. (2007, December 13). Agenten verpesten markt fietsendief, *De Gelderlander*, retrieved March 24 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2323118/Agenten-verpesten-markt-fietsendief.ece>.
2. Ergernis groeit over weg naar uitvoering van Vogelaarplannen. (2007, December 13). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2231989/Ergernis-groeit-over-weg-naar-uitvoering-van-Vogelaarplannen.ece>.
3. Commissaris in Klarendal (2007, November 27). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2225499/Commissaris-in-Klarendal.ece>.
4. Bouman, M. (2007, November 27). Drie aandachtswijken krijgen zeven ton extra. *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2225599/Drie-aandachtswijken-krijgen-zeven-ton-extra.ece>.
5. Klarendal trekt aan noodrem over speculatie. (2007, November 20). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2185880/Klarendal-trekt-aan-noodrem-over-speculatie.ece>.
6. Van der Ploeg, H. (2007, November 14). NCRV ontlokt Klarendal lof en woede. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2156771/NCRV-ontlokt-Klarendal-lof-en-woede.ece>.
7. Van der Ploeg, H. (2007, November 9). Huisjesmelkers in de ban. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2134277/Huisjesmelkers-in-de-ban.ece>.
8. Politie verbaasd: getuigen bellen niet (2007, November 5). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2110903/Politie-verbaasd-getuigen-bellen-niet.ece>.
9. Van Helden, B. (2007, November 5). Verbijstering na schoten in Klarendal. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2111241/Verbijstering-na-schoten-in-Klarendal.ece>.
10. Klarendal opgeschrikt door schietpartij (2007, November 4). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2109063/Klarendal-opgeschrikt-door-schietpartij.ece>.
11. Auto rijdt schietend door Arnhemse wijk (2007, November 4). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/algemeen/dgbinnenland/2108821/Auto-rijdt-schietend-door-Arnhemse-wijk.ece>.
12. Van Zetten, F. (2007, October 29). Tensen speelt sinterklaas in Klarendal. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2077565/Tensen-speelt-sinterklaas-in-Klarendal.ece>.
13. Aanslag op Koerdische vereniging (2007, October 24). *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2058377/Aanslag-op-Koerdische-vereniging.ece>.
14. Van de Ploeg, H. (2007, October 24). 'Man bijt hond' valt slecht bij de clown. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2056521/Man-bijt-hond-valt-slecht-bij-de-clown.ece>.
15. Nieuwe meidenkamer in Klarendal (2007, October 23). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2051625/Nieuwe-meidenkamer-in-Klarendal.ece>.
16. NCRV wandelt met 'nachtpastor' van kerk naar café in Klarendal (2007, October 22). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2047035/NCRV-wandelt-met-nachtpastor-van-kerk-naar-cafe-in-Klarendal.ece>.

17. Van de Ploeg, H. (2007, October 22). Arnhem broedt op wijkbewaking. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2047172/Arnhem-broedt-op-wijkbewaking.ece>.
18. Bromet ontroert met 'Klarendal, tranendal'. (2007, October 19). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/2036403/Bromet-ontroert-met-Klarendal-tranendal.ece>.
19. Van de Ploeg, H. (2007, October 11). Klarendal gaat even plat voor Caroline. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1998590/Klarendal-gaat-even-plat-voor-Caroline.ece>.
20. Caroline Tensen aan de slag in Klarendal. (2007, October 10). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1992721/Caroline-Tensen-aan-de-slag-in-Klarendal.ece>.
21. Venhuizen, P. (2007, October 6). 'Allochtoon betrekken bij wijkplannen'. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1977362/Allochtoon-betrekken-bij-wijkplannen.ece>.
22. Venhuizen, P. (2007, October 3). Arnhem wil 127 miljoen voor wijken. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1959782/Arnhem-wil-127-miljoen-voor-wijken.ece>.
23. Krikke: soelaas voor Klarendal. (2007, September 15). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1885735/Krikke-soelaas-voor-Klarendal.ece>.
24. Politiek eist uitleg over Klarendal van Krikke. (2007, September 15). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1885254/Politiek-eist-uitleg-over-Klarendal-van-Krikke.ece>.
25. Wester, E. (2007, September 14). Agenten weg, drugs terug. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1880256/Agenten-weg-drugs-terug.ece>.
26. 'Nu actie, anders zes jaar werk voor niets'. (2007, September 14). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1880059/Nu-actie-anders-zes-jaar-werk-voor-niets.ece>.
27. Arnhemmer aangehouden na steken met mes. (2007, September 9). retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1856776/Arnhemmer-aangehouden-na-steken-met-mes.ece>.
28. Van de Ploeg, H. (2007, August 30). Klarendal bij NCRV onder het vergrootglas. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1813444/Klarendal-bij-NCRV-onder-het-vergrootglas.ece>.
29. 'Klarendal leerschool voor het leven'. (2007, August 30). retrieved March 24, 2008. *De Gelderlander*. from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1813253/Klarendal-leerschool-voor-het-leven.ece>.
30. 'Klarendal leerschool voor het leven'. (2007, August 30). retrieved March 24, 2008. *De Gelderlander*. from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1813253/Klarendal-leerschool-voor-het-leven.ece>.
31. Man slaat hoofd ex tegen kastje. (2007, August 29). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1808232/Man-slaat-hoofd-ex-tegen-kastje.ece>.
32. Frans Bromet in Klarendal (2007, October 16). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/video/regionieuws/article2019101.ece>.
33. Ella Vogelaar naar Arnhem (2007, June 27). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1576532/Ella-Vogelaar-naar-Arnhem.ece>.
34. Klopjacht op illegale praktijken in wijken. (2007, April 18). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1401387/Klopjacht-op-illegale-praktijken-in-wijken.ece>.
35. 'Drugsoverlast door café De Pöskes? Hallo, dit is de Hommelseweg hoor!' (2007, April 18). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1321974/Drugsoverlast-door-cafe-De-Poskes-Hallo-dit-is-de-Hommelseweg-hoor.ece>.

36. Wester, R. (2007, April 11). Bouw moskee een stap dichterbij. *De Gelderlander*, retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1298086/Bouw-moskee-een-stap-dichterbij.ece>.
37. Ella slaat haar slag. (2007, April 17). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/specials/mode/1318227/Ella-slaat-haar-slag.ece>.
38. 'Steun van Klarendal voor mode in de wijk'. (2007, March 14). *De Gelderlander*. retrieved March 24, 2008 from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/arnhem/1205636/Steun-van-Klarendal-voor-mode-in-de-wijk.ece>.
39. 13 Welke probleemwijk komt niet voor in het Actieplan Krachtwijken van minister Vogelaar? a Klarendal.....(2007, December 29). *Algemeen Dagblad*. p. 7.
40. OOM LEENBOUDDT (2007, November 8). *Volkskrant*. p. 4-5.
41. Kort nieuws: ARNHEM Geschoten vanuit een rijdende auto (2007, November 5). *Algemeen Dagblad*. p. 8.
42. De Jong, W. (2007, October 31). In Klarendal; TV Wim de Jong. *Volkskrant*, p.18.
43. De Jong, W. (2007, October 30). Klarendal-thema; TV Wim de Jong. *Volkskrant*, p.22.
44. RADIO EN TELEVISIE. (2007, October 30). *Volkskrant*, p.13.
45. Kort nieuws: ARNHEM Brandstichting bij Koerdische club. (2007, October 25). *Algemeen Dagblad*, p.8.
46. Kort nieuws: NCRV duikt in Klarendal. (2007, August 31). *Algemeen Dagblad*, p.16.
47. Slijter, A. (2007, April 17). in een probleemwijk. *Volkskrant*, p.15.
48. De veertig probleemwijken van Vogelaar. (2007, March 22). *Telegraaf*, p.15.
49. De veertig probleemwijken van Vogelaar. (2007, October 11). *Metro*. Retrieved March 24, 2008. from <http://www.metronieuws.nl/index.php?actie=nieuws&c=19&id=102093>.
50. Auto rijdt schietend door Arnhemse wijk. (2007, November 4). *Metro*. Retrieved March 24, 2008. from <http://www.metronieuws.nl/index.php?actie=nieuws&c=2&id=104330>.

Overvecht Dagbladen

1. Steekpartij op Utrechtse school. (2007, December 1). *Algemeen Dagblad*, p.8.
2. Cazander, R. (2007, December 1). VERKEERSLEED Werk hulpdiensten ernstig gehinderd door omleidingen - Utrecht één bouwput door werk aan de weg. *Algemeen Dagblad*, p.12.
3. van den Boom, I. (2007, November 29). Buschauffeuse mishandeld door 'hulptroepen' vrouw. *Volkskrant*, p.6.
4. Tot nu toe (2007, Augustus 6). *Algemeen Dagblad*, p.8.
5. Utrecht - 'Gemeente trots op status van grootste studentenstad' (2007, August 7). *Algemeen Dagblad*, p.9.
6. 2 minuten: ECONOMIE, Kerstman doemt alweer op bij Utrechts tuincentrum. (2007, Augustus 4). *Algemeen Dagblad*, p.36. (later verwijderd)
7. KORT NIEUWS: UTRECHT: Jongen dood bij botsing viaduct. (2007, April 30). *Algemeen Dagblad*, p.8.
8. M. 'weet niets meer' van dood Németh (2007, April 4). *Algemeen Dagblad*, p.9.
9. Prestatiecontract bij investeren in achterstandswijken. (2007, April 3). *Algemeen Dagblad*, p.7.
10. Huisman. C., (2007, September 23). 'Vogelaarwijk' als decor voor rapclip; Toneel, film en muziek in Utrechtse wijken Ondiep, Overvecht, Zuilen, Kanaleneiland en Lombok. *Volkskrant*, p.11.
11. Hilhorst, P. (2007, September 4). Het heilloze verlangen naar de knoet; Pieter Hilhorst *Volkskrant*, p. 13.
12. Huisman, C. (2007, August 6) Lawaai? Gezelligheid zullen ze bedoelen. *Volkskrant*, p.3.
13. Jongeren mishandelen. (2007, June 28). *De Volkskrant*, p.1.
14. Bril, M. (2007, April 25). Berenkuil. *Volkskrant*, p.15.
15. De Hoog, M. (2007, february 2). Afkicken? Dan eerst maar eens goed eten. *Volkskrant*, p.2.

16. Utrecht neemt maatregelen tegen kinderoverlast (2007, November 23). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1846843/Utrecht_neemt_maatregelen_tegen_kinderoverlast.html.
17. Legionella in seniorencomplex (2007, November 14). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1846843/Utrecht_neemt_maatregelen_tegen_kinderoverlast.html.
18. Cazander, R. (2007, November 12). Overvecht strijdt voor parkje. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1816891/Overvecht_strijdt_voor_parkje.html.
19. Onbekende schutter Roelantdreef meldt zich (2007, November 9). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1811287/Onbekende_schutter_Roelantdreef_meldt_zich.html.
20. Man schiet in wilde weg om zich heen (2007, November 5). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1799272/Man_schiet_in_wilde_weg_om_zich_heen.html.
21. Gemeente Utrecht steunt recordaanval (2007, October 30). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/sport/1786616/Gemeente_Utrecht_steunt_recordaanval.html.
22. Cazander, R. (2007, October 3). Overvecht rigoureuus op de schop. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1711848/Overvecht_rigoureuus_op_de_schop.html.
23. Ontuchtverdachten langer vast (2007, September 17). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1668233/Ontuchtverdachten_langer_vast.html.
24. Cazander, R. Van Dijk, J. (2007, September 11). Aangifte van vier meisjes in Overvecht. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1654533/Aangifte_van_vier_meisjes_in_Overvecht.html.
25. Gemeente leert in Ondiep les met stemkastjes (2007, September 7). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1645361/Gemeente_leert_in_Ondiep_les_met_stemkastjes.html.
26. Plan voor weg op poten langs noordkant Utrecht (2007, September 7). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1643826/Plan_voor_weg_op_poten_langs_noordkant_Utrecht.html.
27. Zesde burgemeesterskandidaat voor Utrecht zoekt nu ook de publiciteit (2007, July 25). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1535310/Zesde_burgemeesterskandidaat_voor_Utrecht_zoekt_nu_ook_de_publiciteit.html.
28. Zwartgroene donderwolken boven Overvecht (2007, July 17). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/lezersnieuws/1515423/Zwartgroene_donderwolken_boven_Overvecht.html.
29. Andriessen, H.P. (2007, July 06). Kissebissen over seksueel misbruik. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1488405/Kissebissen_over_seksueel_misbruik.html.
30. Nieuwe onderklasse van asociale gezinnen (2007, June 28). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1470509/Nieuwe_onderklasse_van_asociale_gezinnen.html.
31. Doodstraf tegen Amin M. geëist voor dood Ilona Nemeth (2007, July 12). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1432007/Doodstraf_tegen_Amin_M_geist_voor_dood_Ilona_Nemeth.html.
32. Verdachte zaak Nemeth wil Nederlands dossier (2007, July 7). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/zuid/1421550/Verdachte_zaak_Nemeth_wil_Nederlands_dossier.html.
33. Buren alarmeren met druk op de knop (2007, May 24). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from <http://www.ad.nl/utrecht/1394285/>

- Buren_alarmeren_met_druk_op_de_knop.html.
34. Van Esschoten, P. (2007, May 18). Weer een wereldtijd tijdens 'Utrecht Night of the 10.000'. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/sport/1380470/Weer_een_wereldtijd_tijdens_rsquoUtrecht_Night_of_the_10000rsquo.html.
  35. Bende aast op flatscreens Overvecht (2007, May 08). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1360376/Bende_aast_op_flatscreens_Overvecht.html.
  36. Tiener overlijdt na botsing met viaduct (2007, April 29). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1329418/Tiener_overlijdt_na_botsing_met_viaduct.html.
  37. Cazander, R., Kooistra, M. and Logger, B. (2007, April 20). Het is 8 en het vecht, zwerft en steelt. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1301368/Het_is_8_en_het_vecht_zwerft_en_steelt.html.
  38. Inklaar, I. (2007, March 24). Overvecht loopt achter *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1211833/Overvecht_loopt_achter.html
  39. Van Dijk, J. (2007, March 21). Utrecht bouwt voor starters. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1201851/Utrecht_bouwt_voor_starters.html.
  40. Voermans, T. (2007, March 20). Gold's Gym doet tegenaangifte. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/zuid/1195833/Goldrsquos_Gym_doet_tegenaangifte.html.
  41. Hekken open in Ondiep (2007, March 16). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1185362/Hekken_open_in_Ondiep.html.
  42. Twintig woningen ontruimd bij gaslek Overvecht (2007, March 16). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1183477/Twintig_woningen_ontruimd_bij_gaslek_Overvecht.html.
  43. Drenth, M. (2007, March 14). 'Alles verliep, zoals was voorspeld' *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1176380/rsquoAlles_verliep_zoals_was_voorspeldrsquo.html.
  44. Armoede in Utrecht treft vooral alleenstaande vrouwen (2007, February 12). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1082455/Armoede_in_Utrecht_treft_vooral_alleenstaande_vrouwen.html.
  45. Wevers, J. (2007, February 2). Vol verwachting maar de twijfel blijft. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1052871/Vol_verwachting_maar_de_twijfel_blijft.html.
  46. Flats ontruimd na brand (2007, January 1). *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/1042784/Flats_ontruimd_na_brand.html.
  47. De Kruijff, N. en Cazander, R. (2007, January 25) Extra inzet blijft nodig in probleebuurt *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1026109/Extra_inzet_blijft_nodig_in_probleebuurt.html.
  48. Wevers, J. (2007, January 16). Utrechtse buddy houdt SP'er scherp. *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/stad/996692/Utrechtse_buddy_houdt_SPrsquoer_scherp.html.
  49. Andriessen, H.P. (2007, November 7). Kritiek op aanpak Vogelaarwijken *Het Algemeen dagblad editie Utrecht*, retrieved April 16, 2008, from http://www.ad.nl/utrecht/1804466/Kritiek_op_aanpak_Vogelaarwijken.html.
  50. De Hoog, M. (2007 January 9). 'Ik keek naar beneden en zag iets groens glinsteren', *De Volkskrant* p.3.

Huis-aan-huis blad Klarendal Arnhemse Koerier

1. 'Als je klaar bent mag je wat voor je zelf doen'. (2007, April 18). *Arnhemse Koerier*, p.2.

2. Worstelen en opera. (2007, May 9). *Arnhemse Koerier*, p.1.
3. Worstelen en opera. (2007, May 18). *Arnhemse Koerier*, p.35.
4. Bonte avond creëert gevoel van saamhorigheid in de wijk. (2007, May 16). *Arnhemse Koerier*, p.36.
5. Hebbes!. (2007, May 23). *Arnhemse Koerier*, p.1.
6. Waterballet (2007, August 8). *Arnhemse Koerier*, p.47.
7. Nieuw leven door mode in Klarendal. (2007, August 29). *Arnhemse Koerier*, p.23.
8. Weg met de achterstandswijk. (2007, August 29). *Arnhemse Koerier*, p.23.
9. Huisjesmelkers bestrijden. (2007, August 29). *Arnhemse Koerier*, p.23.
10. Panna, muziek en dans op speelplaats. (2007, August 29). *Arnhemse Koerier*, p.23.
11. Wijken voor kunst in Klarendal. (2007, August 29). *Arnhemse Koerier*, p.23.
12. P(l)atvorm voor ondernemers. (2007, August 29). *Arnhemse Koerier*, p.23.
13. Klarendalse Molen open voor publiek. (2007, September 5). *Arnhemse Koerier*, p.1.
14. NCRV filmt op twee locaties in Arnhem. (2007, September 12). *Arnhemse Koerier*, p.3.
15. Arnhemmer vast na steken met mes. (2007, September 12). *Arnhemse Koerier*, p.5.
16. Geld voor wijken. (2007, October 10). *Arnhemse Koerier*, p.13.
17. Eerste projecten Kan wél! Gestart. (2007, October 10). *Arnhemse Koerier*, p.?
18. Klarendallers nemen echt geen blad voor de mond. (2007, October 17). *Arnhemse Koerier*, p.2.
19. NCRV trekt Arnhemse wijk Klarendal in. (2007, October 17). *Arnhemse Koerier*, p.30.
20. In debat met minister Vogelaar. (2007, October 24). *Arnhemse Koerier*, p.2.
21. In debat met minister Vogelaar. (2007, December 3). *Arnhemse Koerier*, retrieved August 10, 2008, from http://www.deweekkrant.nl/artikel/2007/december/03/eerste_resultaat_prachtwijken.
22. Scherven brengen geen geluk. (2007, November 7). *Arnhemse Koerier*, retrieved August 10, 2008, from <http://www.deweekkrant.nl/pdfarchief/viewer?archive=1090>.
23. Kruidencursus. (2007, November 7). *Arnhemse Koerier*, retrieved August 10, 2008, from http://www.deweekkrant.nl/pdfarchief/AKC_AKC-1-45_071121_1.

Nijmegen Oost

1. Stroom valt even uit in Nijmegen (2007, December 14). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/2317899/Stroom-valt-even-uit-in-Nijmegen.ece>.
2. Een festival om van te huilen in Nijmegen-Oost (2007, November 2). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/2090544/Een-festival-om-van-te-huilen-in-NijmegenOost.ece>.
3. Groenste straat van de stad (2007, Oktober 10). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1992605/Groenste-sstraat-van-de-stad.ece>.
4. Zwembad naar Hengstdal (2007, Oktober 10). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1992861/Zwembad-naar-Hengstdal.ece>.
5. Snellere route voor Waalsprinter niet gevonden (2007, Oktober 10). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1992753/Snellere-route-voor-Waalsprinter-niet-gevonden.ece>.
6. Van der Meer, J., (2007, September 25). Buurt Julianapark baalt van overlast, *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1924541/Buurt-Julianapark-baalt-van-overlast.ece>.
7. Restaurant Charlemagne sluit, Belvoir verandert van karakter, (2007, September 18). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/specials/culinair/1895617/Restaurant-Charlemagne-sluit-Belvoir-verandert-van-karakter.ece>.
8. Jaspers, R. (2007, September 11). Archeologisch rijksmonument Kops Plateau omheind, *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1863785/Archeologisch-rijksmonument-Kops-Plateau-omheind.ece>.

9. Ooievaars zoeken asiel (2007, August 25). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1794220/Ooievaars-zoeken-asiel.ece>.
10. 'Geef archeoloog meer tijd' (2007, August 10). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1738051/Geef-archeoloog-meer-tijd.ece>.
11. Snel aanpak van Volksbelangwijkje (2007, August 7). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1727944/Snel-aanpak-van-Volksbelangwijkje.ece>.
12. Start Tour de France: festival in Nijmegen (2007, June 30). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/sport/wielersport/1590427/Start-Tour-de-France-festival-in-Nijmegen.ece>.
13. Handtekeningen voor behoud van zwembad in Nijmegen-Oost (2007, June 19). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1541632/Handtekeningen-voor-behoud-van-zwembad-in-NijmegenOost.ece>.
14. 'Met alleen een mis op zondag red je het niet meer', (2007, June 12). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1515153/Met-alleen-een-mis-op-zondag-red-je-het-niet-meer.ece>.
15. Bak, J.(2007, June 12). Drie parochies in Nijmegen-Oost bundelen krachten voor toekomst. *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1515053/Drie-parochies-in-NijmegenOost-bundelen-krachten-voor-toekomst.ece>.
16. Gemeente: parkeerplekken Limos verkopen, (May 22, 2008). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1437399/Gemeente-parkeerplekken-Limos-verkopen.ece>.
17. Autodieven vaak in Oost, Centrum. (April 23, 2008). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008 <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1339098/Autodieven-vaak-in-Oost-Centrum.ece>.
18. Woonproject dakloze jongeren in Oost. (February 15, 2008). *De Gelderlander*, retrieved May 12, 2008, from <http://www.gelderlander.nl/voorpagina/nijmegen/1116043/Woonproject-dakloze-jongeren-in-Oost.ece>.